„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi és családi folyóirat

II. évf. 4. szám
1991. aug.—szept.
29,— Ft

Lengyel egyház

Környezet-barátság

A gyermekek szava

A világéhezés okai

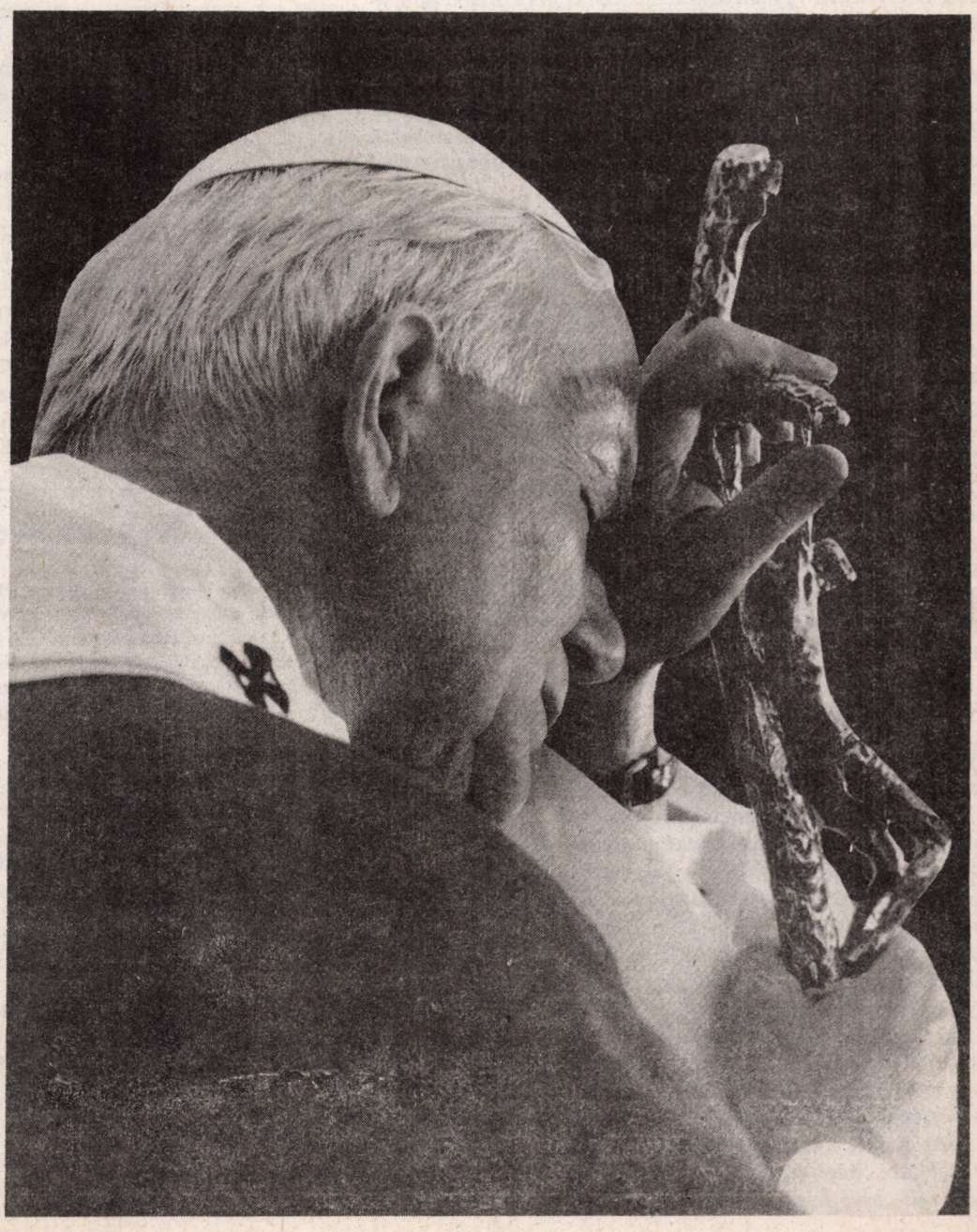
A csángókért

Tőkés László látogatása

Szentgyörgyi Albert zsoltárai

A bányai életközösség

Éliás József interjú

Katolikus egyház a mai Lengyelországban

(Jacek Wegner: Nie z tego swiata c. cikkének tömörített fordítása a Rzeczpospolita lengyel lap 1991. április 13-14-i számából.)

A kritika határát — ha elfogadjuk, hogy van ilyen — a történelmi 'illemtudásban' kellene megállapítani. A 'népi Lengyelországban' például, amelyre a párt ráerőszakolta az ateizmust, nyilvánosan bírálni a klérust nem volt történelmileg illendő cselekedet, mert ez megzavarta a nemzeti kultúra kapcsolatát keresztény forrásaival, meggyengítette a hagyományok folytonosságát. *(Sajnos ilyesmi történt Magyarországon, amikor Mindszentyt és az ötvenes-hatvanas évek hitvallóit az új rendszer egyházi felszíne elítélte — a szerk.)*

Ma már nem létezik ez a párt, de alakul az új establishment, s ez (mint minden hatalmi rendszer) törekszik rá, hogy a kritika ne legyen mély vagy erős. S noha (egyelőre?) mindenkit és mindent lehet bírálni, a katolikus egyház — úgy tűnik — kibújik a bírálat alól. A posztkommunista vagy bulvárlapokon kívül az egyházat nyilvánosan senki nem bírálja, mert nemzetünk körében még mindig nagy az erkölcsi tekintélye. S bár többfelől is hallatszik tiltakozás a püspöki kar bizonyos kijelentései vagy törekvései ellen, az emigrációban pedig határozottan egyházellenes a párizsi kultúra, itthon az antiklerikális véleményeket csak szégyenlősen és diszkréten közlik.

Félünk hangosan kimondani, mi nem tetszik nekünk az egyházi emberek magatartásában? Pedig köztársaságunk már szabad. Érdemes megvizsgálnunk, vajon az epés és csendes megjegyzéseknek az egyházról van-e valami ésszerű indoka, vagy csak olyan emberek üres és rosszindulatú fecsegése ez, akik nem akarják az egyház által kívánt erkölcsi erőfeszítéseket vállalni.

Hogyan hozta létre (Jézus) az egyházat? Tanítással és kínnal. Követői ugyanazt tették, amit Ő: tanítottak és elviselték a szenvedéseket. A tizenkét apostol közül csupán Szent János halt meg természetes halállal, s az őskeresztények is életüket áldozták hitükért.

Az egyház nőtt, erősödött, terjedt — mindenekelőtt híveinek mártíromsága következtében. Azért írom azt, hogy „mindenekelőtt", mivel nyilvánvaló, hogy itt más, teljesen anyagi-társadalmi tényezők is közrejátszottak. Meglehetősen gyakran kérdőjelezik meg a mártíromság egyháztörténeti szerepét, mivel ilyen gondolkodáshoz szoktatott bennünket az állam által programozott marxizmus. De a történelem elsősorban szellemi fejlődés, hiszen ősforrásául az emberi élmények szolgálnak. Az egyház tehát elsősorban mártírjai jóvoltából nőtt naggyá, tett szert akkora erőre, hogy a világi hatalmak versenytársává vált. Ekkor vagy egyezségre lépett velük, vagy politikai (és olykor fegyveres) harcot folytatott ellenük. Ha egyezségre lépett, akkor erkölcsileg vesztes maradt, bár látszólag és átmenetileg növelte hatalmát.

A keresztény egyházak a keresztes háborúknál és az inkvizíciónál is nagyobb mértékben rombolták szellemi, erkölcsi tekintélyüket az ellenreformáció idején. Európaiakat gyilkoltak meg a XVI. és XVII. században azért, mivel másképpen értelmezték Krisztus tanítását. Lehet-e ennél bármi is irracionálisabb?

A következményekre nem kellett sokáig várni. A felvilágosodás kultúrájának kereszténységellenessége, sőt vallásellenessége, amely a későbbi vallási közömbösség és a mai ateizmus alapjául szolgált, főleg az egyházak e fogyatékosságaira és anyagi hatalmukra való reagálás volt (ez éppúgy érvényes a katolicizmusra, mint a görögkeleti vagy a nagy protestáns egyházakra). Amikor ugyanis az egyház politikailag győzelmet arat, erkölcsileg mindig alulmarad. Hiszen az egyház küldetése a hit igazságait és az etikai értékeket őrizni.

Igaz, az erkölcsi aktivitást nem lehet különválasztani a politikai aktivitástól. Hiszen mindaz, amit a közéletben és a köz érdekében (vagy rovására) teszünk, politika. Én azonban itt az egyház politikamentességének egy másik jelentésére gondolok: arra, hogy ne kössön szövetséget a hatalmon lévőkkel... És ez a kérdés lényege: valahányszor 'trón' és 'oltár' egyesült, a 'trón' megerősödött, az 'oltár' pedig anyagilag gazdagodott — erkölcsileg, szellemileg azonban elkorcsosult. Amikor pedig egy egyház szakított a 'trónokkal', küzdött ellenük a legfőbb értékekért, akkor kitette magát az üldözéseknek — de szellemileg és társadalmilag erősödött. Ezért nem véletlen, hogy a kommunizmus által brutálisan elnyomott lengyelországi katolikus egyház erkölcsi nagyhatalommá vált.

Ma államunk legfőbb hatalmi szerveinek számos képviselője nyilvánosan azonosítja magát az egyház által hirdetett eszmékkel. A köztársasági elnök tüntetően viseli zakója gomblyukában a Szűzanya képét, amely a lengyel katolicizmus jelképe. Semmiféle politikai erő nem gördít akadályt a vallásgyakorlás útjába. Éppen ellenkezőleg. Így a szentmisén való részvétel többé nem számít hőstettnek, hanem megszokott kötelesség. Ezért gyakran nem is teljesítik.

Az egyház most egy csapásra szeretne befurakodni életünk minden területére, hogy megóvjon bennünket az erkölcsi zülléstől, amelyet a kapitalizmus okozhat. Igaz, a kereszténységet mindig közösségekben gyakorolták. De igaz az is, hogy a kereszténységben az egyén saját lelkiismeretének megfelelően fogalmazza meg a viszonyát Istenhez és felebarátjához. Vallásunknak ez a kettőssége — társadalmi, ugyanakkor individuális jellege — alapvető ellentmondást rejt, melyet nem lehet filozófiai fejtegetéssel eloszlatni. Meg lehet viszont próbálni, hogy tettekkel, magatartással küzdjük le.

Csakhogy az egyház szeretné minél gyorsabban visszaszerezni az elmúlt évtizedekben elveszített pozícióját és erősíteni éppen a maga intézményes jelentőségét. Netán az 'oltár' és a 'jogar' valamiféle új szövetsége van készülőben? Talán már el is kezdődött?

Mindenesetre az ezzel való szembehelyezkedés már érezhető. Ebből az aggodalomból táplálkozik az egyház egyes intézkedéseivel kapcsolatos mai (egyelőre még mértéktartó) bírálat is. Tiltakozást vált ki a társadalomból egyes papok győzelemittas magatartása is. Ahogyan a közelmúltban az értelmiség az egyház felé fordult, most távolodni kezd tőle. Ezt nyilvánosan már most meg kell mondanunk.

Lehet (adja Isten), hogy Lengyelországban a mártíromság 1984 októberében Jerzy Popieluszko kínhalálával véget ért. Ez azonban egyáltalán nem jelentheti, hogy visszatérjenek azok az idők, amikor az egyház szövetséget kötött a politikai hatalmakkal. Hiszen az egyház nem e világról való, bár e világért van. •

Kis lengyel hírek

A ***templomokban***, a szószékekről is lehet ***választási agitációt*** folytatni — mondta ki a lengyel parlament Lech Walesa elnök kifejezett kívánságára június 15-én, a választási törvény megváltoztatásában. A közvéleménykutatások szerint a gyakorló katolikus lengyelek 79 %-a ellenzi, hogy az egyházban választási harcokat folytassanak, annak ellenére, hogy az egyház képviselői ezt a módosítást támogatták. A kaszárnyákban és az állami intézményekben tilos az ilyen agitáció.

(„Nem győztem csodálkozni azon, hogy egyházi férfiak mennyire nem érzékelték, hogy tekintélyi rendszabályaik, melyekkel megkísérelték befolyásolni az olasz politikát, mindig az ellenkező hatást váltották ki. ... Ahol a választások előtt a szószékről utasításokat és heves figyelmeztetéseket hirdettek, a 'nemkívánatos' pártok szavazatainak száma megnőtt.

Nagyon zavaró, hogy a kereszténydemokraták sokszor egyszerűen 'a keresztények'-nek nevezték, nevezteték magukat. Erre Montini, Milánó érseke nagyon érzékeny volt. „Azokhoz, akik idegenkednek az Egyháztól" című pásztorlevelében bocsánatot kért ezért." — *Berhard Häring*)

*

— Júniusi lengyel útján három boldogot avatott a pápa. Mindhárom cölebsz, pedig családos keresztény többszázszor annyi van, talán lehetne köztük is találni példákat a hősies szeretetre. A családos életforma még mindig boldogtalanságnak és szentségtelenségnek számít?

— Az ötödik parancsolatról (*Ne ölj!*) a pápa a radomi *katonai* repülőtéren mondott miséjén elmélkedett.

— 12 %-ról csupán 13 %-ra emelkedett a pápa látogatásának hatására azok aránya Lengyelországban, akik helyeslik az abortusz teljes betiltását. *(Badische Zeitung)* •

Dőry István

Környezetbarátság

(Lelkigyakorlatos elmélkedés 1991 nyarán)

„Szedjétek össze a maradékot, nehogy kárba vesszen!" (Jn 6, 12)

Miért nem megy úgy az emberiség dolga a környezettel, ahogy mehetne? Miért, mehetne másképp is?! Bizony mehetne! Az egész emberiség tulajdonképpen kicsi pont csupán a földgolyón. Mint faj, nagyobb lélekszámú ugyan, mint biológiai adottságai, testméretei alapján várható lenne, de ez csak annak tudható be, hogy nagy alkalmazkodóképességével minden égövön sikeresen elterjedt és saját magán kívül ellenségei nincsenek. Viszont megdöbbentően kicsi pont a Föld golyóbisán. Egy km^3-be belefér az egész emberiség, szemben a Föld ezermilliárd köbkilométernyi térfogatával, s még az élők rendszerében is csak egy vagyunk a sok közül, s nem is a leghatalmasabb. Ugyanakkor az emberiség valami olyasmit csinál, ami semmi másra nem jellemző és feltűnő, veszélyes: saját tömegénél, táplálékigényénél százszorta nagyobb anyagmennyiségeket mozgat meg, szór szét, rendezkedik, szemetel. Olyan változásokat kezdeményez, amelyekhez nincs meg a védőbiztosíték az élővilágban. Az eredmény, legalábbis a pillanatnyi állás: vészes mértékben felhalmozódott hő, szén-dioxid, kénes gázok, nehézfémsók, olaj, vegyszerek, szemét, zaj, rendezetlenség földön, vízen, levegőben.

Miért nem megy úgy az emberiség dolga a környezettel, ahogy mehetne? ...Csak nagyon kevesen vallják az önző szlogent, hogy „utánam a vízözön". A legtöbben elismerik, hogy gyermekeinkre nem volna helyes egy végletekig kifosztott, egészségtelenségig elszennyezett világot hagyni. S ha valaki mégsem ismerné el, az is folytonosan megszenvedi a környezeti problémákat, s ez alapot adhat valamiféle cselekvésre. ...A megvalósulás akadályai csak gyakorlatiak lehetnek, úgymint lustaság, tudatlanság...

A lustaság témakörét egyelőre nagyvonalúan lépjük át, különben ez a gondolatsor is pillanatokon belül olyan zöld parancsolatgyűjteménnyé válna, melyben a sokadik pont már úgy szól, hogy ...a szorgos ember nemcsak a mosáshoz, de még a mosogatáshoz is esővizet gyűjt. ...Az embert ilyenkor leginkább az „ez képtelenség, úgyis minden hiába" érzése keríti hatalmába, még akkor is, ha tudja, hogy valahol élnek azok a zöld brigádok, akik efféle jótanácsok gyártásával és megvalósításával hivatásszerűen foglalkoznak. Mindazonáltal jó ötletek meríthetők ezekből a 'zöldségekből', tehát illő, hogy némi kritikával, de alaposan átolvassuk és megszívleljük őket.

Tudatlanság: ezen talán könnyebb segíteni, oktatással, ismeretterjesztő előadásokkal, önképzéssel. Tudatlanság: nem tudjuk, hogy megy az emberiség dolga a környezetével; ha rosszul megy, miért megy rosszul. Nem tudjuk, hogyan mehetne, mi az, ami megvalósítható, mi fog megvalósulni, amit szeretnénk, nem utópia-e. Nem ismerjük környezetünk állapotát. Nem tudjuk, hogy tevékenységeink közül melyek befolyásolják lényegesen a környezetet, s melyek másodlagosak. Például mit jelent az, hogy Budapest villamosenergia-fogyasztása 6,3 millió MWh (1988-ban); sok ez, vagy kevés? Lényeges-e ez? Mennyinek szabadna lennie? Előállítható-e ez az energiamennyiség ártalmatlanul is? Saját háztartásunk ehhez hogyan viszonylik: többet markol-e a közös kalapból az átlagnál, vagy kevesebbet? Az energiaárak megfelelően befolyásolnak-e minket? Drága-e a villany vagy olcsó?

Lássunk hozzá a tanuláshoz! Hogy egészen tananyagszerűek legyünk, állapítsuk meg azt a tényt, hogy környezetszennyezésünk legnagyobb része valamilyen, az életünkhöz szükséges vagy kevésbé szükséges anyaggal, annak előállításával, felhasználásával kapcsolatos. A kulcstényező a mammon, az anyag. Kövessük végig ennek az útját és vegyük sorra az okozott károkat.

Minden anyagot ki kell termelni — pontosabban nem kell kitermelni, csak az igaz, hogy környezetromboló útja a kitermeléssel kezdődik; azután a feldolgozás, mozgatás és maga a felhasználás; és végül minden anyaggal lesz valami.

A kitermelés területét viszonylag könnyű áttekinteni. Az anyagok elrejtve helyezkednek el valahol a Földön, ahol semmi bajt nem okoznak. A kitermeléssel elindítjuk őket egy nehezen kiszámítható pályán. Előbb vagy utóbb pedig kifogynak.

A készletcsökkenést a piac is visszatükrözi. Ha valami kifogy, annak előbb fölmegy az ára. A baj csak az, hogy a piac ezeket a folyamatokat rosszul szabályozza. Egyik bányavállalkozó sem érzi különös gondjának azt, hogy egy mondjuk 30 év múlva bekövetkező kifogyással törődjön; érzi magát és gyermekeit elég rugalmasnak ahhoz, hogy majd a kellő időben módosítson a vállalkozás irányán, és esetleg valamely más anyag kitermelésére nyergeljen át. A kifogyás előtt öt-tíz évvel már jelentkezik az árfelhajtó tényező, csakhogy akkor már késő. A készleteknek csak a legnehezebben kiaknázható 1-2 %-a marad a helyén. Ilyen áremelkedés észlelhető már ma is sok nyersanyagnál és erőforrásnál. Nem lenne szabad, hogy a természet kincseit egy-két generáció eltüntesse a Földről. A kifogyást legalább 4-5 generációra kellene elhúzni, hogy az adott anyag pótlását, vagy összegyűjtését és újrafeldolgozását az utódaink meg tudják addigra oldani. Bele kell törődnünk, hogy a Föld véges, tehát ha valamire szükségünk van, azt újra és újra körbe kell járatnunk. Még ilyenkor is van veszteség, fogyás, amit szintén csak kitermeléssel lehet pótolni, de csak ha van miből. Az anyagok ciklikus megújítását jó lett volna, ha már mi meg tudtuk volna oldani, de ilyen fokú fegyelemhez és technológiához, úgy látszik, még túl primitívek vagyunk. Hiszen még a végképp irracionális világháború cipőjéből is csak nemrég léptünk ki, ha egyáltalán...

Igen sok nyersanyag kifogyása 20-60 év múlva várható. Ha most drasztikusan megemelkedne az áruk, ahogy majd az utolsó éveikben fog, akkor maradna belőlük az utódainknak. Megtehetjük, hogy 'felemeljük az árat' legalább önmagunk számára. Átgondoljuk, hogy például akkor is ennyi olajat vagy gázt fogyasztanánk-e, ha a tízszeresébe kerülne. Akkor mennyit fogyasztanánk? Akkor fo-

A gyermekek szava

Az 1992-es brazíliai Környezet és Fejlesztés Világkonferencia előkészítésében különös súlya van a gyermekmeghallgatások sorozatának. Magyarországon is az iskolákon keresztül minden gyereket megkérnek, **írja meg akár egy levelezőlapon a kérdéseit és a véleményét a természet- és környezetvédelemmel kapcsolatban.** A gyermekmeghallgatást szervező nemzeti bizottság a levelek alapján megszerkeszti a Gyermekek Nemzeti Chartáját. A leggyakrabban fölvetett kérdések elhangoznak a Nemzeti Meghallgatáson, amelyre gyermekeket és az ország vezetőit hívják meg.

A nemzeti charták alapján készül majd a Gyermekek Globális Chartája, amelyet az ENSZ konferencián adnak át a tanácskozóknak.

Gyerekek! Írjátok meg kérdéseiteket és véleményeteket (akár rajzban is) a környezetvédelemről, szívesen foglalkozunk velük az „Érted vagyok"-ban és továbbítjuk a gyermekmeghallgatás szervezőinek. •

gyasszunk is csak annyit! Igen kemény akaraterőpróba, különösen, ha belegondolunk, hogy mennyi mindent veszélyeztet a gyors kifogyás. Ide sorolhatjuk legkényelmesebb energiahordozóinkat (a kőolajat, a földgázt, az urániumot), a legtöbb színesfémet, stb. A kőolaj ráadásul értékes vegyi anyag, mégis leginkább energiahordozóként használjuk el.

A szénből kb. ezer évre való készletek vannak a Földön. Könnyen belátható azonban, hogy ha ezt a teljes szénmennyiséget elégetnénk, vagyis széndioxid-gázzá alakítanánk, akkor ahhoz éppen a Föld légkörének teljes oxigénkészletére lenne szükség. Tudniillik ez a szén éppen úgy keletkezett, hogy a növények a saját testük építésére megkötötték a széndioxid-tartalmú légkörből a szenet, és mintegy mellékesen előállították azt az oxigén-atmoszférát, mely nélkül nem élhetnénk. A megkötött szén ma a föld alatt van, az oxigén a levegőben. Ha a kettőt kémiailag egyesítjük, akkor visszajutunk ahhoz a légkörhöz, amelyből még nem lélegezhettek állati élőlények. Természetesen eddig az állapotig soha nem juthatunk el, hiszen már a 6% széndioxid-tartalmú levegő sem lélegezhető, és már 0,05% széndioxid tartalom mellett is biztosan felforrósodna a légkör az üvegházhatás miatt. Tehát szénből is csak a készletek néhány százalékának elégetésével számolhatunk, ami gyakorlatilag megint igen-csak közeli kifogyásra való felkészülést jelent.

Talán itt az energiahordozóknál érdemes megjegyezni, hogy azoknál az anyagoknál, amelyeknek az árát még nem a ritkaságuk határozza meg, az ár valójában a kitermelésbe, előállításba fektetett energia árát tükrözi vissza. Az alumínium árában például benne van a bauxit mozgatásához, a lúgozó anyag előállításához, a timföld elektrolíziséhez szükséges energia ára. Az energia előállítása és felhasználása pedig mindenképpen környezeti károkat okoz. Leegyszerűsítve azt mondhatjuk, az ár az energiával, az pedig a kártékonysággal arányos. Drágább dolog = több munka s energia = több kár.

A helyükről elmozdított anyagokat azután hosszadalmas fizikai és kémiai folyamatokban alakítgatjuk, mozgatjuk, raktározzuk, csomagoljuk, míg végül egyszer csak elfogyasztjuk, és hipp-hopp, máris hulladék lesz belőle. Érdemes megfigyelni, hogy maga a fogyasztás ebben az egész folyamatban egy viszonylag csekély, jelentéktelen változást okozó lépés. Mennyi minden történik például egy fával, míg papír, majd füzet lesz belőle, aztán ráfirkantunk valamit, és megy a szemétbe. Mindezek a feldolgozási lépések persze mind — a technológiától függően több-kevesebb — energiát igényelnek és mindig veszteséggel is járnak.

a) Mindezek a folyamatok és szennyezések miattunk vannak, azokért a dolgokért, amelyekre szükségünk van(?), hogy éljünk. ...mindaz a szennyezés, amit a Dunában, a talajvízben vagy a városi levegőben találunk, annak a melléktermékе, amit az utóbbi 10-20 évben megettünk, magunkra húztunk vagy közlekedtünk.

b) Persze ugyanazt az eredményt kisebb szemeteléssel is elő lehetne állítani, de annyi bizonyos, hogy minden mozgatás, átalakítás legalábbis hővel, porral, zajjal jár, és a hozzá szükséges energiát is csak hővel, porral, zajjal és más szennyezésekkel (korom, szén-dioxid, szén-monoxid, kén-dioxid, nitrogén-oxidok, radioaktív hulladékok) tudjuk megtermelni.

c) Fontos ismernünk az arányokat, hogy életünkben mely dolgok okoznak nagy környezetszennyezést (ezekből lehet sokat lefaragni), és melyek jelentéktelenek (ezekkel csak akkor érdemes foglalkozni, ha egyszerűen lefaraghatók, különben esetleg pótcselekvés).

A feldolgozásnál is nagyjából minden ár és szennyezés energiafüggő, tehát az ár vagy az energia ismeretében jól tudjuk modellezni, hogy mivel okozunk nagy bajt, mivel kicsit.

Az energiafogyasztásnak és környezetszennyezésnek nagyjából három egyenrangú forrása van: egyharmad rész az ipar, egyharmad a mezőgazdaság és egyharmad a lakossági közvetlen. A tisztább látás kedvéért átfogalmazva: egyharmad rész a tárgyaink, egyharmad az élelmünk, egyharmad az életünk.

Diákjaimmal kiszámoltuk az életünk energiatérképét és a következő arányok jöttek ki:

— 100 W elektromos energia (fűtés nélkül). Ez azt jelenti, hogy ha a háztartási gépeink (mosógép, hűtő, vasaló stb.) ill. villanyunk fogyasztását egész napra egyenletesen eloszlatnánk, akkor 100 W folyamatos teljesítményfelvétel jönne ki.

— 200 W közlekedési energia. Persze csak akkor, ha valaki úgy utazik, mint a diákok, villamossal, vonattal. Rendszeres autózás esetén ez a 200 W-os érték a tízszeresére is felmehet, akár a legnagyobb tétel is lehet; 1 liter benzin/nap megfelel kb. 600 W átlagos teljesítményfelhasználásnak.

— 700-900 W fűtési energia. Ez szintén egész évre átlagolt érték, és egy főre, nem pedig az egész családra vonatkoztatott. Erősen függ a fűtés módjától és a hőszigeteltségtől.

— Kb. 1000 W élelem.

— Kb. 1000 W egyéb tárgy. Ez főként a lakásunkban lévő tégla; de sok drága iparcikket birtokló embereknél ez jóval több is lehet.

Talán sokan meglepődnek az arányokon, vagy éppen elkeserednek, hogy ennyire a mindennapjainkba van beleépülve a fogyasztás.

Mi a teendőnk ezekkel a számokkal? Először is értsük meg, mit jelentenek. Erkölcsi kötelességünk megérteni cselekedeteink hatását, súlyát. A természet tönkretétele szempontjából mindegy, hogy az bűn volt-e a részünkről vagy csak (tudatos) tudatlanság. Másodszor: számoljuk ki a saját életünkre ezeket a számokat vagy hasonló tájékoztató arányokat. Ez a gyakorlatias környezettudomány csak középiskolás ismereteket igényel. A szükséges számadatok a függvénytáblában megtalálhatók... Ha valaki csak egyszer is utánaszámol annak, mit tesz, és a váratlan értékek a különböző ellenőrzések hatására sem akarnak csökkenni, akkor talán elgondolkozik és elszánja magát... Harmadik teendőnk: a legnagyobb tényezőkből nagy, döntő mennyiségeket lefaragni.

Eljutottunk a mammon útjának utolsó kérdéséhez: mi lesz a tárgyakkal, anyagokkal? Ma Magyarországon egyértelműen szemét lesz belőlük és szétszóródás, lassú lebomlás lesz a sorsuk. Mindenből és mindig keletkeznek hulladékok, de a veszélyességi fokuk eléggé különböző. A szennyezések még nincsenek beleépítve az árakba, tehát lehet egy egészen kicsi és olcsó dolog is mint hulladék nagyon veszélyes. Az emberre közvetlenül talán a városi füstgázok a legve-

---

A Gaja a Bakonyból a Mezőföldig, Székesfehérváron keresztül folyó szép és védelemre szoruló patak. Neve összecseng a görög Gaia szóval, a Földanya nevével.

Megalakult a Gaja környezetvédő egyesület

1991 tavaszán Székesfehérváron a környezet iránt elkötelezett emberek spontán kezdeményezéseként alakult ez az egyesület Egyrészt azért, mert bár tagjai tiszteletdíjak és egyéb juttatások mellőzésével vállalták fel szolgálatukat, pénzre a működéshez mégiscsak szükségük van és lesz. Másrészt a korábbi időszakban végzett környezetvédő tevékenységük tanulságaként így az elszigetelt tevékenység helyett a szervezett, felrázó aktivitást választották. Az elnémíttatás helyett a szóvá-tevés állampolgári jogának gyakorlását. A magyar közvéleményt mostanában a gyors elszegényedés és meggazdagodás ellenirányú tendenciái foglalkoztatják s nemigen törődik a hosszabb távú előrelátással. Pedig jól tenné, ha 'vigyázó szemét' a jövőre előrevetné, mert az ökológiai katasztrófa országhatárt és politikát nem ismerő-kímélő módon egyre bizonyosabban fenyeget. Megelőzése, kivédése minden Földlakó dolga!

Mit akar a Gaja?

Folytatni az eddig egyénileg végzett feltáró munkát, hogy mit hagytak maguk után hazánk földjébe rejtve, vizeibe szórva, erdeibe szét-hányva a kivonuló szovjet csapatok. Szervez egy környezetvédő tábort, amely a fehérvári Sóstó körüli volt homokbánya területén létesített természetvédelmi területet kívánja nevéhez méltó állapotba visszavarázsolni. A most kezeletlen szeméttelepnek látszó terület az ország egyik legjelentősebb kosbor-géncentruma. Nevelni, tanítani akar, példát is mutatva. Soraiba várja a szakértőket és a laikus tenniakarókat egyaránt.

A GAJA Környezetvédő Egyesület postacíme: 2481 Velence, Országút 21. Elnöke Szili István biológia tanár.

szélyesebbek, amelyek szén-monoxidot, ólmot, ózont, aldehideket, rákkeltő anyagokat tartalmaznak. Az erőművek, kohók füstgázai messzire eljutnak és savas esővel, korommal károsítják a környezetet. Igen nagy baj, hogy nálunk sok helyütt rendezetlenül tárolják a hulladékokat, vagy egyáltalán nem gyűjtik, így a legkülönfélébb szemetek szóródnak szét úton-útfélen. A háztartási szemétbe sok veszélyes hulladék is kerül (festékdobozok, hígítók, elemek, akkumulátorok, permetlémaradékok), amelyek a közönséges szeméttelepekről bemosódhatnak az élő vizekbe. A talajvízkészletet már sokszáz településen károsította a túlzott nitrogénműtrágya-felhasználás. A folyóvizeknél a fokozódó szervesanyag-tartalom és az olajszennyezés a legveszélyesebb. Szintén pusztító hatásúak az élő vizekre a fenolok, mosószerek és növényvédőszer-maradványok. Speciális probléma az izotópok és veszélyes hulladékok, különösen, ha több ezer év a bomlási idejük...

Főként vásárláskor ajánlatos a nyomkövető játék. Képzeljük el lehetőleg valósághűen, hogy egy bizonyos tárgy, amit megfogunk vagy megvennénk, milyen alapanyagokból, hol, milyen technológiával készült. Vajon mennyi energia kellett hozzá és ez mennyi füstgáz-, hulladék- stb. kibocsátást okozott. Ezeket is képzeljük mellé egy nagy zsákban. Azután gondoljuk meg, ténylegesen mi a haszna az adott dolognak. Nagyobb-e a haszna az okozott kárnál? S végül kövessük nyomon, hogy mi lesz a sorsa. Ki fog gondoskodni az elhelyezéséről, hol, mikor, mivé fog elbomlani? Örülni fognak-e a gyerekeim a végeredménynek? Ezután általában gazdagabban jövünk ki a boltból, mint ahogy bementünk.

A hulladéküggy ABC-je: újrafeldolgozás, hatástalanítás, rendezett lerakás. Nézzünk körül a házunk táján, hogyan juthatunk előre az újrafeldolgozás irányában.

Jól nézzük meg, hogy mit dolgozunk. Különösen a férfiak életük legnagyobb részét, hatékonyabb, és így a környezetre is nagyobb hatású részét a munkájukkal töltik. Az egészséges környezet szempontjából jót vagy rosszat teszünk többet a munkánkkal? Szálljunk erősen magunkba. Természetesen a nőknek is a háztartási üzemben megvannak a maguk 'fegyverei' a természet ellen: különféle mosó és maró anyagok, energiafogyasztások, ételmaradékok stb. A valamilyen okból fontosnak látszó rendszeres közlekedés, elsősorban a munkahely és az otthon távolsága súlyos környezeti tényező.

Fog-e javulni a helyzet? Milyen akadályai vannak az előrejutásnak? Le lehet-e győzni ezeket az akadályokat?

Az egyik legnagyobb akadály, amit itt ezen a lelkigyakorlaton le tudunk győzni, az „egy fecske érzés". Miért pont én legyek az első fecske? Mindig épp nekem kell olyan baleknak lennem, aki mindent megreformál, miközben az emberek zöme a markába röhög és nyugodtan szemetel tovább? Mondjuk meg ma egymásnak, hogy ebben a teremben nem te vagy és nem én vagyok az első fecske, mert mi legalábbis, akik itt vagyunk, együtt szeretnénk repülni, mindnyájan együtt akarjuk meggyógyítani beteg környezetünket, amely nélkül nem élhetünk. Tudatosítsuk, hogy mások ezt már réges-rég elkezdték és egész életüket rááldozták arra, hogy környezetvédő áramlatokat hozzanak létre a Föld megmentése érdekében. Akarunk-e beállni a csapatba, biztatjuk-e magunkat és társainkat...

Az Ökoszolgálat Zöld Vonal telefonszáma: 111-7855. Hétfőtől csütörtökig 9 és 14 óra közt várják a környezeti károk jelzéseit ill. azok elhárításához tanácsokat adnak. Postacímük: 1054 Bp. Széchenyi rkp. 7.

Szintén lelkigyakorlatra való téma: a vallási eligazítás hiánya. Szinte már beletörődtünk abba, hogy környezetvédelemről nem szól a Szentírás, hiszen abban az időben ez még nem volt probléma. De bizony szól, csak ezzel a szemmel is újra kell olvasnunk a textusokat. Az ételmaradékok puritán összeszedegetése, amit Jézus megparancsol, egyrészt takarékosság, másrészt környezetmegóvás, rendezett hulladékgyűjtés és vélhetőleg újrafelhasználás is. Az éhínségek korában ez a tevékenység természetes volt, bár Jézus jelenlétében éppenséggel nem lett volna szükséges. Ma szükséges, de már nem természetes.

„Hajtsátok uralmatok alá a Földet" — olvashatjuk a Genezis könyvének fordításaiban. Az újabb szövegelemzések szerint az eredetiben használt ige valószínűleg csak ennyit jelentett: „Járjatok rajta!" Micsoda különbség! Csak járnunk kell a Földön az isteni parancs szerint, nem pedig igába hajtani és kizsákmányolni a természetet. Érdemes lenne újraértelmezni a kollektív bűnösségről szóló ószövetségi fejezeteket is (pl. Nábot szőleje), hiszen ma igencsak aktuális, hogy az egyén bűne maga után vonhat kollektív, sőt hetedíziglen tartó bűnhődést. Például a 8., 23., 148. zsoltárban természeti

képek formájában az élővilágot mint megbonthatatlan egységet szemlélhetjük Dániel próféta énekéhez, vagy Szent Ferenc Naphimnuszához hasonlóan.

Mondta az Úr a vakon születettnek: Eredj, és mosd meg magad a Siloám tavában, melynek neve azt jelenti, küldött. Ma vajon azt mondaná-e nekünk: Menj a Dunához megmosni a szemedet, hogy láss! Vagy épp ellenkezőleg: Vak farizeusok, világ megrontói, tisztítsátok meg vizeiteket, hogy magatok is tiszták legyetek és lássatok. Esetleg ezt: Lélekben tisztuljatok meg, és lássatok hozzá a takarításhoz! Mert nem az szennyezi be az embert, amit felvesz, hanem amit eldob.

Azon testvéreinknek pedig, akik nem ismerik a Szentírást, nem ebben nőttek fel, másfajta érzelmi motivációra is szükségük lenne. Hiányoznak, össze kell gyűjtenünk, meg kell írnunk a környezetvédelemre inspiráló verseket, dalokat, közmondásokat, szállóigéket, mindazt, aminek emocionális hatása lehet embertársainkra, gyermekeinkre. Amennyire csak lehetséges, vegyünk részt környezetvédő szervezetek munkájában, mert ezzel is érzelmi megerősítést nyújthatunk egymásnak. Magyarázzuk el gyermekeinknek, hogy itt minden előbb volt, mint mi; mi csak vendégségbe jöttünk... •

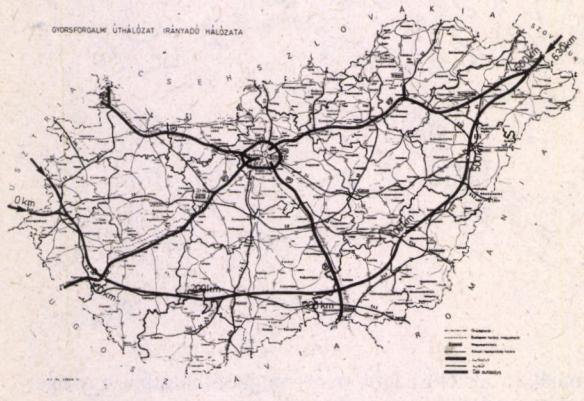
Mézesmadzag — ezúttal délen

A közelmúlt gazdaságpolitikájának üdítő színfoltja a déli autópálya építésének terve. Valljuk be, megremegtette a szívünket, hogy megunva az állam totojázását egy magáncég — a Co-Nexus Kft. — 630 km hosszú autópályát épít, méghozzá hitelből, gyorsan, s ott, ahol eddig senki sem gondolta, hogy autópályára van szükség. A médiák azóta sem győzik dicsérni az „évtized vállalkozását", a fiatalos menedzserréteg felkészültségét és optimizmusát, a magyaros virtus újjáéledését.

Az iskolák villanyszámlafizetési gondjaival terhelt érintett önkormányzatok kritikátlan lelkesedéssel fogadták a tervet: végre megszűnik a provincialitás, bekapcsolódhatnak Európa vérkeringésébe, áramolni fog a tőke, az idegenforgalom végre észreveszi őket, munkahelyek teremtődnek, s mindez már 1996-ra, így a következő választási harcban (94-95) már bizonyítani lehet, hogy ők a település igazi gazdái, hiszen a soha nem látott fejlődés bábái ők voltak.

A mézesmadzag túl szépre sikerült. A rítus részeként irányított közvéleménykutatással bizonyították az ötletadók, hogy a szakemberek (értsd: utas lobby) szirénhangjához a lakosság felzárkózik.

A mézesmadzag másik végéről tartott népi bölcsesség igazának járt utána közel száz független környezetvédő mozgalom

(NGO), köztük a Bokor öko-csoportjának képviselője a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium 1991. június 15-i ankétján. S a mozgalom egységesen az autópálya építése ellen foglalt állást. Miért e nagy ellenkezés?!

— A déli autópálya olasz és német tőkével koncessziós formában épülne, tehát az autópálya 'haszna' a hitelezőké. Ezt az 'európai szintű' (értsd: mai áron 6-10 Ft/km) autópályadíj behajtása teremtené meg. Így az autópálya elsősorban tranzit útvonala lenne a német és olasz kamioncsordáknak, melyek itt rohannának a Balkán és a Szovjetunió utódállamai felé, olcsó munkaerő, nyersanyag és piac reményében, kikerülve a politikailag bizonytalan Jugoszláviát.

— Az autópálya hazánk viszonylag érintetlen, táji értékeit őrző területén halad keresztül, ökológiai „vasfüggönyt" jelentve az élővilágnak. Ma Európában lassan nem az az értékes terület, ami autópályával „feltárt", lebetonozott, hanem ami őrzi a természetes állapotokat. Ezen területek jelentik Európa utolsó oázisait az állatok, növények, s természetesen az ember számára.

— Az autópálya környezetében termelt mezőgazdasági termékek az egyre szigorodó szabványoknak egyre kevésbé felelnek meg, tehát az autópálya egy-két kilométeres sávjában ökológiailag és gazdaságilag lepusztult terület jön létre, mint ezt a nemzetközi példák bőségesen igazolják.

— Az autópálya építését az otthon egyre jobban feleslegessé váló nyugati útépítési kapacitás valósítaná meg, hazai beszállítókkal. Az Alföldön ez nyersanyag híján hatalmas szállítási távolságokat, s az ezzel járó — a meglevő úthálózatra terhelt — környezetszennyezést jelentene, hiszen az autópálya közel 18 millió tonna 'súlyát' oda kell valahogy szállítani.

— Az autópálya mellé épülő pihenők könnyen a környék morális leromlásának — csencselés, szexpiac — helyszínei lesznek.

— A keleti és nyugati kereszténység mentén megoszló Európa infrastukturális jelképeként is épülő autópálya katonai felvonulásra is alkalmas (könnyen kialakíthatók rajta repülőterek), sértheti a környező népek érzékenységét.

— Magyarország a 4 épülő autópályával (M 1, 3, 5, 7) és a budapesti körgyűrűvel a nemzetközi egyezményekbe is foglalt kötelezettségeit teljesíti.

Az általánosabb szempontokon túl, minden egyes élőhelyért, tóért, szétvágott kapcsolatért szót lehet és kell is emelni, helyi szinteken.

Joggal mondhatnánk, hogy a környezetvédő mozgalmak csak tiltakozni tudnak az autópálya ellen, s nemet mondani mindig könnyebb.

Sajnos ebben a nagy lármában alig hallik meg a környezetvédők igenje, ha úgy tetszik közlekedési koncepciója:

— tranzit áru- és személyszállításban elsőbbséget kell adni a vasúti fejlesztésnek (pl. déli vasútvonal, konténeres áruszállítás, autók vasúton való szállítása);

— gyors, olcsó, színvonalas tömegközlekedés;

— rövid távú utazásoknál sebesség- és kibocsájtás-korlátozású autóközlekedés;

— kerékpár- és gyalogúthálózat.

Így is lehetne, szén-monoxid-kapcsolat (CO-nexus) nélkül.

Garay András

Arccal a vasút felé!

Az osztrák ipari és közlekedési miniszter beismerte, hogy nagy hiba volt az nyugat-osztrák tranzit-autópályák megépítése. Ott húsz évvel ezelőtt a forgalom 30 %-a bonyolódott közúton, 70 % pedig vasúton. Az autózásra építő hibás koncepció miatt mára ez az arány megfordult, magával hozva számos problémát, elsősorban a környezetszennyezést. Ausztria keleti felében — Magyarországgal és Csehszlovákiával összehangolva — elsősorban a vasútra szándékoznak építeni. A tranzit által ígért előnyök a két végponton realizálódnak: a déli autópálya célja az észak-olasz és dél-francia iparvidék összekötése az olcsónak ígérkező ukrán-balti munkaerővel. Jó pénzért a magyar is kocsikázhat azért majd rajta. Ausztria kárán tanulhatnánk: az átgázolt köztes országoknak a melléktermék jut, a pusztuló táj és élővilág és negyvenszeres rák-esély többszáz méteres sávban, az idegenforgalom csökkenése. A Közös Piac nem szereti az osztrák környezetvédelmi intézkedéseket: a súly-, méret- és kibocsátás-korlátozást, az éjszakai forgalmi tilalmat stb. Májusban maga az innsbrucki önkormányzat kérte föl határozatban a lakosságot, hogy az Inntal autópálya lezárásával adjon nyomatékot az osztrákok tárgyalási álláspontjának. *(Magyar Nemzet, '91 júl. 8; Új Tér-kép; Kurier júl. 2, 3, 16; Magyar Hírlap máj. 14.)*

Megérett az idő

1985-ben a Selyemgombolyító ötszáz példányban jelentethette meg az Ökológiai kapcsolatok c. szöveggyűjteményt, belső kiadványként. A (remélhetően máshol is) rongyosra olvasott kötetek tartalma ma végre hozzáférhető.

László Ervin, Theodore Roszak, Fritz Schumacher, Ivan Illich, Lewis Mumford, Klaus M. Meyer-Abich, Amory Lovins, Karl Hess, Gary Snyder, Wendell Berry, James Lovelock, Franz Furger írásait Darányi Sándor bemutatásában olvashatjuk a Megérett az idő című ökológiai olvasókönyvben (207 oldal, 128 Ft).

A könyv címünkön (ÉV 8003 Szfvár Pf. 7.) is megrendelhető.

Gyermekvédő Liga

Ha ön egyedül neveli a gyermekét, vagy akadályozott a gyermekével való kapcsolata, vegye igénybe az Országos Gyermekvédő Liga szolgáltatásait. Nevelési tanácsadás, serdülőkori és válásokozta problémák, egészséges életmód, természetgyógyászati tanácsadás, gyermekvédelem és családjog, tinédzser önismeret, gyermekpszichológia.

Minden szolgáltatás ingyenes. Az ügyfeleket az egész országból, előzetes bejelentkezés alapján fogadják.

Cím: 1074 Budapest, Hársfa u. 43. II/15. Tel: 1217-053.

Nyílt levél az ENSZ-FAO vezérigazgatójához

Az Ensz élelem-szervezete az éhezést növeli?

(The Ecologist 21/2/43-46, 1991. március-április. Editorial, Nicholas Hildyard: An Open Letter to Edouard Saouma, Director-General of the Food and Agriculture Organization of the United Nations. György Lajos fordítása alapján, rövidítve.)

Kedves Edouard Saouma,

levelünkben tájékoztatni akarjuk, hogy nemzetközi mozgalmat indítunk annak érdekében, hogy a FAO tagállamai vonják meg anyagi támogatásukat a szervezettől, amíg az nem változtat gyökeresen jelenlegi politikáján. Meggyőződésünk, hogy a FAO által támogatott politikának lényeges szerepe van a világ éhezésében, az ökológiai pusztításban és a társadalmi elidegenedésben.

1974-ben az első Világ Élelmezési Konferencián Rómában Henry Kissinger kijelentette, hogy egy évtized múltával a Földön egyetlen férfi, nő vagy gyerek sem fog többet éhezni. Másfél évtizeddel később több ember éhezik, mint bármikor a történelem folyamán, s a környezet jobban el van pusztítva, mint bármikor. Afrika országainak 2/3 részében idült élelmiszerhiány és alultápláltság van. Hasonlóan rossz a helyzet Dél-Ázsia, Közép- és Dél-Amerika számos országában. Ebben az ön politikája is vétkes, Mr. Saouma. A mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és a vízkultúrában alkalmazott politikája a gazdagoknak és a hatalmasoknak kedvez, a szegények élelmének a rovására. „Az éhezés története azonos az igazságtalan társadalmi és gazdasági rendszerek történelmével..." — állapítja meg a Nemzetközi Ökológiai Mezőgazdasági Mozgalom. A FAO sohasem néz szembe és nem száll szembe az éhezés politikai és társadalmi okaival.

Ön a 'Zöld Forradalmat' támogatja, amelynek alapja a belterjesség növelése. Ez a parasztságot a piacgazdaság karjaiba taszítja és kevesebb élelmet juttat a szegényeknek. Hatására növekszik a földnélküliség, a környezetpusztulás és a gazdaság egyre kevesebb kézben összpontosul.

Nő a ráfordítás: a műtrágya, a növényvédőszer és a 'tökéletesített magvak', s ezzel a FAO a parasztokat kiszolgáltatta és kiszolgáltatja azoknak, akik ezeket hozzák. A FAO függést teremtett ott, ahol függetlenségben éltek az emberek. A kistermelőket rákényszeríti egyes árucikkek megvásárlására és ezzel elősegíti eladósodásukat. Olyan magvakat kényszerítenek rá a parasztokra, amelyek műtrágya nélkül nem képesek növekedni.

A gépesítés társadalmi következményei is katasztrofálisak. A független parasztok bérmunkássá lettek, így munkakörülményeiket a piaci erők szabályozzák. A gépesítés fokozta a parasztok peremre szorulását, egyre több a falusi munkanélküli. Egyre nő a gazdagok földterülete, fokozódik a spekuláció és emelkednek a bérleti díjak.

A földet elsősorban kivitelre szánt növények termelésére használják. A FAO sosem fejtette ki kielégítő módon, hogy a kivitelre szánt növények termelése miként fér össze „a falusi lakosság nyomorának és éhezésének csökkentésével". Amit kivisznek, azt nem eheti meg a falusi lakosság... 1973-ban már 36 olyan ország szállított élelmet az USÁ-nak, amelyekben a lakosság jelentős része éhezett. Ez a folyamat azóta erősödött, kialakult egy 'globális szupermarket'...

Ön most a Zöld Forradalmat ki szeretné terjeszteni Afrikára is. Rá akarja bírni a gazdálkodókat a biotechnológia alkalmazására, azt akarja, hogy a kormányok még nagyobb mértékben segítsék elő a szabad piac érvényesülését a mezőgazdaságban.

Az Önök utolsó politikai dokumentuma (Világ-mezőgazdaság 2000 felé) — úgymond — lehetővé teszi az átmenetet a fenntartható mezőgazdaság felé. De hogyan lehet fenntartható az, ami sebezhetőbbé tesz a talajpusztulás és a sivatagosodás iránt? Hogyan lehet növelni a halászatot túlhalászott vizekben? Miként lehet több marhát tenyészteni túllegeltetett réteken?

Ön bizonyára azt fogja válaszolni, hogy egy túlnépesedett világban nincs más választásunk, mint a belterjesség fokozásával növelni a mezőgazdaság termelését. Azonban keveset lehet elérni a termelés növelésével, ha a termelők nem ehetnek a terményükből, vagy a folyamat a természeti környezetet pusztítja. Nem az a kérdés, Mr. Saouma, hogy miként lehet maximalizálni a termelést, hanem az, hogy miként növelhető az élelmiszerbiztonság. Itt az ideje, hogy Ön is megtanulja a különbséget.

A harmadik világ népei ismerik az élelmiszerbiztonság értékét. A helyi lakosság ki is dolgozta ennek stratégiáit, összhangban a helyi környezettel, tükrözve a helyi lakosság találékonyságát és tapasztalatait. Ön azt fogja mondani, hogy az ilyen rendszerek nem termelékenyek, idejét múltak és nem felelnek meg a modern idők szükségleteinek. De milyen szükségletekre gondol Ön, Mr. Saouma? A helyi lakosság bizonyára nem sokat törődik a növényvédőszer- vagy traktorgyártókkal, avagy a fejlődő világ politikai elitjének érdekeivel.

Az élelmiszerbiztonság érdekében más megközelítésre van szükség, mint amit a FAO alkalmaz.

— A monokultúrák helyett a növénykultúrák sokféleségére van szükség, ezzel kell védeni a genetikai diverzitást, ezzel, és nem vegyszerekkel kell visszaszorítani a termények károsítóit.

— Nem a forrásokat kimerítő, tőkeigényes és bürokratikusan irányított mezőgazdasági rendszereket kell támogatni; az ellenőrzésnek és a döntéshozatalnak a helyi lakosság és nem távol élő kormányzati tisztviselők kezében kell lennie.

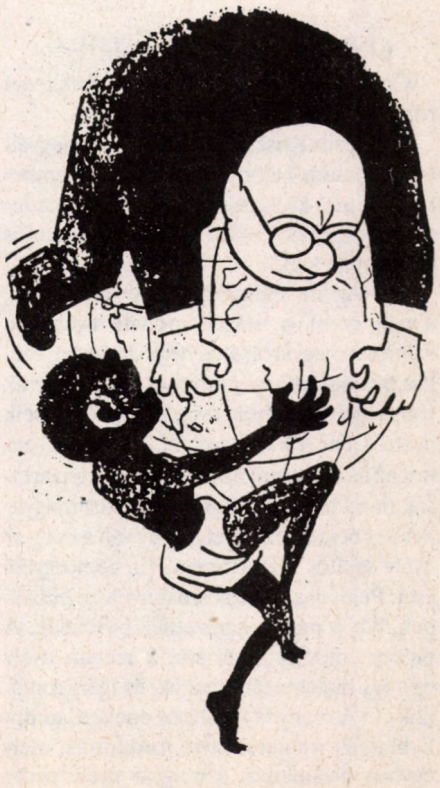
— A kivitelre irányuló termelés helyett elő kell segíteni a helyi lakosság számára történő élelmiszertermelést. Ebben a helyi akaratnak és nem a nemzetközi piac által diktált érdekeknek kell érvényesülni.

— A fejlett országok és a harmadik világbeli elit érdekeit szolgáló, s a szegények rovására történő kereskedelem helyett a helyi önellátást kell fejleszteni.

— Nem szabad, hogy a föld olyanok kezében összpontosuljon, akik nem elkötelezettek a helyi lakosság élelmezése iránt; a helyi forrásokat azoknak kell ellenőrizniök, akik azoktól függenek.

A Harmadik Világ kistermelőinek nincs szükségük a FAO szakértelmére. A helyiek többet tudnak a saját földjükön való termelésről, mint az önök 'szakértői'. Önöknek hozzá kell fogni, hogy harcoljanak az üvegház-gázok kibocsátása ellen, ahelyett, hogy a mezőgazdaság révén fokoznák azt. Önöknek azért kell küzdeniök, hogy megakadályozzák a földek és a vizek nem mezőgazdasági célokra való elrablását, s nem az ipar előrenyomulását kell szolgálniok ezeken a területeken. Önöknek azért kell küzdeniök, hogy megakadályozzák az alultápláltak élelmiszerének kivitelét az amúgy is túltápláltak részére. Ezért indítottuk mozgalmunkat.

E levelet helyesli és támogatja 42 felsorolt szervezet, köztük a FOE (Friend of Earth) 5 csoportja (AUS, US, NL, DK, Malaysia), az Ecoropa (F), az Env. Defense Fund (US), a GAIA Foundation (UK), az International Rivers Network, a Permaculture International (AUS), a Sierra Club (US). •

Az esperes az evangélium felolvasása után ott, az oltár előtt levetette a miseruhát és fölháborodottan kiment a templomból. Tette ezt azért, mert a fiatal pap, akinek az újmiséje volt, az evangélium román nyelvű felolvasása után magyar nyelven is felolvasta azt. Történt mindez a csángók vidékén, 1990 nyarán.

„...mindegyik az anyanyelvén..." *(ApCsel 2,7)*

(Dokumentumrészletek, valamint Tánczos Vilmos és Horváth Alpár kommentárjának tömör ismertetése az Európai Idő sepsiszentgyörgyi hetilap 1991. május 22. és 29-i számaiból.)

A katolicizmus, amely századokon át biztosította a moldvai magyarság fennmaradását, századunkban a legfőbb asszimilációs tényezővé lett a Szeret vidékén. A bukaresti és iasi egyházmegyék vezetői (nyomukban a román nacionalizmus szellemében nevelt moldvai római katolikus papsággal) híveiket a nyelvi-nemzeti identitásvesztésbe vezetik, sajnos római segédlettel. Ugyanis a Szentszék politizál is: román ajkú katolikusokat is szeretne s ilyen hívekre a moldvai magyarok elrománosításával akar szert tenni. (Ez a politika könnyen visszafelé sülhet el, hiszen a nyelvi kötődés erősebb lehet a felekezeti hovatartozásnál s a csángó magyarok az elrománosítással egyben ortodoxokká is válhatnak.) Európa legelesettebb, legkiszolgáltatottabb népcsoportjáról van szó. Az értelmiségét elveszített moldvai magyarság hiába kér magyar papot. Utoljára 1982-ben fordultak II. János Pál pápához *(ld. „Érted vagyok" I/3. szám)*, de ez a kérelmük is süket fülekre talált. Isten különös rendelése folytán most megszólalnak a nép elüldözött írástudói. Mert annak a kilenc moldvai születésű erdélyi papnak, akiket Gyulafehérváron szenteltek föl, s akik az alábbi levelet írták, nincs megengedve, hogy papként, magyar papként szülőföldjére visszatérjen.

„Laudetur Jesus Cristus!

Őexcellenciájának, Ioan Robu bukaresti római katolikus érseknek!

...1. Jézus Krisztus, az emberiség megváltója sohasem különböztette meg az embereket fajuk, kultúrájuk, társadalmi helyzetük stb. szerint... Még az ellenségünket is szeretnünk kell...

2. ...Az ún. 'csángók' magyar eredetűek, a még most is beszélt nyelvük nyelvtana azonos a magyarok által négyszáz évvel ezelőtt beszélt nyelv grammatikájával. A falvak többségében, ahol megőrizhették őseik nyelvét, bár sok román szót is átvettek (ehhez az iskola, munkahely, vallásos szertartások mind hozzájárultak), archaikus magyar nyelvet beszélnek. Nyelvük így vált a magyar nyelv sajátos dialektusává. Ez nem egyedi eset. Például a szászok szász nyelven beszélnek, bár a német nemzethez tartoznak. A mócok, momorlánok stb. a román nyelv egy-egy dialektusát beszélik, és igazi románok... (A csángók) vallásos énekeit, templomi imáit román nyelvre fordították, mely egyben hivatalossá, a magyar nyelv pedig üldözötté vált...

...4. Az alulírott moldovai származású papok arra kérik Excellenciádat, szíveskedjen engedélyezni Moldovában a szentmiseáldozat végzését magyar nyelven mindazon hívők számára, akik óhajtják ezt.

Csíkszentdomonkos, 1991. április 20.

Horváth Antal, Pál Antal, Salamon József, Duma Ferenc, Bogdán István, Polgár János, Ciuraru János, Varga János, Salamon Antal"

Robu érsek válaszlevele

Bukarest, 1991. IV. 29.

„Jámbor paptestvéreim, Krisztus feltámadott! ...Mostanáig soha nem kaptam moldvai katolikus Lelkészektől vagy hívektől a Tietekhez mérhető levelet, melyben engedélyemet kérik arra, hogy az egyházi Szertartást magyar nyelven végezzék... Egy nép sem törekszik a dialektusok eltörlésére, viszont a szertartások irodalmi nyelven folynak, mert mindenki megérti... A Ti falusfeleitek nem tanultak magyar nyelvet az iskolában, tehát nem értik. Nekik akarjátok a Szent Titkokat celebrálni egy olyan nyelven, amit nem értenek? Katolikus-apostoli, vagy sovén túlbuzgóság ez?

...A moldvai csángók nektek azt nyilatkoznák, nem tudák, hogy évek óta jogtalanságban és üldöztetésben élnek.

Az Igazság és a Katolikus Egyház iránti szeretettel, Ioan Robu, érsek."

A moldvai magyarok tudják, hogy üldöztetésben élnek!

„Rijánk fogtak ezek a papok erőst. Rija fogtak a csángó népre, pedig hát csángók ők es, de nem akarják üsmerni az ők nemzettyiket. Hát megszomorították a népet nadzson erőst... Csak a madzsar nyelvet ne hallják! De én ezt nem tudom bírni. Ezekvel a papokval. A Jizus Krisztus a tíz poronsolathoz még tett edzs poronsot: Udzs szeressétek edzsmást, amint szerettelek én es tiköt! Hul van most az a porons?! Ezek a papok elhatták a Krisztus poronsát! Elhatták! Ők a népet kellene szolgálják, me Krisztus es a népet szolgálta. De ők megfordítottak mindent: csak a gonoszság, csak a gonoszság! S a nép azétt es még csak tovább romlik. Ezek dzsalázzák a népet. Dzsalázzák a csángókat! Nadzson dzsalázzák a mük édes anyanyelvünköt! Me a papok csinálnak mindent! Ezek álltak az ajtó elejibe. A prágra. A lépcsőre. Ellenünk."

(Egy lujzikalagori parasztember 1990 novemberi vallomásából. Nevét a moldvai egyházi és világi megtorlástól tartva az Európai Idő nem közli. A kép az ÉV illusztrációja, nem őt ábrázolja.) •

Nem nyugodtunk bele, hogy tavalyi útjának székesfehérvári állomása elmaradt. Másodszori levélváltásunk után nagy örömünkre jelezte, hogy június 28-án el tud jönni. Lakásunkon találkozott a közösséggel. Utána a polgármester fogadta, majd a zsúfolásig tömött református templomban (még az udvarra is ki kellett hangosítani) tartott istentiszteletet közvetítette a városi televízió. Az ökumenikus hangulat külön öröme volt, hogy dr. Takács Nándor személyében először lépte át katolikus püspök a fehérvári református templom küszöbét. Bencze András evangélikus lelkésszel kezdve sorra szóltak a különböző felekezetek képviselői. A katolikusok részéről testvéri szívért imádkoztam, hogy a protestáns egyházak helyzete itt a katolikus Dunántúlon ne legyen szenvedő kisebbségi helyzet. Cikkünkben a közösséggel való beszélgetés tartalmi összefoglalását adjuk.

Tőkés László látogatása közösségünkben

Az első téma a nemzetiségek közti szeretet ébresztése, növelése volt. Az egyház egyik alapvető hivatása az elnyomottakkal való szolidaritás. Hogyan tudja a nemzetiségtől független embertestvériséget képviselni ott, ahol az elnyomás nemzetiségi jellegű? Mit tesznek a nemzetiségi békességért a többséghez tartozók, a román ill. ortodox keresztények? — hangzottak az idevágó kérdések.

Tőkés László elmondta, hogy Erdélyben a felekezetek inkább a sajátosságokat, mintsem az egyetemességet képviselték. Az ortodoxia a román, a református egyház a magyar, az evangélikusok pedig a szász vallás voltak. A katolicizmus némelykor védte a magyarságot, de a 18. századi rekatolizáció során és a csángók esetében máig a románosítás eszköze lett.

Tőkés László júl. 5-ei találkozásukkor felhívta a pápa figyelmét a bukaresti római katolikus érsekség, ill. a iasi egyházmegye nem éppen keresztényi törekvéseire. „Szégyene az egyháznak — mondta —, hogy Krisztus nevében genocidium folyik a moldvai csángó magyarok ellen." Kérte a pápát, emelje érseki rangra a gyulafehérvári püspökséget, amely a romániai katolikus egyházban többségben lévő magyar hívőket képviseli. (Ezt a pápa aug. 5-én meg is tette.) (M.K.)

A nemzetiségtől független szeretet talán most betöltheti szerepét. Az erdélyi magyar felekezetek között ma erős a közeledés. De itt is érzékelhetjük a nemzeti jelleget.

Az ortodox egyházon belül van olyan csoport, amellyel szót lehet érteni? Hallottunk például az Úr serege mozgalomról.

Kevéssé ismerem őket. Belső egyházi megújulási mozgalom, de nincs közük a nemzetiségi kérdéshez, legföljebb érzékenyebbé válhatnának iránta; általában a nem intézményes egyházi mozgalmak könnyebben reagálnak az alapvető kérdéseinkre. Mellettük van még egy egyházon belüli elitista megújulási csoport, „a megújulásról való meditálás csoportja". Ide tartozik pl. egy bizonyos Galerio atya, akit sokat üldöztek, de a változások után a legfőbb ortodox központban, a Patriarchatusban dolgozik. A Társadalmi Dialógus csoporthoz (melynek tagjai az elit román értelmiségből kerülnek ki) hasonló dolog egyházi téren. Csak egy szűk réteget ölel fel.

A Család Alapítvány román-magyar hétvégéjének, a háromszáz román család budapesti vendéglátásának, amelyre nagyon sokat áldoztunk, milyen hatása volt Romániában?

Attól félek — anélkül, hogy az ilyen kezdeményezéseket lebecsülném —, hogy mindig készen áll a hamis interpretáció arra, hogy a legjobb szándékú próbálkozásokat a legrosszabb színben tüntesse föl. Nagyon sok pozitív, legalábbis gesztusértékű kezdeményezés történik nálunk is, de elhallgatják, lesajnálják vagy hamisan állítják be. Amikor hatalmas folyamatok, gépezetek, intézmények ellen küzdünk ilyen módszerekkel, ahhoz hasonlít, mint amikor a faluromboláskor az idős bácsi kapával védekezik a bulldózer ellen. Kányádi Sándor emelte ki ezt a képet egyik versében.

Adekvát módszereket kell alkalmazni, pl. politikával szemben nekünk is politizálnunk kell. Balekoknak érezhetjük magunkat, mert mindannyian barátkozni akarunk, hitet teszünk a szeretet, a megértés, a béke mellett, de nem érkezik válasz.

Kevés katolikusról tudunk, aki megtagadta a katonáskodást, még olyan szélsőséges helyzetben is, mint a hitlerizmus. Az erdélyi magyar kereszténységben mennyire tekintik eszménynek az evangélium erőszakmentességét, ill. mennyire eszményítik inkább a szent királyok, hadvezérek, tiszteletreméltó, de mégiscsak erőszakhoz folyamodó nemzeti hősök példáját?

Nálunk nincs igazán tétje ennek a kérdésnek. Az első szélesebb körű lelkészi gyűléseinken indítványoztuk az alternatív szolgálat lehetőségét. Írásos nyoma is van a 15 felekezet által kidolgozott vallás- és egyházügyi törvénytervezetben, amelyet idén januárban nyújtottunk be a román parlamentnek. De a nem hivatalos szektákat leszámítva nem volt konkrét esete a fegyverfogás visszautasításának.

1989. december 23-án Kolozsváron, a plébánián az Ön sógora mondta nekünk, hogy az egyik püspök elmenekült, a másikat lemondatták. Önöknél teljes fordulat történt a püspöki székben. Mit tud tanácsolni a hasonló helyzetű egyházaknak, hogyan szabadulhatnak meg a külső kényszerrel nyakukra telepített, vagy egyszerűen csak hatalmaskodó vezetőktől?

Eredmény, hogy három helyen püspökváltás történt. Sajnos egyedi eset. Általában, ha az állam erősebben rálép a pedálra, rögtön megtalálja a neki jobban megfelelő egyházi vezérkart. Az elején megrettent, megilletődött réteg azóta teljesen visszatért a régi mederbe és nem revideálják a múltat. Inkább pozícióikat erősítik. Gondolom, így van más egyházakban is. Egyelőre 'szent állat' vagyok, nem nyúlnak hozzám, de ez teljesen világi konjunkturális helyzet. Legalábbis lehetőségében készen állnak egy akármikori hatalomátvételre. Kapcsolódnak az ellenem irányuló román támadásokhoz. Isten segítségén kívül nem sokra számíthatunk. De még nem jött el az idejük.

Van olyan román lap, amelyben ilyen szörnyű mondat ma is megjelenhet Tőkés László ellen: „Távozz, sátán! Tudjuk, melyik reverenda alól leselkedik a veszély. Tőkés László reverendájáról van szó. ... Hej, kár, hogy a securitate nem szabadított meg ettől a méregkeverőtől!" (Dumitru Manolachescu: Piei, Satana! Cuvintul Nou, 1991. május 7., 361. szám.)

Magyarországon a nép kihullott a református egyház vérkeringéséből. Mi Erdélyben számíthatunk a népünkre — bár még nem találjuk az együttműködés módszereit —, ha sikerül átnyúlni a klerikalizmuson. A nagymértékű kontraszelekció hozta létre ezt a helyzetet a papságban. Ha bemehetnek az iskolába vallásórát tartani, akkor bemennek. De nem az ő érdemük, hogy lehet vallásórát tartani. Különbség, hogy valaki az adott jó helyzetben nyújt jó teljesítményt, vagy új, jobb lehetőségért dolgozik. Vannak, akik nem élnek az új lehetőségekkel sem. A régi rendszer nem erre nevelte őket. Intézményesített, egyfajta funkcionárius szerepre lettek kiképezve. De ez csak egy kis részlete ennek a problémának.

Magyarországra tekintve, milyennek látja az ökumené helyzetét?

Nem látom igazán a tétjét az ökumenének pl. egy ilyen katolikus Dunántúlon. Sajnos ez ugyanaz, mint kisebbség és többség viszonya nemzeti téren. Ott létkérdés az ökumené, ahol az arányok teszik azzá, ahol jelentős számú felekezeti kisebbség él.

Nálunk összekapcsolódik a nemzeti kérdéssel az ökumené. Össze kell békülni, ez nem pusztán szép keresztyén eszme, hanem létkérdés. A magyar keresztyének összefogása csodálatos élmény, pl. Tempfli püspök úrral egyetértésben Váradon megépült egy közös katolikus-református templom. A tornyán csillag lesz, a homlokzatán kereszt.

Népi szinten megdöbbentett egy felmérés eredménye Székelyföldön, a csíki, gyergyói részeken, mely szerint Márton Áron s az én személyem a nép önkéntelen képzettársításában párhuzamba került. Pedig a csíksomlyói búcsút éppen a protestánsok felett aratott győzelem emlékére tartják és ez a katolikus székely nép mégis teljesen nyitott ez irányban, valósággal apostollá avattak. Persze ez gyenge példa, mert rólam

szól. De eddig én beszéltem. Itt kik vannak?

Kisközösségi tagok vannak itt. Erdélyben vannak kisközösségek?

Nincs olyan helyzet, hogy igény lett volna rá. Katolikus bázisközösségről nem is tudok. Ezt önöknek jobban kell tudni. Van?

Fotó: Pati Nagy Bence

Igen, vannak, de amennyire látszik, a kialakulás kezdeti fázisában. Inkább ifjúsági hittan és lelkiségi szinten.

Kiscsoportok, amelyek kirándulnak, bibliát olvasni, imádkozni összejárnak, természetesen vannak nálunk is.

Mi is ilyenek vagyunk.

De önök, akár akarják, akár nem, a hivatalos egyházzal szembeni ellenzékként tételeződnek fel.

Egy erdélyi találkozón kb. tizenöt székelyföldi kisközösség mutatkozott be és legalább négynél elhangzott, hogy összejönnek pl. Mária-tiszteletre és szektának nevezik őket. Ez talán egy pszichés védekező reflex a klérus részéről.

Nálunk a református egyházon belül van egy ún. pietista csoport. Üldözték őket, vezetőiket bezárták. Deklaráltan nem akarnak kilépni az egyházból. Indítványoztam egy konferenciát, ahol az ő képviselőik is megjelenhetnének és az egyház nyilvánossága előtt megtárgyalnánk a hovatartozásukat. Eddig ez tabu téma volt, nem is tudjuk, kik ők tulajdonképpen. Egy biztos, a létrejöttük valós szükségletet fejez ki. De pl. a református világtalálkozótól élesen elhatárolta magát jó néhány ilyen beállítottságú lelkipásztor. Külön utakon járnak. Ezekről a kérdésekről beszélni kell. A közösségi individualizmus veszélyes az egyházra, ez Erdélyben luxus, hogy különböző irányzatokra szakadjunk. Hollandiában pl. van két nagy és tíz kisebb református egyház.

A kommunizmus vákuumhelyzetet teremtett, amelybe most mindenféle irányzat betódul. Egyházi liberalizmus veszélye fenyegeti a térséget.

Péntek László vagyok, polgárdi református lelkész, a karizmatikus megújulási mozgalomhoz tartozom itt Magyarországon. Mi a Világtalálkozón ott voltunk és a karizmatikus megújulást azért látjuk fontosnak, mert az Isten Lelke az, aki valóban életeket újít meg. Az a helyzet tényleg fennáll, hogy Erdélyben ott a nép a templomban, mi meg elvesztettük a népünket. A Bokor bázisközösség ökumenikusan nyitott és abból a szempontból jelentős, hogy többnyire nagycsaládosok alkotják.

Én a Szabad Európán hallottam róla először.

(Miután többen röviden beszéltek a közösségről, Bakonyi István:) Fehérvártól nem messze, Söréden fogyatékos gyermekek nyaraltatása folyik minden nyáron. Egyfajta katolikus szellemiség jellemzi ugyan a légkört, de nincs kizáró ok, különböző felekezetből jövő segítők összhangban működnek, a gyermekek szülei nem is mindig hívők. Ez egy modellértékű példa az ökumenikus együttműködésre, ami legjobban ezen a szociális téren megy. Erdélyben milyen egyházi szociális munka folyik?

Csak tavaly kezdhettük. Csináljuk, amit tudunk, de nagyon a külföldi példákhoz kötődünk, még nem találtunk magunkra.

Mennyire nemzetiségi menedék és menynyire keresztény lelkiség az egyházhoz tartozás az erdélyi emberekben?

Talán menedék is, de egy lelkiséget is megerősít egy leszorított helyzet. Nálunk mások a körülmények, mint itt. Élhetünk éles kritikával az annyira amennyire keresztyén, de életerős gyülekezetekkel szemben, de nem adhatjuk föl a teljesség, a nemzetben gondolkodás eszméjét. Egy kis csoportért nem vehetjük semmibe az életerős gyülekezeteket. A kisközösségi mozgalmak talán legnagyobb kísértése a közösségi individualizmus. Egyes kollégák az NDK-példából kiindulva fölvetették, hogy hitvalló egyház legyünk: ott csak az az egyház tagja, aki hitvalló keresztyén. De ott más a helyzet, ott a hitvalló egyház volt a létező egyház. Nálunk viszont a népegyház létezik. Mi erre azt mondtuk, hogy nem vagy-vagy, hanem legyünk nemzeti hitvalló egyház, legalábbis erre törekedjünk. Ne mondjunk le az egyetemesség igényéről.

De kis sejtekből épül föl a nemzet is.

Szerintem sokkal nagyobb eredmény, ha megbuktatunk egy diktatorikus egyházrendet adekvát eszközökkel, mint ha kis csoportokat szervezünk. Ez, vagy a tízezer levelezőlap szép dolog, de nem változtatja meg a világot. A román nép fia jóindulatú, szeretetteljes, becsületes, de a nyájszellem befolyása alól éppúgy nem tudja kivonni magát, mint más népek fiai. Adekvát eszközökkel kell küzdeni a románság hergelése ellen.

Rákosi azt mondta az egyháznak: el a kezekkel az ifjúságtól. Máig is vannak, akik igyekeznek a közösségeket kizárni minden tömegpasztorációs lehetőségből. Egyetemes pasztorációs törekvés van itt, csak sajnos a hivatalos egyház által korlátozva. De mi, amint a helyzet lehetővé tette, például folyóiratot és klubot indítottunk. Azt reméljük, hogy a kisközösségi egyház építése hosszú távon lehetetlenné teszi a diktatorikus egyházrendet is. A kisközösség a tagjait közösségteremtésre készíti föl. Ha ez sikerül, akkor a kisközösség az egyház számára most elveszett nép újraevangelizálásának hatékony formája.

Az alagutat kétfelől fúrják s középen találkoznak. Szövetségeseket kell találni felülről. Akkor van remény széleskörű egyházi megújulásra.

(A találkozó Péntek László hálaadásával és közös énekkel fejeződött be.)

Lejegyezte: Simonyi Gyula

Megkaptam rendkívül értékes „Érted vagyok" folyóiratukat. Köszönöm és gratulálok. Remélem, hogy június végén Székesfehérváron lehetek. Ebben az ügyben már eléggé régen írtam Önnek... Szeretettel üdvözlöm: Tőkés László

Reménység Megújulási Mozgalom

Hitvallás és árulás

E címmel rendeztek kétnapos konferenciát 1991. június 8-9-én a volt Állami és Egyházügyi Hivatal székházában. Az előadások zöme arról szólt, hogyan, miért szenvedtek üldözést keresztény és keresztyén, valamint a zsidó egyházi közösségek, hogyan kötöttek tisztességtelen egyezségeket az Egyházügyi Hivatallal, hogyan szegődtek bűnüldöző szervek szolgálatába magas rangú lelkipásztorok, és tettek hamis tanúbizonyságot felebarátaikra. Az előadók a következők voltak: dr. Szántó Konrád (A szerzetesrendek szenvedéstörténete); Havasy Gyula (A magyar katolikusok szenvedései című könyvéről); Raj Tamás (Az ÁEH és az izraelita felekezet); ifj. Fabiny Tibor (Ordas püspök életpéldája); Roszik Gábor (Egyház a demokráciában és demokrácia az egyházban?); Iványi Gábor (A metodista egyház kettéválása); Balogh Zoltán (A nemzetközi egyházi szervezetek fellazítása); Tőkés István (A romániai református egyház élete c. könyvéről); Molnár Imre (Nacionalizmus és a szlovákiai magyar nyelvű egyházak); Németh Géza (Ismeretlen erdélyi helytállók); Bulányi György (A jézusi örökség, a hatalom és az egyházdiplomácia — etikai állásfoglalás); Szabó György (A rehabilitációkról). Szó volt a vajdasági és kárpátaljai egyházi mártírokról is.

A konferencia résztvevői kérték az országgyűlést, hogy az ügynöki listák felülvizsgálatánál ne tegyenek kivételt az egyházakkal, minden egyházi vezetőre terjesszék ki.

„Meggyőződésünk, hogy az egyházi ügynökök mentesítése alapvetően alkotmányellenes lenne. Egyben ártana az egyházak ügyének is, mivel vezetőszinten akadályozná megtisztulásukat. Ez az eljárás nem jelent beavatkozást az egyház belső ügyeibe, hanem az egyházak autonómiájának helyreállítását szolgálja.” Kérték továbbá, hogy a minisztérium „tegye lehetővé mindenekelőtt az Országgyűlés Emberijogi, Vallásügyi és Kisebbségi Bizottsága által megbízott hat képviselőnek munkájuk megkezdését. ...a jelenleg zárolt ÁEH-anyagokhoz — az elmarasztalólag érintettek személyiségi jogainak tiszteletben tartása mellett — a tudományos kutatás is hozzájuthasson a történeti igazság feltárása céljából.”

A résztvevők, akik Jézus egyetlen egyházának különböző felekezeteiben élnek, megalapították a Reménység Megújulási Mozgalmat, „hogy közös evangelizálási alkalmakat keresve és találva megmutassuk az egyházon belül és kívül élő embertársainknak az egy, szent, egyetemes és apostoli anyaszentegyházat”.

(A konferenciáról részletes beszámoló lesz a Harmadik Part folyóirat őszi, 8. számában.) •

Amerika 'evangelizálása'

Ünnepelni vagy megbánni?

Az egyház készül megünnepelni azt, hogy 500 éve evangelizálja Amerika népeit. Ezek a sokat szenvedett népek azonban nem tudnak szívből örülni az évfordulónak, mert ugyanaz a fehér ember hozta az új hitet, aki kíméletlenül leigázta, kirabolta, kiirtotta ezeket a népeket. Az erőszakosság, a fajgyűlölet és a kizsákmányolás különböző módjai még ma is nagy kihívást jelentenek a kereszténység számára.

A Bencés Szolidaritási Fesztiválon az USÁ-ban egy indián családfő elmondta, hogy ők nagyon jól megvoltak az európaiak nélkül s igazán nem vágytak arra, hogy valaki 'fölfedezze' őket. „Mi, ennek a kontinensnek bennszülött népei vagyunk e föld jogos örökösei, amelyet az európai hódítók őseinktől elraboltak, s melyet leszármazottaik azóta is megszállva tartanak.”

Meg kell kérdeznünk magunktól, evangelizáljuk-e önmagunkat? S hogyan fogjuk hirdetni az örömhírt a következő ötszáz évben? *(A Lélek Szava)* •

Az 1945 óta üldözést szenvedett keresztényekről kíván dokumentációt összeállítani egy Budapesten alakult intézet — jelzi Németh Géza ref. lelkész a CSI-ben. Magnóval, videóval készítenek interjút azokkal, akik a kommunista rendszer alatt letartóztatásban voltak vagy akiknél levelezési tilalmat rendeltek el. A dokumentáció ökumenikus, bármely felekezethez tartozók belekerülhetnek. Mindazok jelentkezhetnek az ÉV szerkesztőségi címén is, akik saját tapasztalattal tudják elősegíteni a dokumentáció teljessé tételét. •

Katolikus keresztények széles köre egyházának vezetését fel kívánja szólítani arra, hogy a katolikus egyház ne akarja kivonni magát a vizsgálat alól (hogy a különféle vezetői állásban lévő személyek tagjai voltak-e a BM III/III-as ügyosztályának, karhatalmi alakulatnak 1956-57 során, valamint az ÁVH-nak), és a püspöki kar saját eszközeivel próbálja meg — akár a kormányzat szándéka ellenében is — elősegíteni az ÁEH aktáinak mielőbbi nyilvánosságra hozatalát. (Egyház és Világ, május 17.) •

Bibliának álcázott tank

A Riverside Book and Bible kiadó óriási nyereséggel 'páncélozott' bibliákkal (az Ige elleni lelki páncéllal — a szerk.) *látta el az öbölháború idején az ott harcoló amerikai katonákat. Ilyen 20 dolláros, tanknak álcázott bibliát tartott maga Schwartzkopf tábornok is az éjjeliszekrényén. (A szelíd Krisztus „kötélből ostort fonván” kihajtotta a kufárokat a templomból — teszi hozzá a hírt közlő Keresztény Szó szerkesztője).* •

Alapítvány a Kommunizmus Áldozataiért

Az Alapítvány a Kommunizmus Áldozataiért nemzetközi dokumentációs iroda, értesüléseinket, információinkat, a hozzánk fordulók panaszbejelentéseit — kapcsolataink fölhasználásával — nyilvánosság elé tárjuk a hazai (magyarországi) és nemzetközi sajtóban, illetve kormányok, humanista szervezetek, intézmények tudomására hozzuk. Az alapítvány a beérkezett (és beérkező) adományok függvényében anyagilag is segít az arra rászorulóknak, nemzetiségtől, faji hovatartozástól függetlenül. A nemzetközi dokumentációs iroda munkatársai papok, újságírók és üzletemberek — tevékenységüket nem a leszámolás, hanem az elszámoltatás és történelmi igazságtétel vezérli (jó értelemben vett európai keresztény szellemben).

Lapjuk nyilvánosságán keresztül is kérjük mindazokat, akik tevékenyen részt vettek a diktatúra elleni küzdelemben, akik (önhibájukon kívül) a társadalom perifériájára szorultak, *akiknek a demokrácia győzelme sem szolgáltatott igazságot* — jelentkezzenek esetleírásaikkal (ha van dokumentum, azzal is) három irodánk (igazgatóságunk) valamelyikénél: 1. Foundation For The victims of Communism, 1831 Hyperion Ave., Hollywood, California 90021 USA. Igazgató: Méhes Csaba. 2. Stiftung Für Die Opfer Des Kommunismus, W-4000 Düsseldorf 1. Rethelstrasse 81. Igazgató: Kiss Tamás. 3. Budapest XII., Hadik András u. 26. Igazgató: dr. Lovas István. •

Az erőszak soha nem lehet keresztény

Az előző számunkban szerepelt református hír témájáról kiegyensúlyozottabban ír a Keresztény Szó, a gyulafehérvári katolikus hetilap:

1674-ben sok protestáns lelkipásztort külföldre kényszerítettek, negyvenkettőt gályarabságra ítéltek. Nápolyba kísérték őket. Útközben némelyek megszöktek, mások belehaltak. Gályára harminckettőt láncoltak. Háromnegyed év múlva az életben maradt huszonhatot a hollandok kiváltották.

Ma nincs katolikus ember, aki ezeket a kegyetlenségeket ne ítélné el.

1672-ben a protestáns fölkelők 15 katolikus papot és szerzetest meggyilkoltak, többeket megcsonkítottak.

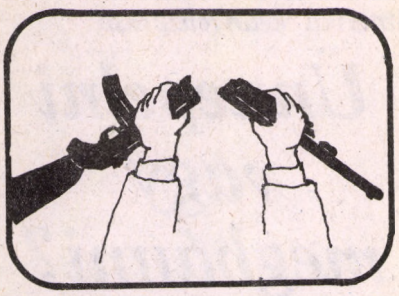
1682-84 között Thököly uralma idején a Felvidéken 15 katolikus papot megöltek, tizenkilencet megkínoztak, negyvennégyet kiraboltak és elűztek.

Ma nincs protestáns ember, aki ezeket a kegyetlenségeket ne ítélné el.

*

Mindez újra megtörténhet, amíg el nem jutunk oda, hogy nem a jószándékú erőszakosokat (legyenek akár nemzeti hősök, szubjektíve szentnek tekinthető uralkodók), hanem csakis az erőszakmentességet valló, az ellenséget szerető, gyilkolás helyett inkább a vértanúságot választó embereket tekintjük kereszténynek, hitbeli elődeinknek, követendő példáknak.

S még valami: ha egy tettünket megbántuk, az általa, tehát bűn által szerzett előnyeinkről is le kell mondanunk — a szerk. •

Ha tudnám, hogy ami a nemzetemnek hasznos, az ártalmas egy másik nemzetnek, nem javasolnám, mert előbb ember vagyok s csak azután francia, és mert óhatatlanul ember vagyok, francia azonban csak véletlenszerűen.

(Montesquieu)

'CO' helyzetkép

Tizenhat ország katonaságmegtagadó szervezeteiből jöttek Budapestre az ICOM '91-re. Ez a betűszó a Lelkiismereti Tiltakozók Nemzetközi Találkozóját jelenti, a CO pedig a 'lelkiismereti tiltakozó' nemzetközi rövidítése. Először 1981-ben Koppenhágában találkoztak nyugat-európai katonaságmegtagadók a WRI inspirációja nyomán. 1983-ban Amszterdamban, 1985-ben az NSZK-ban és decemberben Finnországban, 1986-ban Görögországban és Bécsben voltak hasonló találkozók, de csak az 1987-es Hollandiai alkalmat nevezték hivatalosan ICOM-nak. Ezen már Kelet-Európából is voltak. 1988-ban Jugoszláviában, 1989-ben Spanyolországban volt, tavaly pedig Bécs mellett. Ez utóbbin már voltak magyarok a Bokor bázisközösségből és az akkor frissen alakult Alba Körből.

A budapesti találkozón a következő helyzetkép alakult ki a beszámolókból:

— Baszkföld és Spanyolország: kb. kétezer teljes megtagadó (akik a civil szolgálatot sem fogadják el), ebből kilencszáz Baszkföldön. Csak hatan vannak közülük börtönben, ítéletük 2 év 4 hónap. 1992-től a katonai szolgálat 9 hónap lesz. Jóval több civil szolgálatot választó van, mint ahány helyen foglalkoztatni tudják őket. Baszkföldön a nemzeti pártok is támogatják a MOC-ot (a katonaságmegtagadók mozgalmát).

— Görögország: május 15-én (a katonaságmegtagadás nemzetközi napja) letartóztatták a teljes megtagadó Nikos Maziotist. Ítélete 5 év 7 hónap börtön. Az év végén bevezetik a civil szolgálatot, 4 év lesz. Görög és török katonaságmegtagadók közös nyilatkozatban jelentették ki, hogy nem kívánnak egymás ellen harcolni.

— Hollandia: katonaidő 12-14 hónap, civil szolgálat 16 hónap. A katonaságmegtagadók száma emelkedett az öbölháború kapcsán. Egy teljes megtagadó.

— Franciaország: 4-5 ember van börtönben, ítéletük 15 hónap. A háború kapcsán a megtagadók száma 25 %-kal nőtt. A civil szolgálat 24 hónap, most csökkentik 20-ra és a behívás után is lehet majd kérni. Egy teljes megtagadó, nincs börtönben.

— Svédország: a teljes megtagadók büntetése jelenleg 4 hónap, annak is a felét elengedik. Erősen szigorítani akarják, 3 év börtönre.

— Finnország: a teljes megtagadók börtönbüntetését 16-ról 8 hónapra csökkentették. 1992-től várható, hogy a hadseregnek nem lesz köze a civil szolgálat választásához. Támogatják az észt katonaságmegtagadókat.

— Izrael: katonaidő férfiaknak 3, nőknek 2 év, plusz tartalékos behívás évente 2 hónap. A nők lelkiismereti okból megtagadhatják. Civil szolgálat nincs. A megtagadók többsége csak a megszállt területeken való katonáskodást tagadja meg, kevés az igazán pacifista. A megtagadásért alkalmanként egy hónap börtön jár. Sok a drúz vallású palesztin arab megtagadó, két év börtönt kapnak, de többnyire egyszerűen dezertálnak. Van kapcsolat az izraeli és a palesztin pacifisták közt.

— Németország: a nyugati részen nincs változás, az új tartományokban minden megváltozott (bár a volt NDK-ban már 85 óta nem börtönöztek be katonaságmegtagadót, ami nem utolsósorban az evangélikus egyház kemény kiállásának köszönhető). A katonaidő 12 hónap, a civil szolgálat 15. Kb. kétszáz teljes megtagadó, egy kapott csak 4 hónap büntetést. A háború kapcsán sok katona jelentkezett civil szolgálatra.

Résztvevők voltak még az USÁ-ból, Dél-Afrikából, Svájcból, Dániából, Ausztriából, Olaszországból és Belgiumból. •

Hindler László

Ez is teljes élet

(Második, befejező rész)

Sokat gondolkoztam s világosan láttam, hogy át kell rendezni az életemet. Ami másnak mindennapi, megszokott tevékenység, az nekem megoldhatatlan probléma. Úgy döntöttem, hogy megtanulok bal kézzel írni. Feleségem kérésemre füzetet és ceruzákat hozott. Az első jeleket csak nagy jóindulattal lehetett betűknek nevezni. De nem keseredtem el. Tudtam, hogy csak idő és gyakorlás kérdése. Időm volt bőven. Lassan sikerült elérnem egy első osztályos gyermek szintjét. Ezen felbuzdulva levelet írtam haza. Nem sok mondanivalóm volt, hiszen feleségemmel mindennap találkoztam, mégis lelkes voltam. Fatima feladta a levelet. A délutáni látogatáskor alig tudtam magamban tartani titkomat.

Két nap múlva kapta meg a feleségem. Legmerészebb álmaimban sem hittem, hogy ilyen kitörő örömmel fogadja.

— Képes leszel a többi emberhez hasonlóan élni — mondta. — Mindig erre gondolj, és akkor más dolgok is egyszerűek lesznek számodra. Mi mindig melletted állunk.

Boldoggá tett ez az erős háttér.

Azt hittem, utam erről az osztályról már egyenesen hazavezet. De egy nap egy beteghordó állt meg az ágyam mellett.

— Készülődjön! Kicsit odébb költöztetem.

Megdöbbenésem óriási volt. Szerencsére a régebbi betegtársaim között voltak, akik ha nehezen is, de tudtak járni. Az ugyanis már nem tartozott a beteghordó munkakörébe, hogy akár csak egy papírzsebkendőt is segítsen felvinni. Jellemző kis hazánk egészségügyére, hogy a beteg tudja meg utoljára — ha megtudja — a vele kapcsolatos döntéseket. Kiszolgáltatottságát éreztetik vele és állapotáról hosszas kérdezősködés után sem kap kielégítő választ. Az információkat legtöbbször a hozzátartozókkal közlik, pedig éppen ők azok, akiket sok beteg megkímélne ezektől a hírektől, ha módjában állna e kérdésben dönteni.

A gyógytornászt sem tájékoztatták, egy órájába került, mire rám talált, s mindenáron a bokámat próbálta hajlékonyságra bírni. Az csak egy hónappal később és máshol derült ki, hogy bokám fémhuzalokkal rögzítve van, ezért eleve nem hajlik.

Míg az előző osztályon megkérdezték, a két ebéd közül melyiket választja a beteg, itt a nővérek döntötték el, ki mit „akar" ebédelni.

Végül egy napon Matos adjunktus lépett be. Mackós járásával hozzám ballagott és helyet foglalt a szomszédos üres ágyon.

— Mi már nem tudunk itt többet tenni, ezért holnap átszállítják az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézetbe.

Kicsit még ült csendesen, majd távozott. Megrohantak a kétségek. Meddig tart még? A baleset augusztusban volt, s már december van. Leesett az első hó, fehérbe öltöztetve az ágyamból látható világot, ami a szemközti épület homlokzatából és tetejéből állt.

Az út a mentővel mindössze húsz percig tartott. Nagy gonddal bontották le lábamról a kötést, finom, könnyű ujjaikat nem is éreztem. Itt nyoma sem volt a korábban tapasztalt szándékos durvaságnak. Valószínűleg a kenőcsök hatására az eddig állandó égető érzés is elmúlt. Itt nem telepedett rá az emberre az a tudat, hogy kórházban van. Az ápolónő egy balkéz-meghajtású rokkantkocsit hozott.

— Ez az ön rendelkezésére áll, amíg nálunk tartózkodik.

A kocsi karfája éppen az ágy magasságáig ért, így nehézség nélkül át tudtam csusszanni. Hálásan néztem a lányra, aki újra megszólalt.

— Jöjjön, mindent megmutatok, hogy mit hol talál.

Emelkedőn lehetett eljutni az előtérbe. Itt hosszú asztalokat láttam. Hátrább nagy hűtőszekrények álltak, amelyekben mindenki elhelyezhette a látogatóktól kapott romlékony élelmiszerét. A nyilvános telefonkészülék mindenkinek rendelkezésére állt. A mellékhelyiségekben is könnyedén lehetett kocsival mozogni.

Mindenfelé kisebb-nagyobb roncsolódást szenvedett férfiakat és nőket láttam, akik azonban jókedvűen nevetgéltek, beszélgettek. Többségük már megtanult az állapotával együtt élni. Ez nekem még ezután következik, de ettől az intézménytől éppen ebben vártam segítséget. Marika is megnyugodva látta új körülményeimet.

A szobába visszatérve nehéz helyzetben találtam magam. Végül addig forgolódtam a kocsiban, amíg a derekamat megfeszítve, a felsőtestemet az ágyra tudtam tolni. Még egy kis erőfeszítés, és fenn voltam a fekhelyemen. Igaz, közben bevertem a térdemet a mosdóba, de most nem törődtem vele. Ez számomra óriási siker volt.

A gyógytornásznő nagyon kedves volt. Hosszan elbeszélgettünk. Keserűen fakadtam ki neki, hogy rövidesen itt a karácsony és nagyon szeretnék már hazamenni! Meglepetten nézett rám.

— Hiszen erre van lehetősége! Nem tudta? Hétvégére el lehet menni. De a szállításhoz nem tudunk mentőt biztosítani.

Rövidesen a kilépőpapírt lobogtatva tért vissza. Legszívesebben megcsókoltam volna, de féltem, hogy félreérti, pedig csak örültem.

Alig vártam a látogatást. Feleségemmel rögtön tervezgetni kezdtük a hétvégét, annak ellenére, hogy megfogadtam, nem tervezek előre, mert lám, a szeptemberi terveket is keresztülhúzta a baleset.

Az idő vánszorgott, mint egy beteg csiga, de végre eljött a pénteki nap is. A tolókocsival apám Skodája mellé gördültem és kis nehézséggel sikerült átcsúsznom. Nem tudtam betelni a látvánnyal, a nyüzsgő emberekkel, a száguldozó gépkocsikkal. A fiam szokott így örülni az új játékának. Lassan kiértünk a városból. Gyönyörű volt a környező táj, amint magára húzta fehér hótakaróját, elfedve sebeit.

Elgondolkoztam, hogyan fogok bejutni a lakásba. A bejáratig hét lépcsőn kell felmenni. Végül édesapám és anyósom — előre kitervelve — egy székben bevittek a házba. Nagyon nehéz lehettem. Hálásan tekintettem rájuk, köszönetet szerettem volna mondani, de ők leintettek: nekik természetesnek tűnt, hogy segítsenek rajtam.

Alig szívhattam magamba az otthon ismerős levegőjét, amikor megindult az ismerősök, szomszédok áradata. Látogatóim szinte egymásnak adták a kilincset, a sornak nem akart vége szakadni.

A gyerekekkel még nem találkozhattam, hiszen Tündike iskolában, Lacika pedig óvodában volt. Aztán végre egymás nyakába borulhattunk. Nem tudtunk betelni az újralátás örömével. Már későre járt az idő, amikor végre ágyba lehetett őket parancsolni.

Vasárnap sem szakadt meg a látogatók sora. A végén már terhesnek és nevetségesnek éreztem az egész procedúrát. Jöttek a házból olyanok is, akikkel azelőtt talán két szót is alig beszélhettem, de most szinte kötelezőnek érezték, hogy „pár szóval vigasztalják szegény rokkantat". Nem vonom kétségbe jó szándékukat, de akaratukon kívül dühöt váltottak ki bennem és nem megnyugvást.

Hétfőn reggel visszaérkezve sokkal nyugodtabbnak és kiegyensúlyozottabbnak éreztem magam, mint otthonlétem előtt. Megerősödtem abban, hogy az én állapotomban — mert ez nem betegség, hanem állapot — lehet és kell is élni. A további lét is lehet annyira tartalmas, mint annak előtte, csak meg kell találnom azt az életformát, amely szellemi igényeimnek és állapotomnak megfelel.

Ideiglenes lábprotézist kaptam és felállhattam az ágy mellett. Megfelelően illeszkedett, nem törte a csonkomat. A nehézséget a bal lábam jelentette. Felálláskor éles fájdalom hasított bele. A protézisre támaszkodva próbáltam a terheléshez szoktatni. A járókerettel tett első tétova lépések után fejem zsongani, szédülni kezdett. Úgy éreztem, rögtön végigvágódom a kórterem kövén. A járókeretet egy kézzel fogva labilisnak éreztem. De ahogy teltek a napok, úgy vált egyre könnyebbé és magától értetődővé az 'újratanult' járás.

Végül karácsony előtt kezembe kaptam a kilépőmet, ami hat hétre szólt. Otthon, megszokott környezetben könnyebb elsajátítani a járást, ott a lelki kiegyensúlyozottság is segít.

Szenteste délutánján az ágyamon üldögélve néztem, amint anyósom, feleségem és a gyerekek a karácsonyfa körül sürgölődnek. A fiam olyan boldog volt, mint még soha, amikor ő tehette fel a fa csúcsára a díszt. Elérkezett az este, az ajándékozás pillanata. Akaratlanul is a háttérbe húzódtam, amint a dobozokat bontogatva lelkesen örülnek. Úgy éreztem, nem szabad őket megzavarni önfeledt boldogságukban. A tavalyi karácsonyestére gondoltam, amikor még én is ott ugrándozhattam kézenfogva a gyerekekkel a fa körül.

Végül mind körém sereglettek, lelkesen hozták a meglepetéseket. Könnyes arcomat látva egy pillanatra elkomorodtak, aztán újult erővel tört fel belőlük az öröm, s lassan engem is magával ragadott. A heverő lassan játszótérré alakult. Az vetett véget az önfeledt szórakozásnak, hogy fiam ülve elaludt a társasjátékok mellett.

Szépen, lassan teltek a napok. Megszerettem az éjszakákat, a néma, sötét csendet, amelyben szabadon szárnyalhatnak a gondolatok. Fantáziám messzire kalandozott, soha nem látott, tapasztalt helyekre és helyzetekbe. Előfordult, hogy félresöpörve ezeket a kitalációkat a magam és családom további életéről, lehetőségeiről gondolkodtam. Nyilvánvaló, hogy nem élhetem a fizikailag teljes emberek életét. Máshogy, szellemileg kell teljes embernek lennem. Észre kell vetetnem a többi emberrel, hogy nem vagyok annyira más, sőt bizonyos tekintetben több is lehetek. Többnek kell lennem!

Egyre többet foglalkoztatott egy régi gondolatom. Az éjjelente kigondolt történeteket papírra kellene vetnem. Egyelőre azonban ennek sem láttam sok értelmét. A fiókban porosodjon?

Időközben megérkezett a megrendelt szobai kocsi, amellyel már ki tudtam mozdulni a négy fal közül. Délelőttönként kijártam levegőzni az előtérbe, mert a ház előtti lépcsőkön korlát hiányában még nem tudtam mozogni. Rövidesen ez is megoldódott. Volt munkahelyemről, a honvédségtől látogatóim érkeztek. Természetesen — mármint az ő számukra természetesen — egy jó negyedórát sopánkodtak rajtam, s csak ezután tértünk rá az érdemi beszélgetésre. Két nap múlva elkészítették a vágyott korlátot, a lépcsőre pedig betonból egy rámpát, amely feleségemnek megkönnyítette, hogy a kocsit utánam hozza. Így mozgásterem jelentősen kiszélesedett.

Mindennapos igényemmé vált az utolsó betűig elolvasni az újságot. Ráakadtam egy hirdetésre, amely felkeltette a figyelmemet. Rögtön az írógép mellé telepedtem — amit ugyancsak volt kollégáimnak köszönhettem — és már fogalmaztam is a választ.

Két hét múlva váratlanul egy fiatal lány és egy férfi érkezett.

— Azt tervezzük — mondták —, hogy a megyében indítunk egy ifjúsági lapot. Ha van kedved velünk dolgozni, számítunk rád.

— Rengeteg ötletem van, de egyelőre csak fejben. Ténylegesen még nem írtam semmit, mivel fogalmam sem volt, hogy kinek és hová kellene elküldeni ezeket az írásokat.

— Egyezzünk meg abban — szólalt meg a lány —, hogy írsz egypár novellát, elolvassuk, és majd utána beszélünk a továbbiakról.

A megbeszélt időre három írással el is készültem. Enyhén szorongva adtam át őket, feszengve vártam véleményüket.

— Számítunk rád — mondta a férfi. — Nekem személy szerint, és talán mondhatom, hogy mindkettőnknek — nézett a lányra, aki erre bólintott — tetszettek ezek a novellák. Látunk benne fantáziát, kedvünkre való a stílusod is, persze ez csak a mi egyéni véleményünk. Ha megengeded, akkor ezeket most elvinnénk és megmutatnánk a többieknek is, akik részt vesznek a munkánkban.

Én abban a pillanatban olyan boldog voltam, hogy bármit kérhettek volna tőlem. Utána még hétköznapi dolgokról beszélgettünk. Alaposan elszaladt az idő, már nekik is indulniuk kellett.

Miután egyedül maradtam, elégedetten nyújtóztam el. Éreztem, hogy beindult valami. Lehetséges, hogy vágyamat teljes mértékben sikerül megvalósítanom? Ez olyan szép lenne, hogy el sem tudom hinni. Ezen felbuzdulva átcsúsztam a kocsimba, az íróasztalhoz gurultam, és hozzáfogtam a következő novellámhoz. •

Jószolgálati utunk Hollandiában

(Szeibert András az év elején Várszegi Asztrik püspökkel és Mészáros Klára közgazdásszal Hollandiában járt a magyar ifjúság keresztény nevelésének támogatása ügyében. Útibeszámolójából a KMÉM Pax Romana hollandiai csoportjának fő szervezőjével, Polgár Kornéllal való beszélgetést közöljük.)

Három és fél évtizede működik új nevén a külföldön élő katolikus magyarokat összefogó szervezet, a Katolikus Magyar Értelmiségi Mozgalom (KMÉM) Pax Romana. A KMÉM tagja a Nemzetközi Pax Romana mozgalomnak, amely a világ országainak katolikus értelmiségi szervezeteit foglalja magába. Különösen aktív a KMÉM-ben a hollandiai tagcsoport, akik saját vallomásuk szerint a leghatékonyabb és leghosszabb távú beruházási formát kívánják Magyarországon megvalósítani: az ifjúság keresztény világnézeti képzését. ...

Polgár Kornél, akiben a világ dolgaira érzékeny és azokra erősen figyelő katolikust ismertünk meg, igen tevékeny, a magyar egyházért is tevékeny ember, akinek a véleménye nagyon tanulságos lehet számunkra, hogy milyen is a magyar egyház egy nyugaton élő szemével, illetve milyen észrevételei, tanácsai vannak, amelyek személyes vallomásai is.

Azt ajánlja a magyaroknak, legyenek türelmesek, türelem nélkül nem lehet építeni — egyházat sem. Engedjék magukba a belső inspiráció (hit) biztonságát, ez erőt ad a türelemhez és a kitartáshoz. A belső inspirációt növeli az evangéliumok rendszeres olvasása és szellemiségének magunkba eresztése. Aki így él, az hitét ne rejtse véka alá.

Ha a mag, amely az életerő, amelyben benne van az eljövendő teljesség, nem hal el a termőföldben, nem kel ki belőle az új élet sem. Ez nem hősi halál, hanem egy folyamatos, türelmes inspirációban való élés, amely tudja, hogy nem kell mindent azonnal megváltoztatni. Az igazi kereszténységből hiányzik az agresszivitás, azzal nem lehet a környezetet megváltoztatni. Sokkal inkább a belső biztonságra kell építeni, mint az anyagi létalapra, ugyanis nem ettől függ társadalmi biztonságunk.

Magyarország jelenleg még fölényben van a nyugati társadalmak szellemi dekadenciájával szemben. Ha például Hollandiában élő második generációs magyar gyerekek visszatérnek, elragadtatottan mesélnek a magyar fiatalok belső szellemi erejéről, például, hogy a metróban a fiatalok könyveket olvasnak, ismernek kortárs művészeket, stb. Ilyeneket a hollandiai 10-20 évesek nem tudnak.

A Pax Romanán keresztül több évtizedes kapcsolat fűzi Polgár Kornélt Magyarországon azokhoz, akik új, pozitív életet próbáltak az egyházba vinni. Ebben ő őserejű egyházat érzett. Amikor magyarországi fiatalok először vettek részt a KMÉM Pax Romana kongresszusain, érződött rajtuk, hogy szerepléshez nem szoktak, megijedtek kényes kérdések nyílt megbeszélésétől, de magatartásukban érezni lehetett egymás szeretetét, az elmélyült liturgikus életet és egymást melengető közösségi életet sugároztak.

Otthoni (magyarországi) benyomása, hogy kevés kivételtől eltekintve a legtöbb templomban sem a beszédekben, sem a formákban nem érzékelni az életre nevelést, az életszagúságot az evangéliumok inspirációjaként. Mérhetetlen a távolság a pap és a hívek között. Hiányérzettel és megdöbbenéssel tapasztalta, hogy a papság egy része magába zárkózik, és nem inspirálja a hívőket szerepük és helyük megtalálására a mindennapi életben. Mintha a Holdban élnének, mintha a mindennapi élet nem is létezne. Így egy elvont, kereszténytelen magatartással történik az eucharisztia is. A paptól azt várja, hogy legalább keresztény legyen, amely nem egy tan, hanem maga az élet.

Megdöbbentő helyenként a papság feudális magatartása is. Törekvése a nép féken tartása, saját hatalmi pozíciójának megtartása. Egyszer például egy 23 éves családapának volt a gyászmiséje. Polgár Kornél előtte beszélni szeretett volna a pappal a szertartásról az emberi tragédia, a vigasz szempontjából. A pap válasza ez volt: „...a Katolikus Anyaszentegyház előírásai szerint fogom a szertartást elvégezni...", amely után egyetlen személyes szót sem szólt. Ennek a papnak fogalma sem volt a keresztény közösségről!

Vagy például amikor egy budapesti plébános a véleményét kérte egy megépítendő templomtervről, amely nemcsak drága, de rossz is volt. Polgár Kornél, aki Hollandiában jó nevű építész, olcsóbb és egyszerűbb tervet ajánlott. Javasolta, hogy a fennmaradó összegből szegény öregek számára csináljanak valamit. A plébános nem értette — az egyház barokkos felfújtsága ma is él! Mély közösségeknek nem egy reprezentatív szimbólum a kifejezője.

Nem kell félni az újtól, a mástól, a világ Isten teremtése, az erre való figyelés az egyház számára elkerülhetetlen.

Köszönjük a tetteket és a gondolatokat a hollandiai KMÉM Pax Romana tagjainak!

Szeibert András

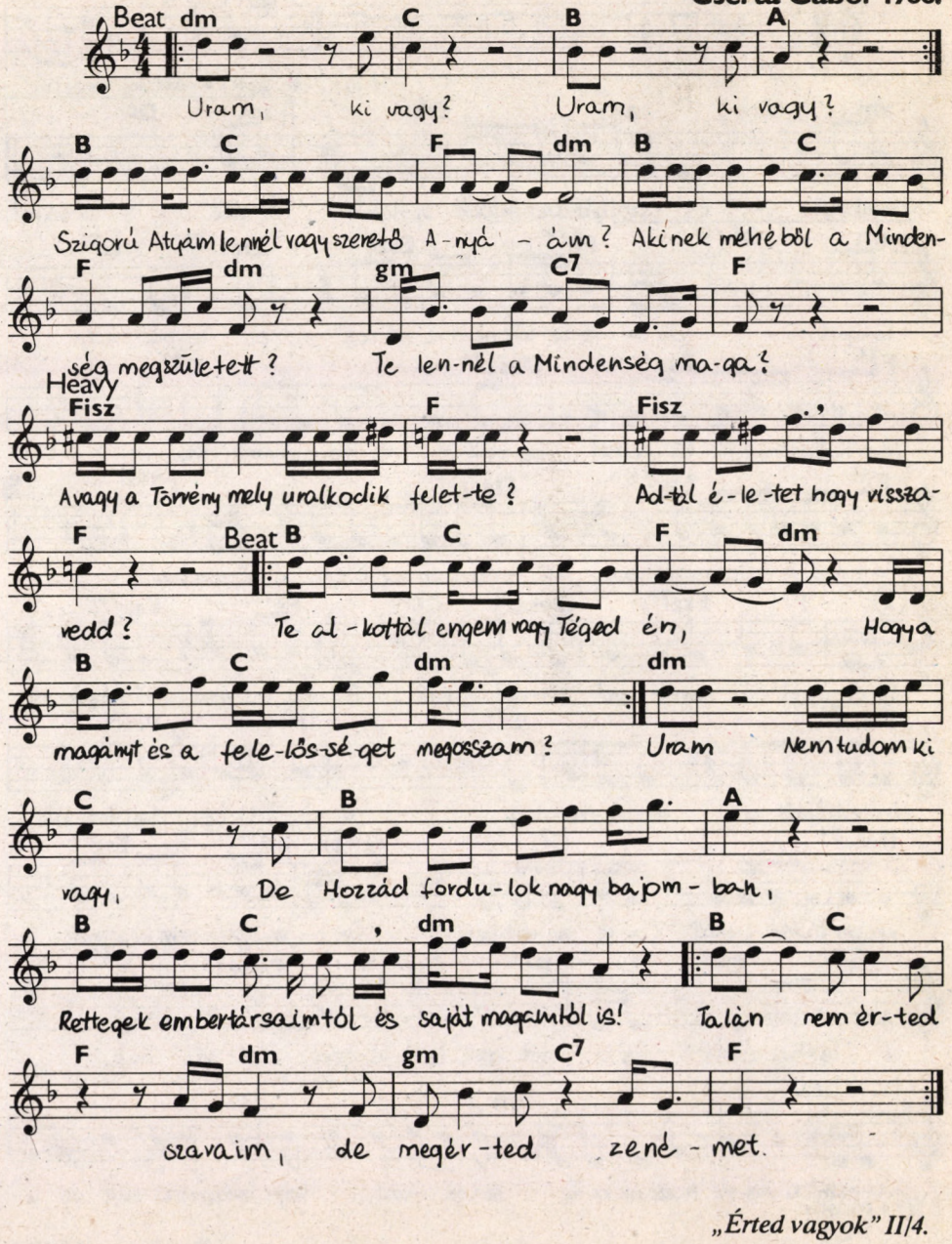
Első zsoltár: ISTEN

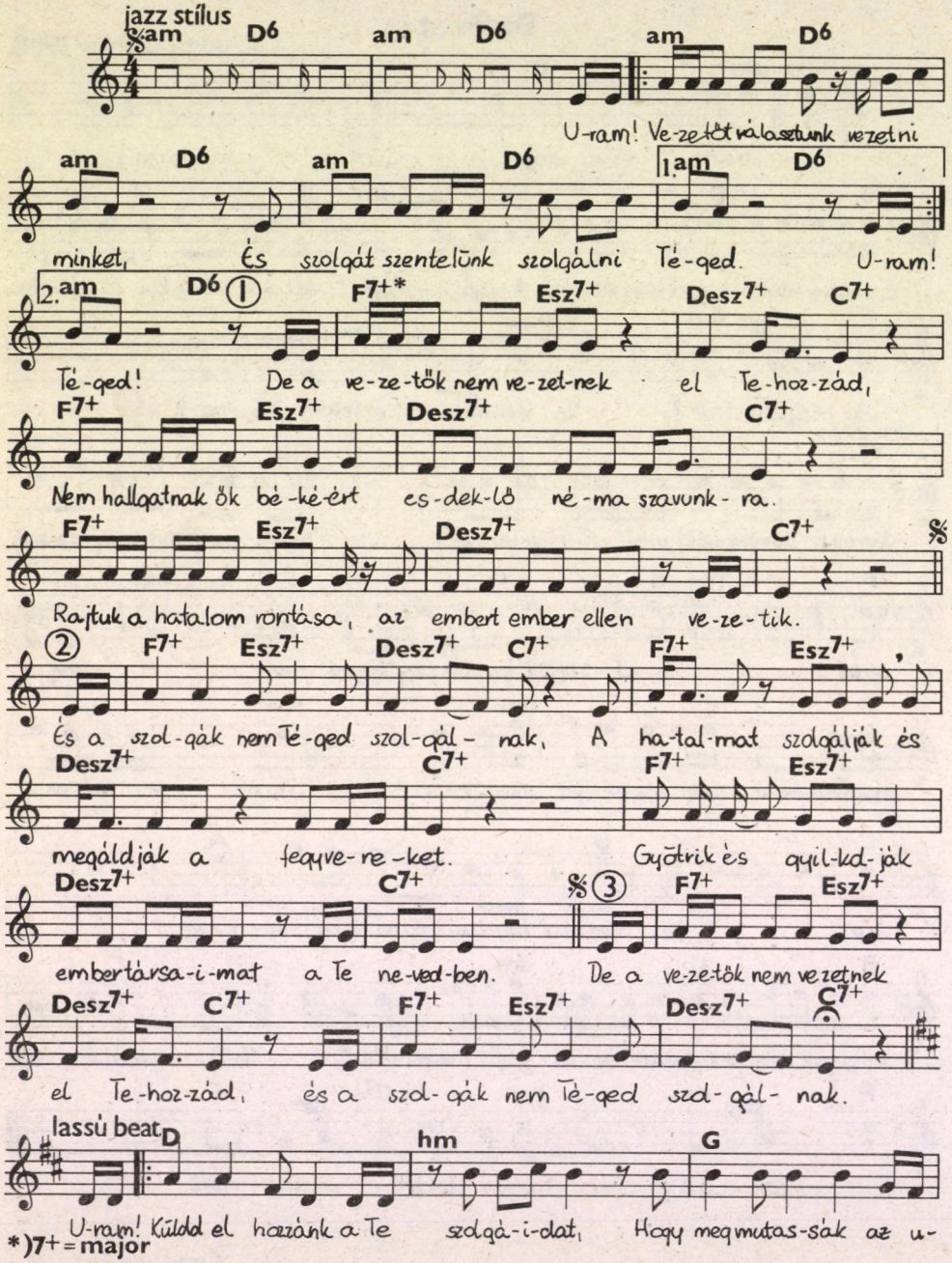
Szentgyörgyi Albert: Psalmus Humanus

Bevezetés

Cserta Gábor 1988.

Második zsoltár: A VEZETŐK

*)7+ = major

Harmadik zsoltár: A SZÍV ÉS A SZELLEM

Leszkay András bácsi Moha-meséje

A folyton kérdező Ugri Bugri

Egy őszi délután — miközben számtanleckét írtam — lassan kinyílt szobám ajtaja, Ugri Bugri, az öcskös lassan bejött, zajtalanul betette az ajtót, lábujjhegyen az asztalomhoz lépegetett, és közvetlenül előtte megállt. Azt mutatta ezzel az óvatos bejövetellel, hogy nem akar háborgatni a tanulásban. Valójában persze akart, hiszen azért jött és állt meg az asztalom előtt naponta többször is, hogy kérdezzen valamit.

Egyszerre csak nyugtalanítani is kezdett a várakozása, elhibáztam a számolásomat és felnéztem rá: — Kérdezz hát, amit akarsz!

És Ugri Bugri kérdezett: — Miért csak két lába van a csirkének?

Tudtam, hogy hiába mondanám, ez nem sürgős, majd tanulás után megmagyarázom, kérdezné újból és újból. Feleltem hát: — Azért, mert a két mellső lába átalakult szárnnyá. — De még nem folytattam a számtanleckét, tudtam, hogy kérdez még. Valóban. Elgondolkozott, azért azt kérdezte: — Miért nem alakult át szárnnyá mind a négy?

— Mert kell neki láb is, hogy járni tudjon és felcsipegethesse a táplálékát! — Most már reméltem, hogy nem kérdez mást. De kérdezett:

— A kutya két mellső lába miért nem alakult át szárnnyá? — Erre is tudtam valami magyarázatot adni:

— A kutya erősebb, mint a csirke, nem volt szüksége rá, hogy felmeneküljön a fára támadói elől, hiszen még ma is nagyon sok kutya harapós.

Elgondolkodott: — Miért nem a csirke lett harapós és a kutya csipegetős? ... és így tovább. Végül összekulcsoltam a kezem: — Drága és tisztelt öcsikém! Ha majd tudsz olvasni, foglalkozzál az állatfajok kialakulásával, most azonban engedd, hogy én a leckével foglalkozzam, mert nem akarok kijönni a sodromból. — Elgondolkodott és megkérdezte: — Miért nem akarsz kijönni a sodrodból?

Körülbelül így kérdezgetett az öcskös azon az őszi reggeltől estig. Akkoriban már tudtam, hogy a kicsinyek kérdéseire kielégítő választ kell adni; erre a felszólításra viszont rászántam magam egy napon: — Légy szíves, Ugri Bugri! Mától kezdve ha látod, hogy tanulok vagy olvasok, ne kérdezz tőlem semmit.

Bólintott, hogy megértette és ezzel elkezdődött a „csak azt" korszak. Ettől kezdve ugyanis tanulás és olvasás közben minden kérdését így kezdte: „Csak azt mondd meg, miért nem szédülök, ha forog a Föld?" — „Csak azt mondd meg, mi a célja annak, hogy van világ?"

Megmagyaráztam neki, hogy egyik sem sürgős kérdés, tartsa az eszében, és majd később kérdezze, ha már nem tanulok vagy olvasok. De valósággal megrémült: — Azt nem merem, mert hátha elfelejtem akkorára.

Láttam, csakis úgy érhetem el, hogy tanuláskor és olvasáskor békén hagyjon, ha teljesen leszoktatom róla, hogy tőlem kérdezgessen. A hallgatással semmit sem értem volna, mert százszor is elismételgette volna a kérdést. Mást határoztam el. Annyira részletesen és bőven fogok felelni minden kérdésére, hogy meg fogja sokallni a választ. Megfogom a karját és mindaddig nem engedem el, hogy visszaszaladjon játszani, amíg töviről hegyire el nem magyaráztam neki, amit kérdezett. És nevetgéltem magamban: — Majd meggondolod, barátocskám, kétszer is, kérdezel-e valamit tőlem vagy sem!

De úgy látszott, nem gondolja meg. Pedig amikor elsőként az elhatározásom után ezt kérdezte: — Miért vannak kifestve a bohócok? — még a lexikonból is kikerestem az erről szóló részt és felolvastam neki. De bíztam benne, hogy ha kitartóan folytatom a részletes, hosszas válaszolást, előbb-utóbb elunja, visszaretten tőle.

Egy délután bekiáltott édesanyánk a konyhaajtóból a fiúszoba felé: — Gyopár, jöhetsz!

Gyopár néhány nappal ezelőtt meghűlt. Még ezen a napon is feküdt, de szó volt róla, hogy egy-két nap múlva ismét mehet az iskolába. Ma meg kellett alaposan mosdania — s hogy újból meg ne fázzék — a jó meleg konyhában. A „jöhetsz" azt jelentette, megmelegedett a mosdóvíz. A könyvet, amelyet éppen olvasott, éjjeliszekrényére hajintotta. A könyv leesett, kabátot kapott magára és kisietett a konyhába. Felvettem a könyvet és miközben éjjeliszekrényére tettem, megpillantottam ott a lázmérőt. Kihúztam fémtokjából, nézegettem és eszembe jutott, hogy megmutassam magamnak is, öcskösnek is, miként megy fölfelé az üvegcsőben a higany. Meggyújtottam az éjjeliszekrényen álló gyertyát, s a lázmérőt a láng fölé tartottam. A higany tüstént a cső tetejéig szaladt. De ugyanakkor finom pattanás is hallatszott. A lázmérő alsó csúcsa lepattant, és az éjjeliszekrény márványára esett. A higany meg parányi gömböcskék formájában szétgurult a padlón. De rögtön eszembe is jutott, hogy eltitkolható meggondolatlanságom. Hiszen megtörténhetett volna, hogy a könyv, amikor Gyopár az éjjeliszekrényre dobta, lesodorta a lázmérőt is. Beletettem hát gyorsan a fémtokba a lepattant üvegcsúcsot, belegyűjtöttem a padlóról a higanygömböcskéket, visszatettem a padlóra a könyvet és melléje a lázmérőt is. — Mi úgy teszünk, mintha azt sem tudnánk, hogy leesett.

Ugri Bugri bólintott és visszaült a padlóra építőkockái mellé. De rögtön fel is nézett rám: — Miért teszünk úgy?

A részletes válaszok korszakát éltük, feleltem hát neki alaposan: — Azért teszünk úgy, mert szégyenlem, hogy eltörtem a lázmérőt, nem akarok szamárnak látszani.

Az öcskös elgondolkodott és kérdezte: — Tóbiás sem akar szamárnak látszani?

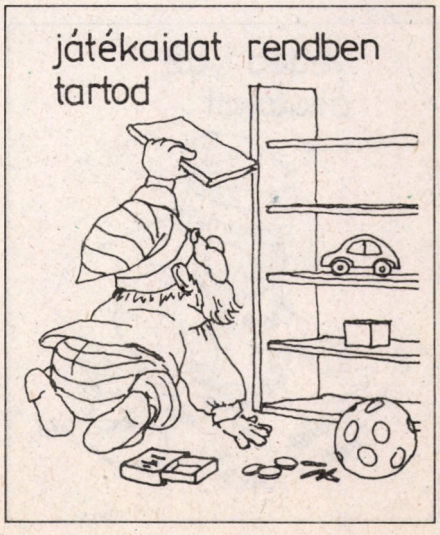
Meghökkentem. Tóbiás — amint tudjátok — a törpeházi csacsi volt. De összeszedtem magam és feleltem: — Tóbiás akar, mert ő igazi szamár. Én azonban ember vagyok, tehát kikapnék a szamárkodásért. Ezért kenem a lázmérő ledobását Gyopárra.

Megint elgondolkodott: — Gyopár miért nem fog kikapni érte?

Újabb meghökkenés: — De ő csak kapkodott, nem tartotta a láng fölé! Nem fog annyira kikapni, mint amennyire én kapnék ki. Ezért kenem rá. Érted végre?

Az öcskös bólintott, de el is gondolkodott és kérdezte: — Miért jobb rákenni, mint kikapni?

Most már rákiáltottam: — Nem jobb! Az lenne jobb, ha megmondanám, hogy én törtem el. Akkor nem »

« hazudnék, és veled sem kellene kínlódnom.

Ugri Bugri azonban nyugodtan elgondolkodott és kérdezte: — Akkor miért teszünk úgy, mintha azt sem tudnánk, hogy leesett?

Néhány perc múlva ismét az éjjeliszekrényen volt a könyv. A lázmérővel pedig beléptem édesapám szobájába, a kicsiny ötvösműhelybe.

— Eltörtem a lázmérőt. — Mondani kezdtem, hogyan törtem el, és csodálkozással figyeltem magamba befelé. Ámulva tapasztaltam, hogy szégyenkezéssel egyszerre örömet is lehet érezni.

Néhány nap múlva Ugri Bugri meg én látogatóba jártunk nagynénénknél, Borbála néninél. Amikor már indulni készültünk, így szólt hozzánk: — Vigyétek azt a kosarat, adjátok oda édesanyátoknak. De el ne ejtsétek! Öt üveg csipkerózsalekvár van benne.

Éppen aznap készült el a lekvárfőzéssel, még ott állt a konyhai asztalon a sok üveg. Minthogy nagyon szerettem a csipkerózsalekvárt, amikor magunkra hagyott egy percre, beletettem a kosárba egy hatodik teli üveget is. Födeles volt a kosár, nem vehette észre. Azt viszont megkérdezte, amikor indultunk: — Bírjátok? Nem lesz nehéz?

Ugri Bugri is fogta a kosár fülét, én meg a kosárnál fogva sietve húztam őt kifelé.

— Hát persze, hogy bírjuk! Nem lesz nehéz.

Lépegettünk is vele fürgén az őszi erdő ösvénykéjén, és ez volt az első szavam az öcsköshöz: — Te is kapsz belőle!

Mosolyogva bólintott. Szükségesnek éreztem, hogy még azt is mondjam: — Ez nem számít lopásnak. Borbála néni rokon — még csenésnek sem, csak egy kis torkoskodásnak. — És tüstént aggódni kezdtem, mert öcskös elgondolkodott. És már kezdte is: — Miért haragszik akkor édesanya, ha beosonunk eszegetni a kamrába? Édesanya nem számít rokonnak?

Ekkor már nevetve válaszoltam minél alaposabban: — Hát hogyne számítana rokonnak. És azért haragszik, mert azt akarja, hogy jók legyünk és félti a hasunkat.

Az öcskös megint elgondolkodott: — Borbála néni miért nem akarja, hogy jók legyünk? És miért nem félti a hasunkat?

Ekkor még fürgén lépegettem, de már nyugtalan volt az alapos válasz: — Borbála néni is akarja, és ő is félti. Éppen ezért volt jobb titokban elvenni az üveget. Vigyázz! Majd otthon is úgy fogjuk megenni az üveg lekvárt, hogy senki se tudjon róla.

Megint elgondolkodott: — Az miért nem számít, hogy te meg én tudunk róla?

Most már lassabban mentem: — Az is számít. De azt nem szégyenlem olyan nagyon, mint azt szégyenleném, ha mások is megtudnák.

Most nagyon elgondolkodott: — Hát miért nagyobb szégyen a torkoskodás mások előtt, mint magunk előtt?

Most már vettem a kosarat és kiáltottam: — Nem nagyobb szégyen! Ugyanakkor szégyen!

Az öcskös bólintott, hogy érti, de láttam rajta, hogy újból kérdezni akar. Minthogy tudtam, mit kérdezne: „Akkor miért hoztuk el a lekvárt?" — meg se vártam a kérdést, hanem kikaptam a kosárból a hatodik üveget és visszarohantam vele: — Tessék, Borbála néni, ezt itt hagyom. Igaza van Borbála néninek, nehéz a kosár. Hat üveget nem bírunk el.

Csodálkozott: — Hatot? Hiszen én csak ötöt adtam.

— De én hozzátettem egyet, mert csibész vagyok. Azazhogy voltam.

És rohantam vissza Ugri Bugrihoz. Akkora ugrásokra késztetett futtomban az öröm, hogy az öcskös ezzel a tréfával fogadott: — Azt hittem, én jövök!

Leesett az első hó. Olyan sok, hogy a szél befújta vele a völgybéli falucska országútját. Délután egyedül tanultam a szobában. Gyopár már átment a barátjához, Ugri Bugri meg kint volt a konyhában édesanyánkkal. És akkor egyszerre csak hallom, hogy ezt kiáltja Bérci Berci odakünn az utcán: — Hóeke dolgozik lenn az úton!

Felugrottam. Még sohasem láttam hóekét. Tüstént eszembe jutott, hogy milyen jó, nincs itthon Gyopár, legalább elvihetem a látcsövét. És már kiáltani akartam az öcskösnek, hogy jöjjön, öltözzék, megyünk hóekét nézni. De nem kiáltottam, mert rögtön az is eszembe jutott, addig fog kérdezgetni a látcső elvitelének eltitkolása felől, hogy elszégyenlem magam, és visszaszaladok vele, mint a lekvárral. Felöltöttem tehát gyorsan ködmönkémet, és kivettem Gyopár fiókjából a látcsövet. És ekkor különös dolog történt. Aki egész nap vonaton utazott, még este az ágyban is érzi a rázást. Ugyanígy belekattogták magukat tudatomba az öcskös kérdései is. És noha ekkor a konyhában volt, megszólalt bennem, a képzeletemben és kérdezte:

— Miért lenne rossz Gyopárnak, ha megtudná, hogy elvittük a látcsövét?

Feleltem, persze csak gondolatban: — Mert megsértettük a rendelkezését, mert nem bízhatna bennünk máskor sem! De nekünk nagyon jó lesz a távcső, mert jobban láthatjuk a hóekét.

Most úgy képzeltem, hogy megint elgondolkodik és megkérdezi: — Miért fontosabb az, hogy nekünk legyen jó és nem pedig neki? — Feleltem: — Nem fontosabb. Gyopár éppen úgy ember, mint mi. De hát azt nem tehetjük meg, hogy ne nyúljunk a látcsőhöz, de mégis használjuk. Egyszerre neki is meg nekünk is nem lehet jó.

Most úgy képzeltem, hogy hosszabban gondolkodik és kérdezett újból: — Miért nem akkor jobb nekünk, ha neki jó?

Azt hiszem, ekkor már nagyon halkan ki is mondtam a válaszom: — Akkor jobb nekünk is.

Visszatettem a fiókba a látcsövet és kiáltottam a konyhába, nem kis örömmel, hanem boldogan: — Ugri Bugri, a ködmönkédet! Megyünk hóekét nézni!

De már nem a konyhából, édesapánk műhelyéből szaladt ki és lelkendezve újságolta: — Soha többé nem nyaggatlak kérdésekkel! Azt mondta édesapa, hagyjalak titeket, tőle kérdezzek ezentúl mindent!

Rosszulesett a gondolat, hogy nem kérdez többé. De tüstént el is mosolyodtam: — Most már nem is baj, hogy nem kérdezel! Most már megtanítottál kérdezni engem is — önmagamtól.

És mihelyt kiléptünk a kapun, már nem is tartottam tőle, hogy nem kérdez többé. Mert ez volt az első szava:

— Miért eke a hóeke? Szántja a havat?

Nevettem: — Csacsi vagy! Hát miért szántaná? Mit lehetne vetni a hóba?

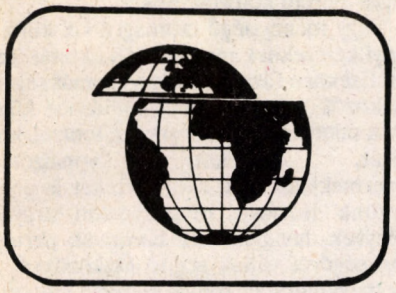
Nevetett ő is: — Te vagy a csacsi! Hát hóvirágot! •

Ebből a számból a rejtvény anyagtorlódás miatt kimaradt.

Előző számunk keresztrejtvényének megfejtése: Boldogok a szelídek, övék lesz a föld. (Mt 5,5) Boldogok a békességkészítők, ők Isten fiai. (Mt 5,9)

Jutalomkönyvet nyert: Marton Imre, Kőszeg.

Az alábbi beszámolót a Bokor katolikus bázisközösség harmadik világot támogató tevékenységéről Gromon András plébános mondta el németül az Országos Lelkipásztori Intézetben annak az osztrák küldöttségnek, amely a magyar katolikus egyház ilyen irányú szolgálatának megindulását kívánja képzéssel támogatni. A beszámoló előtt Tomka Miklós tájékoztatta a hallgatóságot, hogy az egyetlen említésre méltó tényező Magyarországon e tekintetben a Bokor, s a magyar katolikusok egyébként el vannak foglalva a maguk anyagi helyzetével.

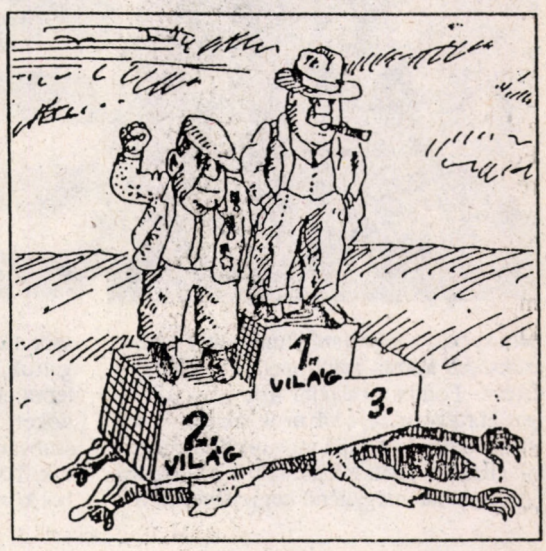
Kolduló egyházból segítő egyház legyünk

Miért kezdte el támogatni annakidején a Bokor mozgalom a harmadik világot? Azért, mert megértettük Jézus evangéliumát, melynek magva — felfogásunk szerint — az adás (ha úgy tetszik: mindannak az emberek felé történő továbbadása, amit Isten ajándékozott nekünk). Azt is megértettük, hogy mindig azokat kell támogatnunk, akik a legjobban rászorulnak. Mi itt Magyarországon a világ gazdagabbik részéhez tartozunk, ezért nem egymást kell támogatnunk (hogy még gazdagabbá tegyük egymást), hanem a „szegények legszegényebbjeit", ahogyan Teréz anya is mondja.

A Bokor mozgalom jótékonyságának egyik sajátossága, hogy itt olyan emberek támogatják a harmadik világot, akiknek többnyire sok gyerekük van, többnyire egy fizetésből élnek, és ebből a kevésből adnak még a rászorulóknak. Hiszen az adás a szó valódi értelmében azt jelenti, hogy abból adunk, amire magunknak is szükségünk van, és nem csupán a fölöslegünkből, hogy az életszínvonalunk érintetlen maradjon. Persze mindaz, amit a Bokor mozgalom (pénzben) adni tud, csak egy csepp a tengerben, különösen azokkal a milliókkal és milliárdokkal összehasonlítva, melyeket a nyugati emberek és szervezetek adományoznak. De a Nyugatnak nem szabad elfelejtenie, hogy az általa nyújtott segítség (anyagi) értéke csak töredéke annak, amit a strukturális erőszak révén kisajtol a harmadik világból. Hisz az első és részben a második világ is még mindig rendszeresen kizsákmányolja őket.

Az utóbbi évtizedekben a Bokor mozgalomnak informális utakon kellett támogatnia a harmadik világot. Egyfelől ugyanis nem voltak nyílt és hivatalos lehetőségeink, másfelől nem bíztunk a hivatalos egyházi karitászban (már amennyire az működött). Pl. 8-10 évvel ezelőtt, amikor végre először rendeztek gyűjtést az ország minden templomában Teréz anya művének támogatására, az a szóbeszéd járta, hogy a befolyt összeg tekintélyes részét magyarországi székesegyházak renoválására fordították. Mindenesetre nehéz elhinni, hogy csak az Új Emberben közölt kevesebb mint egymillió forint jött össze. *(A székesfehérvári bazilikában kb. negyvenezer, a móri plébániatemplomban hatvanezer forint volt az akkori gyűjtés eredménye — a szerk.)* A Bokor mozgalom 72.000.-Ft-ot adott ebbe a gyűjtésbe, azokban a napokban éppen ennyi pénz várt kiküldésre a központi éhező-kasszában.

Kapcsolataink kialakításában arra törekedtünk, hogy küldeményeink lehetőleg közvetítő nélkül érkezzenek el rendeltetési helyükre. Így megtakarítható az a költség, amelyet a segélyszervezetek adminisztrációja emészt fel, továbbá a küldemények nem használhatók fel egy állam vagy társadalmi rendszer, esetleg bizonyos blokkok politikai céljainak érdekében. Biztosítható a visszajelzés is. A hatékonyan mű-

Steve Snydey CSI-titkár egy kínai útról hazatérvén többek között egy 72 éves evangélikus asszony sorsa miatt hívott össze találkozót. 1987 júniusában ugyanis Sanghajban bebörtönözték Zha Zhumei 72 éves evangélikus tanítónőt. A büntető eljárás — titokban — novemberben volt. Az Amnesty International értesülései szerint Zha Zhumeit ismételten bántalmazták s rosszul táplálták. Az amerikai CSI-delegációt megakadályozták Zha asszony meglátogatásában, mondván: „ilyen fogdát nem ismerünk egész Sanghajban".

Mons. Joseph Fan Zhongliang püspök bebörtönzéséről ez év júniusában tudósítottak a hírügynökségek (pl. a Magyar Kurír).

A két idős ember szabadon bocsátása érdekében kérjük, küldjék el a mellékelt levelezőlapot a Kínai Népköztársaság Nagykövetségére.

Tisztelt Nagykövet Úr!

Nemrégiben kaptam a szomorú hírt, hogy egy 72 éves evangélikus tanítónőt 1987 júniusában letartóztattak, s novemberben már el is ítéltek. Zha Zhumei vétke mindössze abban áll, hogy fiát, aki a szabad vallásgyakorlás kivívásáért küzd, a rendőrség elől otthonában bújtatta.

Arról is olvastam, hogy a kínai hatóságok nemrég letartóztatták a 75 éves mons. Joseph Fan Zhongliang katolikus püspököt, meg nem határozott 'illegális tevékenység' vádjával. A rendőrség házkutatást tartott a főpásztor lakásán, könyveket s iratokat kobozott el.

A legutóbbi hírek szerint Zha asszonyt súlyosan bántalmazzák és éheztetik a börtönben.

Aggódom a két idős ember sorsa miatt, ezért kérem Önt, közölje ezt országuk kormányával, s tegyen meg minden Öntől telhetőt Zha Zhumei és mons. Joseph Fan Zhongliang azonnali szabadon bocsátásáért.

Keltezés és aláírás:

ködő kapcsolatainkban minden fontosabb küldemény megérkezését jelzik nekünk. Természetesen ez azt jelenti, hogy egy új kapcsolat létesítését mindig levelezés előzi meg, amelynek során tisztázzuk a szükségleteket, megtudjuk a segítség legelőnyösebb formáját, továbbá azt, hogy a küldeményeket a fogadó ország milyen vámkezelésben részesíti. Megtudjuk, hol az utolsó posta,

nem kerül-e többe a szállítmány átvételéhez szükséges utazás, mint maga a küldemény értéke. Fontos értékelni azt, hogy kik az igazán rászorulók, s kik azok, akiket mások is támogatnak. A saját magunk által megtalált címeken kívül felhasználtuk a Szolgálat (Ausztriában megjelenő negyedéves folyóirat) levelezési rovatát is, amelyben — a szerkesztőséggel való megbeszélés alapján — hosszabb ideig közölték magyar misszionáriusok beszámolóit éppen annak érdekében, hogy megkönnyítsék a partnerek felkutatását. Így jöttek létre levelező kapcsolataink, s erre épülve a karitatív munka Dél-Amerikától kezdve több afrikai országon át Indiáig. Az elmúlt évtizedekben először a kalkuttai Teréz anya hálózatát támogattuk, valamint több dél-ázsiai kórházat és lepratelepet. Pénzen kívül eljuttattunk lepedőket, kötözőanyagokat, amelyekhez a szabványokat maguktól a kórházaktól kaptuk. Több mázsa fonalat vásároltunk, s ebből közösségeink nőtagjai kötötték a szükséges méretű kötözőszereket.

Nagy mennyiségű csomagot küldtünk a helyi kéréseknek megfelelően oktatási céllal. Ezekben füzetek, írószerek, más segédeszközök voltak. Szabásoktatáshoz küldtünk mindenféle varróeszközt, fonalat, krétákat, ollókat, vonalzókat. Gyermekjátékokat, sportszereket is eljuttattunk. Bizonyos népművészeti tárgyak, könyvek, hanglemezek harmadik partner segítségével váltak segítő eszközökké. A csomagküldésben fontos szerepet játszott a postán dolgozó közösségi tagok segítsége.

Fontos területünk egy indiai iskolahálózat támogatása, amelyet jezsuita atyák vezetnek. Velük személyes kapcsolat is kiépült. Sok gyermek képzéséhez tudtunk hozzájárulni, és sok esetben kaptunk fényképeket, leírásokat, leveleket tőlük. Gyermekrajzok is érkeznek, s ezekből nemegyszer állítottunk össze kiállításokat éppen annak érdekében, hogy barátaink lássák, van értelme, eredménye az ilyen adásnak.

A harmadik világba irányuló segítségünket igyekeztünk decentralizálni, hogy ez a munka közelebb álljon minden résztvevőhöz, lássa, mi történik és lehetőség szerint tevőlegesen is részt vegyen benne. A személyesség fontos dolog. Ez nem zárja ki nagyobb akciók koncentrált, tervszerű lebonyolítását.

Adminisztrációnk gyakorlatilag nincs. A lelkiismeretünk előtti felelősség az egyetlen ellenőrzés. Eddig nem volt e tekintetben gondunk, reméljük, nem is lesz. Igyekszünk minden lehetőséget gondosan mérlegelni mind a rászorultság, mind pedig a segítség megvalósulását illetően. A harmadik világ számára szánt segítség semmilyen más célra nem használható fel. Rendszeresen adunk tájékoztatást az új címekről, egyes lehetőségek megszűnéséről, a levelező kapcsolat esetleges megszakadásáról. A Bokor különböző tájain megtalálhatók azok a testvéreink, akik jól tájékozottak a gyakorlati kérdésekben. •

Feladó:

bélyeg helye

Kínai Népköztársaság
Nagykövetsége

Budapest

Benczúr Gy. u. 17.

1068

Köszönjük szépen az Országépítő Alapítványnak és a Független Ökológiai Központnak az „Érted vagyok"-nak pályázaton odaítélt támogatást!

Szemere Bertalan: A büntetésről, s különösebben a halálbüntetésről c. 1841-es művét jelentette meg újra (240 oldal, 98 Ft) a Halálbüntetést Ellenzők Ligája, amely beadványával elérte, hogy Magyarországon a halálbüntetést megszüntették. •

Iránban kötél általi halálra ítéltek és kivégeztek egy protestáns lelkészt 1990. december 3-án. Hossein Sodmand 24 éven át teljesített lelkészi szolgálatot. Felesége és négy gyermeke van. *(Kathpress, Keresztény Szó)*

BIBLIA

Az augusztus 4-i elmélkedést Gyűrűs István adventista lelkész, a többi augusztusit Dombi Ferenc, a szeptemberieket Gergely G. András plébánosok készítették.

Augusztus 4. — Évközi 18. vasárnap — Jn 6,24-35 — Új kenyér

Gyermekkorom kedves emléke nagymamám kenyérsütése. Azóta is az egyik legkedvesebb illat számomra a friss kenyér illata.
Lassan vége a nyárnak, s a kenyérnek való biztonságban van. Bizalommal nézhetünk előre a jövő évi aratás felé.
Sokszor eltölt annak a csodája, hogy a kicsiny, földbe vetett magból növényke lesz, amely dacol a téllel. Tavasszal kizöldül, szárba szökken, s egyszer csak zizegő kalásztengert ringat a szél.
Mire jön a nyár, sárgul a tábla, s kombájnok róják köreiket. Magtárba kerül a termés, az élet ígérete. Évről évre megismétlődik e csodás körforgás. Vajon ki őrködik felette?
Kenyér — barnára sült, meleg és ropogós.
Kenyér — az asztalon, tízórais zacskóban, munkába menők táskájában, kirándulók hátizsákjában, gyermekeink kezében.
Kenyér — reggel, délben és este.
Kenyér — milliók tápláléka.
Kenyér — ha nincs, az szükséget, tragédiát jelent. Kenyér — életünk része, kenyér az élet! „Jézus pedig mondta nékik: Én vagyok az életnek ama kenyere, aki hozzám jő, semmiképpen meg nem éhezik és aki hisz bennem, meg nem szomjúhozik soha." (Jn 6,35)
Jézus szeretne az életed része lenni, ahogy része a kenyér. Ott akar veled lenni mindég és mindenhol.
Ő milliók reménye és lelki életének tápláléka. Jézus — ha hiányzik életedből, ínséget, lelki halált jelent.
Jézus — az örök élet.

Augusztus 11. — Évközi 19. vasárnap — Jn 6,41-52 — Kit vonz az Atya?

Modern világunkban mindenki úgy tudja, hogy egy űrhajót nem elég elindítani kitűzött cél irányába, hanem rendszeres pályamódosítással lehet, kell biztosítani célba érését. Így vagyunk megtérésünkkel is. Megtérésünk első fázisa az, mikor ráébredünk, hogy mennyire méltatlan célok vonzásában hányódott eddig éltünk.
Aki ráébred arra, hogy eddig a különböző narkotikumok elembertelenedésének útját járta, az az ember természetszerűen beléphet az Atya vonzásába.
Szó sincs róla, hogy itt az Atya döntené el, kit vonzzon és kit ne. Amint Beethoven muzsikájának sem funkciója, hogy eldöntse, kit vonzzon, kit ne, úgy az Atyára sem háríthatja senki a felelősséget, ha nincs benne vonzás az Atya iránt.
Nem a mágnes az oka, hogy nem vonzza a fát vagy a papirost. Ha vassá válhatnának, de nem teszik, magukra vessenek.
Természetünk szerint Isten-vonzóknak teremtődtünk. Önmagára teremtett bennünket az Atya. Ennek ellenkezője számunkra természetellenes. Megtérésünk első fázisa az erre való rádöbbenés.
E megdöbbenés lehántja rólunk a narkotikumok varázsának védőburkát. De ez a kegyelem nem konzerválható semmiféle pszichikai trükkel. Nem spórolható meg a rendszeres pályamódosítás. — Csak aki állhatatos marad mindvégig, az üdvözül. Amint a sportrajongó vagy művészetpártoló állandóan ápolja magában, hogy vonzza őt a sport, a művészet, úgy kell ápolnunk magunkban kemény munkával, hogy vonzzon bennünket az Atya. A gyakorlatban ez így történik: ráébredek, hogy Isten számomra abszolút Első! Ez annyit jelent, hogy nincs második, harmadik, stb., mert Ő olyan Első, aki rendre megmondja, hogyan tovább. Ez az első megtérés. Ezután tudomásul kell vennem, hogy Isten is időigényes. Minden nap biztosítani kell számomra pár percet arra, hogy magamra kérdezzek: elcsábított-e ma bármi az Atya vonzásától? Ez a pályamódosítás időszaka, alkalmilag minden szentségnél és szertartásnál nélkülözhetetlenebb.
Ez azt jelenti, hogy a körülményeim függvényeként minden vallásos cselekmény esetenként elmaradhat, minden ima, szentségek, szentelmények, de a napi pár perc pályamódosítás SOHA! A mennyek országa az Atya gyermekeié.
Ilyen gyermeknek lenni viszont nem gyerekjáték. Oly nehéz, hogy eddig igazán még csak az Istennek sikerült.
Hát ezért kell állhatatosnak lenni a „pályamódosításban".

Augusztus 18. — Évközi 20. vasárnap — Jn 6,50-59 — Éljünk általa

Lélek és rend, mint virág és illata. Összetartozásuk őstörvény Isten és teremtett világán belül egyaránt. A lét rendje az is, hogy alá-fölé rendelésben bontakozzék ki a Teremtő gazdagító szándéka teremtményeiben. Ásvány-növény-állat-ember. E létrend nem emberi agy szüleménye, hanem szemlélődő gondolkodásunk fedezte ezt fel a szolgálat fonalán. A szolgálat fonala így néz ki: Az a föld, mely nem szolgálja a növényvilágot, az terméketlen föld. Az a növény, mely nem szolgál állat, ember javára, az mérges növény. Az az állat, mely nem szolgálja az embert, az vadállat.
Az ember pedig ha megszakítja e szolgálatfonalat és nem szolgálja embertársát, akkor embertelen emberré válik. Csak az embereket szolgáló, csak az emberekben Istenét szolgáló ember van a Lélek által teremtett létezők rendjében méltó helyen.
Felülről lefelé a nemesítésre törekvő ölelés, az asszimilálás történelme valósul meg. A magasabb létrend asszimilál. A növény magába nemesíti az ásványi anyagokat, a növényt magába fogadó állatvilág csodálatos gazdagságban bontja ki önmagát, míg az állatvilágot is maga alá rendelő, életébe beleasszimiláló ember fölerősítheti képességeit, hogy egyre emberibb legyen élete. Ha nem ezt teszi, az rendetlenséget, lelketlenséget, embertelenséget eredményez.
Az asszimilálás találkozással kezdődik. Jézus eledelbe öltözötten akar találkozni velünk, emberekkel, hogy ő, a magasabb „létrend" magába öleljen, titokzatos testébe építsen bennünket. Ne tévesszen meg a látszat, a ruha, a kenyér-bor szín. Ő a magasabb „létrend".
Virág nélkül nem lesz virágillata a földnek. A kenyérillatú Jézussal való találkozás nélkül nem válhat senki emberfia az emberiség kovászává.
Amikor tehát Jézust „esszük", valójában ő esz meg bennünket, ő asszimilál magába, s így lesz félreérthetetlen valóság, megcáfolhatatlan igazság létazonosságunk vele.
Jézust az Atya eledelnek küldte: „Engem az élő Atya küldött..." „...aki engem eszik, általam él." Jézus akarja, hogy együk. Irgalmas szeretetének megbocsátó, megistenítő ereje így fog éltetni bennünket egy magasabb kegyelmi síkon.
Ha mi, emberek egymással találkozunk, nekünk sem lehet ennek ellentéte csatakiáltásunk: együk, marjuk, vágjuk egymást, „üsd, vágd, nem apád", hanem csak a jézusi kijelentések szinkron-fordítása:
Egyetek, morzsoljatok szét, hisz bárányküldetést teljesítünk a farkasok között.
Tudjuk és hisszük, hogy a szeretet világa, a báránylét magasabb rendű, mint a farkaslét. Így méltán remélhetjük, hogy a bennünket bárányléttté formált Jézus általunk a farkasokat is föl tudja emelni a szeretet isteni rendjébe.

Augusztus 25. — Évközi 21. vasárnap — Jn 6,61-70 — „Kemény beszéd"

A kemény beszéd Jézus ajkán sem lágyul meg oly mértékben, hogy tartalmát formálhatná ki-ki tetszése szerint.
Szó sincs róla, hogy az Atya hozzá küldhet bárkit is, akiből hiányzik az az élő hit, mely nemcsak hisz Jézusnak, hogy növelje ismereteit, hanem hisz Jézusban, vagyis életét fenntartás nélkül rendelkezésére bocsátja.
Jézus tudta, hogy van és lesz, aki nem hisz Benne. Ezért mondotta, hogy az Atya nem küld hozzá mindenkit. Aki hisz Jézusban, aki életét rátette arra az útra, mellyel Jézus azonosította magát, az az Atya küldetésével jár.

Tanítvány az, aki állapotszerű tanuló. De a Jézusban hívés döntően nem tudománykodás. Jézus életét, életstílusát megtanulni sem íróasztal-munka elsősorban. Sokszor vágyat, hiú álmot, ábrándot, önzést, öntetszelgést, lustaságot és kényelmet összetörő műveleteket kell gyakorolnia annak, aki ebbe az iskolába beiratkozott.
Beiratkozni sem könnyű. Vállalni kell gyakran a kemény beszédre figyelés fegyelmét. Vállalni kell a különböző színekben és címekben hatalmaskodók előtt a félelmet, a meghunyászkodást, a többivel együtt „üvöltést" nem ismerést, bármilyen kényelmetlen is ez. Arra kell igent mondani, akinél az örök élet igéi vannak, és ez csak Egy Valaki! Sokan jöttek és jönnek az ő nevében, de hitelt csak az ő sorsában osztozóknak adhatunk.
Ő változtat át, de az én odaadottságom árán. Mint a kenyeret, melyet előbb átsüt a kemence lángja, mint a bort, mely előbb átvérzik a könyörtelen présen. A megváltozás lehet szerepjátszás. Az átváltozás bensőbb, lényegibb, maradandóbb. — Az egész Jn 6. fejezet lényegében azt a gyümölcsöt hirdeti, mely olyan fán termett, ami a Golgotán fordul termőre.
Jézus kemény beszéde olyan füleknek való, akik ellenséget nem, csak felebarátot és testvért ismernek.
Akik csak a Golgotára menni készeket fogadják el átváltoztatottaknak, Jézusban hívőknek, hitelt érdemlőknek.
Csak ilyenek mondhatják ki őszinte szándékkal: „Uram, kihez menjünk? Örök életet adó igéid Neked vannak."

Szeptember 1. — Évközi 22. vasárnap — Mk 7,1-8,14-15 — „Hamisan tisztelnek engem"

A zsidók Mózes törvényében Isten akaratának megfogalmazását látták, és a babiloni fogság után (Kr. e. 585-515) fokozottan törekedtek (legalábbis egy részük) annak megvalósítására. Az írástudók és farizeusok aprólékos, nemritkán szőrszálhasogató magyarázatokkal látták el a Törvény egyes tételeit, ezekhez társult az idők folyamán kialakult számtalan szokás, így jött létre az „ősök hagyománya", s ennek a hagyománynak az ápolásában, megtartásában merült ki aztán a legtöbb ember vallásossága. Mondanunk sem kellene, hogy ebből a vallásosságból éppen csak a lényeg hiányzott.
Jézus nem is fogadta el az effajta üres, külsőséges vallásosságot, nem ismerte el helyénvaló Isten-tiszteletnek; Izajás próféta szavait vonatkoztatta rájuk: „Ez a nép csak ajkával tisztel engem... Hamisan tisztelnek engem." A hamis tisztelet abban állt, hogy az isteni parancsok megtartásának címén emberi hagyományokhoz ragaszkodtak, és ily módon nemcsak hogy nem tartották meg Isten parancsait, hanem egyenesen ki is játszották azokat. Jézus egyik „forradalmi újítása" éppen az volt, hogy leleplezte ennek a fajta vallásosságnak az üres és képmutató voltát, és rámutatott (tetteiben is eszerint járt el), hogy Isten előtt nem a „vallási előírások" (obszervanciák) megtartása számít, hanem az ember hétköznapi viselkedése, másképpen: Isten helyes tisztelete az embertársak iránti szeretetben valósul meg, s a „vallási előírásoknak" és a különféle „vallásgyakorlatoknak" csak annyiban van jelentőségük és létjogosultságuk, amennyiben az embertársaink iránti szeretetünket előmozdítják. (Többek között ezért az újításáért „jutalmazták" a keresztre feszítéssel.)
Néhány évtized, de legfeljebb másfél évszázad múltán azonban Jézus tanítása — sajnos — gyakorlatilag ugyanerre a sorsra jutott: az egyházban is kialakultak a külsőségek, formaságok, vagy a különben fontos dolgok is azzá váltak. Mind a mai napig azt tapasztaljuk, hogy a szertartásokon való puszta részvétel, a szentségekben történő formális részesülés, a böjti napok előírásos megtartása, a körmeneteken, búcsújárásokon, zarándoklatokon (hogy ne mondjuk, pápalátogatásokon) való jelenlét számít — a hívők és nem hívők közgondolkodása szerint — igazi vallásosságnak, eszerint fogalmazódik meg valakiről a „vallásos" vagy „nem vallásos" minősítés, és nem aszerint, hogy milyen magatartást tanúsít az illető embertársai iránt.
Az ember eredendően, lényegénél fogva „vallásos" (vallással rendelkező) lény, csupán vallásának-vallásosságának tartalmai és formái változnak, s ez azt is jelenti, hogy természetszerűen szertartásai és obszervanciái is vannak. Csakhogy az ember olyan lény is, aki szeretné a vallásosságot olcsón megúszni: pusztán az obszervanciák és a szertartások útján, Isten parancsainak megtartása, értsd: az embertársak iránti szeretet gyakorlása helyett akarván gyakorolni amazokat. A mai evangéliumi szakaszban Jézus arra figyelmeztet, hogy ilyen út nem vezet Istenhez. Legfeljebb áltathatjuk magunkat azzal, hogy igen.

Szeptember 8. — Évközi 23. vasárnap — Mk 7,31-37 — A gyógyulás létélménye

Ki érthetné meg — érezhetné át valóban a testi fogyatékosok létélményét, ha nem volt maga is fogyatékos? Mégis, meg kell próbálnunk beleélni magunkat az ő helyzetükbe. Abba, hogy öntudatra ébredésük (vagy fogyatékossá válásuk) első pillanatától kezdve korlátok közé szorítva, állandó bántottságban, ütöttségben, kitaszítottságban élnek. Ki bántotta, ki bántja őket? Ősi kérdés (vö. Jn 9,2). Még ha konkrétan senki sem bántaná is őket (de ez is csak illúzió), akkor is azt mondhatnánk: az élet. Az ő számukra ez gyakorlatilag talán annyit jelent: mindenki. (Ezért kell nagy együttérzéssel megértenünk őket, ha netán úgy viselkednek, mint akit folyton bántanak.)
Ki érthetné meg — ki érezhetné át, mit jelent süketnek, némának lenni? Nem hallani a madarak csivitelését, a muzsikát, nem érteni az emberi szót!? A szó, bár kétélű és a félreértéseknek is forrása, mégis a megértés és a megértetés eszköze, az egyik legcsodálatosabb emberi képesség.
És ez az ember, akiről történetünk szól, süket is volt, néma is volt. Azazhogy nem teljesen. A hallását a görög szöveg a „kófosz" = tompa, életlen, gyönge jelzővel illeti, beszédéről pedig azt mondja: „mogilalosz", azaz nehezen beszélő, dadogó. De így még talán rosszabb lehetett neki, mert így azért megsejtett valamit abból, milyen lenne, ha rendesen hallana és beszélne, másfelől pedig nagyothallása és főképp dadogása alighanem újabb gúnyolódókat szerzett számára.
Jézus a maga természetességével, egyszerűségével meggyógyítja a nagyothalló-dadogó embert, ajkán a szó („Nyílj meg!") teremtő erejűvé válik, mint kezdetben Isten ajkán.
Micsoda élmény lehetett a gyógyulás az imént még beteg ember számára! Lehet-e fogalma-sejtése róla olyasvalakinek, aki nem élt át ilyesmit? Aligha. Mindenesetre azért lehetett olyan döbbenetes ez az élmény, mert minőségi változásról volt szó. Mintegy a nemlét határát lépte át — míg a mi életünkben jobbára csak mennyiségi változások vannak, az életünkön belül alakulnak a dolgok úgy, hogy ezt a határt nem lépik át.
De talán mégiscsak lehetséges a mi életünkben is egy ekkora súlyú, minőségi változás: a megtérésünk, amikor az addig süket és néma és vak és érzéketlen lényünk Isten országa-beli értelemben hallóvá és látóvá, érzékennyé és helyesen beszélővé válik; amikor valóban egy új világ tárul fel előttünk...

Szeptember 15. — Évközi 24. vasárnap — Mk 8,27-35 — Ti kinek tartotok?

„Hát ti kinek tartotok engem?" Az emberiség és az egyes ember számára sincs ennél fontosabb kérdés. A szó szoros értelmében létkérdés az, hogy kinek tartjuk Jézust. Élethalál a tétje. Testi és szellemi, evilági és túlvilági vonatkozásban egyaránt.
Induljunk ki a zsidó nép példájából! Némelyek (az újraéledt) Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek vagy valamelyik prófétának tartották, egynek a sok közül. De nem ismerték fel, hogy ő „a" próféta, Istennek az a Küldötte, akire mindenekelőtt és feltétlenül hallgatniok kellene (vö. Mk 9,7). Nem hallgattak rá. Pedig ha megfogadták volna például az erőszakmentességet hirdető szavát, akkor nem lázadtak volna föl a rómaiak ellen, nem rombolták volna le templomukat és nem szórták volna szét őket, akkor talán folyamatosan fennmaradt volna Izrael állam, s ma talán nem lenne zsidó-arab konfliktus, és talán a kereszténységnek sem kellett volna zsidó szektaként útjára indulnia, majd kiválnia a zsidóságból, s talán elmaradt volna az immár két évezredes zsidó-keresztény konfliktus...
De mai példákon is szemléltethetjük kiinduló tételünket. Mert kinek tartják ma az emberek Jézust? Egy jelentéktelen, legfeljebb századszázalékokban kifejezhető kisebbséget leszámítva, csupán történelmi alaknak, egy régi, bölcs és jóságos tanítónak, akinek azonban nincs mondanivalója és hatása a mindennapi életükre. És ne gondoljuk, hogy ez csak a „világ fiaira" vonatkozik! Mert szubjektíve ugyan sokan tartják magukat Jézus követőinek („kereszténveknek"), ob-

jektíve azonban korántsem Jézus eszméi irányítják az életüket, hanem egy teljesen bevett, „evilági" tisztességetika.
Meg is lehet nézni a következményeket. Az egyéni életben: mindenki hajszolja a pénzt, az életszínvonalat — és tömve vannak az ideg- és elmegyógyintézetek, a gyógyszertárakból pedig tonnaszám viszik a nyugtatókat és altatókat. A gazdasági életben: a környezet könyörtelen kizsákmányolása katasztrofális környezetszennyezéshez vezet (mely tönkreteszi az egészségünket, s holnap talán az életünket is).
A társadalmi életben: a megértés, a türelem, a szolidaritás hiányának fokát bárki lemérheti, ha egy hivatalban valamilyen ügyet szeretne elintézni, vagy ha betegként kórházi ágyra kerül.
A politikai életben: az érdekek csatája, az önző hatalmaskodás nemcsak hazánkat dönti romlásba; pusztító hatása a világ eseményeiben naponta nyomon követhető.
Természetesen ezek csak kiragadott példák. De talán megmutatják, hogy kinek is tartjuk Jézust..., hogy tanítását mennyire semmibe vesszük..., hogy e semmibevételnek mi a tétje...
A Jézus részéről ma újból, nekünk is föltett kérdés tehát változatlanul létfontosságú: „Kinek tartotok engem?"

Szeptember 22. — Évközi 25. vasárnap — Mk 9,33-37 — Versengés a jóban

Az élet minden területén megfigyelhetjük az emberek versengését: mindenki árgus szemekkel figyeli a többieket, folytonos összehasonlításban él, vajon ki az okosabb, ügyesebb, erősebb, gazdagabb, tekintélyesebb, több hatalommal bíró és így tovább, s úgy látszik, a szépségverseny sem mai találmány, hiszen már az évezredek hagyományát őrző népmesékben is találkozunk a kérdéssel: „Tükröm, tükröm, mondd meg nékem, ki a legszebb a világon!" De az emberek nem csupán összehasonlítgatják magukat a többiekkel, hanem szeretnék fölülmúlni is a többieket.
Egy lengyel rajzfilm tanulságos példát nyújt arra, hová vezet aztán a kíméletlen versengés. Egy ember szép házat épített gyönyörű vidéken. Örült a házának, élvezettel szemlélte a tájat. Egy arra menővel is megosztotta örömét, étellel-itallal is kínálta. Mire amaz is elhatározta, hogy ő is itt épít házat. Így is cselekedett, ám egy emelettel magasabbat épített. Ezért első emberünk lebontja a tetőt, s két emelettel toldja meg épületét. Vad építési verseny támad. Végül az egyik szomszéd felhőmagasságban hajol át erkélyéről a másikhoz, s minthogy egy méterrel magasabban áll, gúnyolódva kiölti a nyelvét. Háza meginog, rázuhan a másikra, s mindkettő a mélybe omlik.
Jézus első tanítványai sem voltak kivételek. Kafarnaum felé ballagva (s mint tudjuk, máskor is, még az utolsó vacsorán is) arról vitatkoznak, ki a nagyobb közülük, ti. hatalmi szempontból, s a remélt dicsőséges messiási országban melyiküknek mekkora rész jut majd az uralomból (vö. Mk 1,37).
Érdekes, hogy Jézus nem háborodik föl, nem torkolja le őket. Talán azért nem, mert tudja, hogy a versengés szelleme, a naggyá és a többieknél különbbé lenni akarás együtt születik az emberrel. Ha pedig így van, akkor végső soron Istentől van, és önmagában véve nem lehet rossz. Útmutatásából azonban kiviláglik, hogy egyáltalán nem mindegy, milyen úton-módon akarja érvényesíteni az ember a naggyá levési vágyát. Mintha csak azt mondaná: „Nagyok, elsők akartok lenni? Rendben van. De ennek egyetlen helyes útja van: aki nagy akar lenni, váljék egészen kicsivé a társadalmi ranglétrán (mint amilyen kicsi, mit sem számító a gyermek a korabeli viszonylatokban); aki pedig első akar lenni, az menjen szépen az utolsó helyre, és legyen mindenki más szolgálatára. Parancsolgatni mindenki tud; kis vagy nagy zsarnokot játszani mindenki képes; ököllel az asztalt verni, az ajtót bevágni a tizenéves is képes; ordítani, toporzékolni már a kétéves gyerek is tud. De a parancsolgatás, a hatalmaskodás lealacsonyítja az embert, azt is, aki csinálja, azokat is, akik ellen irányul. A valódi emberi nagyság abban mutatkozik meg, hogy a másikért élünk. Nem azt akarjuk, hogy ő szolgáljon nekünk, hanem mi szolgálunk neki."
Versengeni, naggyá-elsővé lenni — mindez önmagában véve nem rossz. De a vágyak kiélésének egyetlen olyan útja van, amely nem vezet katasztrófához: ha a jóban versengünk.
Ha abban akarjuk megmutatni nagyságunkat-elsőségünket, hogy a többieknél együttérzőbbek, türelmesebbek, megbocsátóbbak, segítőkészebbek vagyunk. A versengés egymás ellen éléshez és egymásért éléshez egyaránt vezethet. Rajtunk fordul, melyik utat választjuk.

Szeptember 29. — Évközi 26. vasárnap — Mk 9,37-47 — A szentírás vasárnapja

Világszerte egyre több embernek válik lehetetlenné a találkozás Istennel mint élő személlyel. Mind többen panaszkodnak, vagy már nem is panaszkodnak, hogy képtelenek Istennel beszélni-beszélgetni, s csak úgy tudnak közeledni Hozzá, mint valami furcsa, érthetetlen, noha talán jelentős tárgyhoz. Az egyik legismertebb katolikus hittudós jelentetett meg könyvet ezzel a címmel: Szólok a hallgatag Istenhez.
Ezzel szemben, ha bárhol felütjük a Szentírást, azt tapasztaljuk, hogy Isten egyik leglényegesebb tulajdonsága éppen az, hogy szól az emberhez. Cak néhány példát ragadva ki: Mindjárt a kezdet kezdetén, a teremtéstörténetben ezt olvassuk: „Az Úristen hívta az embert és így szólt hozzá: Hol vagy?" Majd a vízözön előtt Noéval beszél, és felkészíti őt. Azután ott van Ábrahám története, melyet folytonosan átsző Istennek Ábrahámmal folytatott beszélgetése. Mózesről ez áll: „És beszélt Mózes Istennel, ahogyan az ember szokott beszélgetni a barátjával." Számtalan példát sorolhatnánk még: mind arról tanúskodik, hogy Isten nem zárkózik el, nem hallgat, hanem beszél, szól az emberhez. A Szentírás maga is csak úgy jöhetett létre, hogy Isten szólt, és voltak, akik szavát meghallották és (a maguk módján) megértették.
A Szentírás ugyan nem írja le konkrétan azt a módot, ahogyan Isten beszél az emberhez, és ahogyan az ember megérti az Ő szavát; de olyan közlés, olyan beszéd az, amely átjárja az ember testi-lelki valóságát. Jeremiás a csontokba hatoló tűzhöz és sziklát repesztő kalapácshoz hasonlítja; Ámosz próféta szerint Isten szava annyira valóságos, hatása annyira eleven, mint ahogy megremeg az ember az oroszlán ordítására; Ezekielnek pedig az a benyomása, hogy az Úr keze fogva tartja őt.
Isten minden korban, mindenkihez szól. Ma is. A természetben, a zenében, a történelem eseményeiben vagy a saját lelkiismeretünkön keresztül. Kitüntetett, bár nem abszolutizálható formája Isten szólásának a Szentírás szava.
Aki hajlandó kinyitni a fülét, de még inkább a szívét, az meg fogja hallani és érteni ezt a szót. Eligazítást, útmutatást és erőforrást talál majd benne.
A Szentírást természetesen nem olvashatjuk a napilapok vagy regények módjára; csak úgy mellesleg, mondjuk késő este, fáradt aggyal, elnehezült szívvel. Aki csak felületesen olvassa, éppoly kevéssé fogja megérteni és kihallani belőle Isten szavát, mint az, aki pár napot tölt külföldön, s máris azt képzeli, hogy ítéletet mondhat az országról és lakosairól. Ha valaki komolyan akarja olvasni a Szentírást, annak sok időt és energiát kell szánnia annak tanulmányozására, átelmélkedésére, önmagára alkalmazására legkevesebb annyi időt és energiát, amennyit az átlagpolgár tv-nézésre fordít...
Aki ezt megteszi, tapasztalni fogja, hogy Isten nem hallgat, hanem nagyon is beszél; őhozzá is beszél; neki már csak válaszolni kell; és aztán Isten újból szól, és ő újból felelhet... A Szentírás Istennel összekötő telefonunk lehet. Bármikor fölvehetjük.

„Két ember — írja Czeslaw Milosz — egy nyomorék kislányt cipel. A kezét fogják és az egyetlen lábát. A kislány arcán folynak a könnyek és azt suttogja: 'Fáj, nagyon fáj'. Bedugják a hullák közé. Elevenen elégetik a többivel együtt."
Nagyon fáj... Azt hiszem, az a szegény kis bicebóca ennek a századnak a kulcsmondatát suttogta el, a leghaszontalanabb varázsigét, amely senkin sem segített... Ebben a mi békénkben azonban többen haltak éhen, mint ahányan a lágerekben vesztek, és azok, akik a világgazdaságot féltve nem adták oda nekik az ennivalót, hanem eltüzelték, mint a rabok azt a kislányt, soha semmiféle törvényszék előtt nem feleltek a népirtásért.
Egy erre is képes kultúrába azonban beletörődni nem lehet... (Megérett az idő)

1983-ban egy házaspár elhatározta, hogy keresztény 'életközösséget' hoz létre. Elképzelésük szerint ez a közösség abban fog különbözni az addig már létező sok-sok bázisközösségtől, hogy egy helyen, lehetőleg 10 percnél nem messzebb laknak tagjaik egymástól, életük összefonódik, egy darabka valóban élő 'Isten-országát' alkotnak. Ez az elképzelés hamarosan másoknak is megtetszett és követőkre találtak. Helyszínül egy dél-somogyi kis falut választottak, aminek a neve: Bánya. Az első leköltözéskor egy házaspár és két, addig egyedül élő hölgy alkotta ezt a közösséget. A következő években több fiatal és nem fiatal házaspár költözött Bányára, s voltak olyanok is, akik elmentek. Jelenleg, 1991 derekán, a bányai közösséget 10 felnőtt (köztük 4 házaspár) és 9 gyermek alkotja.

A bányai közösség

Esténként találkozunk rendszeresen (szerda és szombat kivételével). Ilyenkor tanulás, imádkozás, közös ügyek megbeszélése a program. Tanuláskor a Szentírást és egyéb hasznos olvasnivalókat vitatunk meg. Elég sokfélék vagyunk és ennek az előnyeit is, hátrányait is érezzük. Előnye természetesen az, hogy egy-egy tanulás alkalmával nagyon sok szempont, nézőpont előkerül, több oldalról körül tudjuk járni a témát. Hátrányként azt érezzük néha, hogy lassan, vontatottan haladunk és bizony sokan közülünk türelmetlenebbek, szeretnék minél előbb eredményesen lezárni az adott témát. Közös ügyek megbeszélésekor is hasonló problémák fordulnak elő. Itt azonban inkább jellemző az, hogy a közösséget érintő problémákat a sokféle megközelítés miatt csak nehezen, sok vita árán tudjuk rendezni. A megoldást azonban mindenki elfogadja és általában tartós is marad.

Az esti találkozókon kívül elég sok együtt töltött programunk van. Minden hónapban az egyik testvérünket megünnepeljük. Szervezünk közös munkanapokat, amikor az egész közösség valamelyikünknél dolgozik, kerti, ház körüli vagy éppen házépítési munkát végez. Mivel viszonylag sokan vagyunk és nehéz olyan találkozót létrehozni, ahol mindenki kivétel nélkül jelen tud lenni, ezért havonta egyszer egy ilyet is megbeszélünk és ilyenkor nincs pardon: mindenkinek ott kell lenni. Ilyen teljes létszámú találkozókon beszéljük meg az olyan kérdéseket, amelyek a közösség egészét érintik és lényeges mindenkinek a véleménye.

A fent említett szervezett együttlétek mellett a spontán találkozások, beszélgetések, együtt töltött idők, szórakozások jelentik az egymás közötti személyes kapcsolatokat. Ez az a terület, ahol nagyon sok minden eldől. A személyes kapcsolatok, barátságok az egész közösség létét meghatározhatják. Nagyot lendíthetnek a közösségen, de állóvízzé is tehetik a közösségi életet. Mindannyian tudjuk, hogy ezen a téren mindig van tennivaló. Sohasem lehet igazán nyugodt a lelkiismeret. A másik ember felé forduló érdeklődő szeretet a kulcsa a közösségnek. Kezdetben persze minden más, de csakhamar rájövök arra, hogy mennyire lusta, hanyag és önző vagyok. Megismerem a másikat is és lelohad a lelkesedésem. Ettől kezdve tudatossá kell tennem, hogy a személyes kapcsolatok jelentik az Istennel való kapcsolatomat is! Amikor felnőtt módon ezt megértem és keresem a másik emberrel a személyes kontaktust, akkor kezd el élni bennem Isten szeretete. Ez jelenti számomra a közösségbe való Isten szerinti bekapcsolódást is. Megfigyelhető, hogy amikor valaki nem tud bekapcsolódni a közösség életébe, akkor szinte biztos, hogy személyes problémái is vannak valakikkel.

Ha új tagok érkeznek a közösségbe, akkor általában a nehézséget a már meglévő keretek közé való beilleszkedés jelenti. A következmény pedig általában a keretek lazulása mellett az új tagok bizonyos szabadság-feladása. A közösségben eddig adódott konfliktusok szinte minden esetben erre a problémára vezethetők vissza. Sokkal fokozottabb ez családok esetében, ahol nem csak szabadság-feladással kell számolnia az új tagoknak, hanem bizonyos mértékben a család önállóságának, belső élete függetlenségének korlátozódásával is. A család a közösség elé kerül, mindennapjaiba a közösség belelát, és — ha nem is mindig kimondott — véleményt alkot. A család számára ez sokszor nagyon nehezen viselhető el. A következmény ismét csak a keretek lazulása. Ez az egész folyamat egyébként nem feltétlenül rossz. Jézus teljes mértékben meghagyta az egyén szabadságát, s ugyanakkor a véleményét bizony nem rejtette véka alá, hanem nagyon is direkt módon kinyilvánította. Valószínűleg tehát a közösség összetartó ereje nem az egységben (persze nem is a lazaságban), hanem inkább a szabadságban, a szabadság meghagyásában van. Nagyon fontos itt hangsúlyozni az egyéni elkötelezettséget, ami nélkül a közösség már rég szétesett volna. Végső soron ez az elkötelezettség a biztosítéka annak, hogy a közösség túléli problémáit. Ha valaki(k)ben ez az elkötelezettség csorbát szenved, a közösség felhívja rá a figyelmet, de nem szankcionál. Nagyon kényes, de úgy tűnik, fenntartható ez az egyensúly a szabadság meghagyása és a közösség iránti elkötelezettség között.

Mindezekből következik, hogy nincs a bányai közösségnek szigorúan vett szervezeti szabályzata. Nemrégiben egyértelmű elutasításra talált egy ilyen próbálkozás. Az összetartó kötelék nem a szervezettség ereje, hanem az a tudat, hogy Bányán Isten akaratából életközösséget alkotunk, egymást szeretve. A tapasztalatom szerint ezt a tudatot eddig még nem gyengítették a felmerülő problémák és a közösség lazulása.

Következik a fentiekből az is, hogy a bányai közösség élete 'kifelé' nem valami aktív. Missziós tevékenységünk egyenlőre csak a szűk környezet felé irányul. Sokan szemünkre vetik, hogy túlságosan befelé fordulók vagyunk, megelégszünk önmagunk örömeivel, gondjaival. Elvonultunk a világból, hogy kényelmes egymástmelengetésben éljük le életünket. Ezeknek a véleményeknek az igazságmagva azon alapszik, hogy a szabadságban és a közösség iránti elkötelezettségben rejlő összetartó erő nem ad kifelé aktivitást. Nincs a bányai közösségnek megfogalmazott célja sem. Hiszünk abban, hogy ha Isten elérkezettnek látja az időt, ad a közösségünk számára testre szabott feladatot. Most önmagunk építése az elsődleges feladat. És nehogy valaki azt képzelje, hogy ez olyan könnyű. Egyébként visszatekintve, az isteni gondviselés számtalan megnyilvá-

nulását tapasztalhattuk a közösség életében. Megvan tehát minden okunk arra, hogy továbbra is rábízzuk magunkat.

Hozzátartozik azonban az igazsághoz, hogy a közösségnek számtalan kifelé irányuló programja is van. Minden ötvasárnapos hónap utolsó péntek estéjén éjszakai imát tartunk, amire mindenkit szeretettel várunk, és amire elég sokan el is szoktak jönni, persze inkább csak a környékről. Nyaranta rendszeresen tartunk gyermektáborokat (cigánygyermekek részére is), lelkigyakorlatokat kívülállók számára. Minden évben nálunk nyaral egy mozgássérült házaspár Gödöllőről. Részt vettünk Kecskeméten a Jean Vanier-féle lelkigyakorlaton, és általában mindig képviseltetjük magunkat az ifjúsági találkozókon, Bokor-rendezvényeken. Ellene szól a világtól való elzárkózottságunk látszatának az a tény is, hogy mióta a Bányai Közösség létezik, azóta sokkal többen érdeklődnek irántunk, sokkal többen látogatnak meg minket, mint azelőtt. Ha valamilyen rendezvényen, pl. Bokor-ünnepen bemutatkozom valakinek, az illetőnek felcsillan a szeme: „Csak nem a bányai közösségből jöttél?" És ettől kezdve, mintha más nem is számítana, özönlenek felém a kérdések. Karácsonyonként egy közeli szociális otthonba megyünk valamilyen kis műsoros estét adni. Évenként a farsangi időben a bányai volt iskolaépületben táncházat tartunk, amire a falubeliek is nagyon szívesen jönnek. Rászorulók számára ruhacsomagokat szoktunk összeállítani és elküldeni. Remélem, ez a kis felsorolás eloszlatja a kételkedőkben a Bányai Közösségről kialakult negatív véleményt, miszerint Bányán mi nem csinálunk semmit.

Távolabbi céljaink közt szerepel a lehetőleg teljes függetlenedés, önellátás a megélhetésben, valamilyen formájú vagyonközösség, sőt közösségi iskola a gyerekek számára. Újabb jelei a befelé fordulásunknak? Inkább nagyon is érthetőek ezek a célok, ha a mai Magyarország bizonytalan helyzetét tekintjük. Jelenleg minden nyilvánosan meghirdetett program az anyagi jólétet, a nyugati típusú fogyasztói társadalmat célozza meg. Hogy valójában merre tart az ország, azt senki sem tudja, de akár a meghirdetett célok felé, akár nem, az önellátó kisközösségek mindenképpen életképesek maradhatnak. Gondoljunk akár a növekvő munkanélküliségre, a gazdasági káoszra vagy az oktatás terén érezhető bizonytalanságokra. Nem beszélve arról, hogy az önellátás a közösséget belsőleg is erősíti.

Természetesen a bányai közösségnek is, mint minden kezdeményezésnek, akadtak elvben támogatói, akik egyetértenek ugyan az életközösség eszményével, de másmilyen formában tartják azt megvalósíthatónak, és akadtak ellenzői is, akik részben a fent említett, részben más okok miatt helytelenítik. Különféle elvek azóta is jönnek-mennek, vélemények ütköznek, a bányai közösség azonban mindezektől függetlenül is él, fejlődik, létszámban gyarapodik. Sajnos megalapozatlan és ezért felelőtlen vélemények is terjednek túlmagasztalva a közösséget, vagy éppen feketére festve. A szélsőséges álláspontok képviselői persze, mint ez lenni szokott, még soha nem jártak Bányán, hogy esetleg saját tapasztalatokat szerezve észrevegyék, hogy ez a közösség is 'csak' emberekből áll, nem szentekből, de nem is ördögökből. Emberekből, nagyon is emberekből, akik néha nehezen viselik el egymás közelségét, de akiket bizony hiányérzet kínoz, mikor egy-egy testvérük hosszabb ideig távol van tőlük.

A Bányai Közösség egy életforma, egy próbálkozás, ami sok szempontból próbára teszi a közösség tagjait. Ez az életforma tükröt tart elénk, felfedi gyengeségeinket, de rámutat igazi értékeinkre is. Aki nem tudja elviselni, hogy gyengeségei mások előtt megmutatkoznak és nyilvánvalóvá válnak, az ne is próbálkozzon életközösségben élni, előbb-utóbb úgyis elhagyja azt. Arra csak Isten ereje képes, hogy a hibáink ellenére összetartson minket. Isten ereje pedig a gyakorlatban mindig észrevehető. Itt kell szólnom azokról, akik a közösséget valamilyen okból elhagyták. (Eddig két család és egy egyedülálló.) Most csak azt tartom fontosnak kiemelni, hogy egyikőjük sem azért ment el, mert a bányai közösséget életképtelennek tartotta volna. Vagy érettebb és kialakultabb életközösségre bukkantak (egy család Németországba költözött), vagy más gyakorlati szempontok (munkahely, lakás stb.) miatt mentek el.

Idén létrehoztuk az Egészséges Ifjúságért Alapítványt, mert a helyi önkormányzat nem tud támogatni minket saját iskola létrehozásában, pénzhiányra hivatkozva. Az alapítvány számlájára befolyt összeget saját iskola felépítésére, beindítására, gyermekeink saját elképzeléseinknek megfelelő nevelésére fordítjuk. (A számlára bárki befizethet, akinek szimpatikusak a céljaink és szeretnének segíteni minket. Számlaszámunk: 79000 7688-3, OTP Somogy megyei Igazgatóság).

Hát ennyit röviden a Bányai Közösségről. Bárkit szívesen látunk, aki érdeklődik irántunk vagy az életforma iránt, amiben élünk. Akár több napra is tudunk fogadni látogatókat, csak annyi a kérésünk, hogy lehetőleg egy hónappal előbb jelezze nekünk, ha jönni akar.

ifj. Dombi János

A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beküldött leveleket rövidítve közölje. (A kihagyásokat ... jelöli.) A Pf.7. az olvasók fóruma, a közölt levelek tartalmával a szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet.
Félreértést elkerülendő, lapunk címe Istennek az emberekhez intézett szava. Amikor némely olvasónk hozzánk intézett levelének megszólítását átvéve, a **„Kedves Értem vagy!"** *címet adtuk levelezés-rovatunknak, azzal csak azt a kötelességünket akarjuk hangsúlyozni, amely Isten értünk létéből fakad: hogy nekünk is másokért (az olvasókért, a cikkekben szereplőkért, a némaságra kényszerítettekért, az igazságra szomjazókért, ...) kell élnünk. „Ha Isten így szeretett minket, nekünk is szeretnünk kell egymást. ...Életét adta értünk. Tehát nekünk is kötelességünk életünket adni testvéreinkért." (János apostol első levele 3,16; 4,11)*

„Kedves Értem vagy!"

„Mindenki a saját anyanyelvén hallotta..." (ApCsel 2,6)

Másolatban küldöm az ún. komáromi imanap hozzám befutott sajtóanyagát. Örülnék és bizonyára az egyre gyarapodó olvasók számára hasznos lenne az Önök részéről az 'odareflektorozás' ... Mi, magyarok most nem engedhetjük meg magunknak, hogy ne vegyük észre a mellébeszéléseket. Elvégre ha a Vatikán galád módon, olasz szerzeteseivel részt vett a csángók elrománosításában és Erdély katolikusai is hiányolni kénytelenek pl. a magyar érsekséget, akkor illik észrevennünk, hogy egy fölvidéki magyar püspökség jogszerű és népmentő szervezésekor éppen a többszázezer magyar hívő „magyar nemzetiségű" papjai viselkednek szolgalelkűen és gyáván. Még akkor is, ha a Remény újság szerint „lelkiismerete szerint nem vett részt a találkozón". ...

Bizonyára fölmerült többek részéről az óhaj, hogy az „Érted vagyok" megjelentetését jó lenne sűrűbbé tenni, havilappá fejleszteni. Tárgyilagos, igazságnak megfelelő tájékoztatásra ugyanis nagy szükség van hipokrita világunkban. *(Németh J. Krizosztom nyug. plébános, premontrei fogadalmas)*

*

A pozsonyi katolikus hetilap, a Remény május 26-i tudósításából

„A Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom Országos Elnöksége kezdeményezésére, az Együttélés komáromi helyi szervezetével közösen rendezve, május 12-én másodszor tartottak imanapot a magyar püspökség érdekében Komáromban. Az idén kétnaposra duzzadt, kulturális műsorokkal tarkított imatalálkozón sok ezren vettek részt. A vasárnap délutáni szabadtéri szentmise főcelebránsa Hites Kristóf amerikai bencés atya volt, aki hangsúlyozta, hogy azért vállalta el a szentmise bemutatását, mivel nem volt erre kijelölt, megbízott atya; ő pedig, nem tartozva jogilag sem a nagyszombati érsekség alá, sem a pannonhalmi bencés apátsághoz, saját felelősségére vállalta, hogy az összegyűlt hívek lelki igényeinek, elvárásainak eleget tesz. (Ismeretes, hogy Ján Sokol érsek nem adta jóváhagyását a rendezvényhez.)"

A Remény május 5-i száma közölte az érsek közleményét: „Az imanap nem az egyház kezdeményezésére, illetve nem egyházi jóváhagyással kerül megrendezésre." Az oltár körül valószínűleg emiatt is kevesebb volt a felvidéki pap, mint a magyarországi. Pedig a tavalyi pápalátogatás után Róma úgy nyilatkozott, hogy a kérés teljesítése nem lehetetlen. A magyar püspökség felállítása összhangban lenne az egyházjoggal és a zsinati határozatokkal. Nyilvánvaló, hogy az evangelizálás az anyanyelven a leghatékonyabb. A Remény kiadója, a Glória szlovákiai magyar papi társulat — ugyancsak a Remény május 12-i számában megjelent — beadványában egy kisebb kérést terjesztett a szlovák püspöki kar elé: püspöki helynökök és egy magyar anyanyelvű püspök kinevezését kérte.

Nyílt levél egy falucska körzeti orvosához

Szeretném, ha levelem megjelenne lapjukban. Úgy tapasztalom, hogy esetem nem egyedi... de mások nem tudnak vagy nem mernek reflektálni az őket ért kioktatásokra... Ha levelemből bármely család erőt, önbizalmat merít, vagy egy orvosban több tolerancia és segítőkészség támad, akkor már megérte írnom. ...Címemet, nevemet, kérem, ne közöljék... nem akarom, hogy az orvosunkat bármi retorzió érje a felettesei részéről...

*

Tisztelt Doktor Úr!

...Ön „felvilágosított" bennünket (bár nem kértük rá), hogy 5 gyermeket vállalni a mai világban nagy merészség. ...Ráadásul nem a 40-50 évvel ezelőtti anyagi szintet kell a gyermekeink számára előteremteni, hanem meg kell felelnünk a mai kor elvárásainak, kihívásainak. Ha ezt nem tudjuk megtenni, akkor gyermekeinket károsítjuk meg.

...Mi az oka annak, hogy a növekvő anyagi lehetőségek ellenére az emberek nem vállalnak gyermekeket? Meg vagyunk áldva egy gyermek- és nagycsalád-ellenes adózási és társadalombiztosítási rendszerrel. A társadalombiztosítási rendszer úgy működik, hogy az ember öregkori biztonságát nem az összedolgozó család, hanem a nyugdíj biztosítja. A jó nyugdíj feltétele pedig a minél több munkaviszonyban töltött idő és a szakmai előmenetel. Ezeknek pedig csak akadálya a gyermekvállalás. ...A nagycsaládok jó része a létminimum alatt él, ezt mindenki tudja. ...Akinek nincs gyermeke, az többszörösét költheti magára. ...Pozitív tulajdonsággá vált a jelentős többletjövedelem, amit sokan éppen a gyermektelenséggel érnek el. A gyermekvállalás ellen szól a kétkeresős családmodell is, ahol az anyák kénytelenek bérmunkát végezni a család fenntartása érdekében. ...Az otthont teremtő, gyermeket nevelő örök, egyetemes női feladat pedig ledegradálódott haszontalan, unalmas semmiséggé! ...Ma a nagycsaládosok sok anyagi támogatást is kapnak, amelyet a kívülállók irigyen vesznek tudomásul. (Saját tapasztalat: „Könnyű magának, csak szül, aztán felveszi a nagy pénzeket!" Válaszom: „De hát ez a lehetőség mindenki előtt nyitva áll, szüljön maga is, aztán meggazdagszik." Erre már nem volt reagálás.)

Nem mindegy, milyen tudattal nő fel a gyermek, azzal, hogy mi segélyekből élünk, vagy minket a szüleink tartottak el.

...Házasságunk egyik legfőbb értéke a szeretettel várt és nevelt gyermek, aki Nyírő József hasonlatával élve: „...égi létem közösen szakított virága."

Hisszük, hogy az emberi élet a legnagyobb egyetemes értékünk. Hisszük, hogy Isten ajándéka és áldása. Gazdagabbak és boldogabbak lettünk gyermekeink által, és talán jobbá is váltunk. Mert amíg őket szelídítgetjük, magunk is szelídülünk. Amíg mesével, énekkel, játékkal vigyázunk rájuk, mi is megmaradunk ebben a nagy össznépi széthullásban.

Egyszerűségükben megtisztulunk, mosolyukban felüdülünk. Gyermekkönnyeiket törölgetve, bánataikat vigasztalva, sebeiket kötözgetve mi is gyógyulunk. Életútjukat követve magunkra eszmélünk: nem vagyunk céltalan porszemei a világmindenségnek, hanem kapocs múlt és jövendő között.

Hogyan is mondja ezt olyan szépen Nietzsche? „Gyermekeitekben tegyétek jóvá, hogy apáitok gyermekei vagytok, így tegyétek jóvá a múltat." Én még hozzáteszem: és így szebbé a jövőt.

Csak ennyit akartam mondani. Köszönöm figyelmét. Kívánom, hogy úgy a családi, mint az orvosi életében találjon minél több örömet és békességet!

Tippek a városból elköltözőknek

Arra kérünk, hívd fel a figyelmet a Más-világ rádióműsor szolgáltatására: konkrét tippeket kívánunk adni az életformaváltásra készülőknek, a városból elköltözőknek. Ingyen közzétesszük azok ajánlatát, akik megválnának falusi házuktól, tanyájuktól, telküktől. Jó lenne, ha nem rideg hangú hirdetések érkeznének, hanem a tulajdonosok minél többet írnának a részletes adatokon felül a természeti környezetről, gazdálkodási lehetőségekről, személyes tapasztalatokról, a településről stb. Kérésre a levélíró nevét nem mondjuk el műsorunkban, csak az érdeklődőknek adjuk át. Címünk: 1800 Bp. Magyar Rádió, Más-világ szerkesztősége, Jónás István és Sipos Júlia. Tel.: 138-8548, 138-8182. Fax: 117-7177.

Vita a papi hivatásról

1.

Katolikus vallású kétgyermekes család vagyunk. Az ÉV áprilisi számában közölt olvasói levél a nős papok interjúhoz bennünk is gondolatokat ébresztett. Baráti körünkben olyan családnak látjuk életét, ahol az édesapa papi hivatását kellett föláldozza a család vállalása miatt, mert a katolikus egyház a két hivatás egyszerre létezését nem ismeri el. ...A bajok oka az a központi intéz-

kedés, ami rákényszeríti a papot, hogy cölebsz legyen. ... Vajon Istennek tetsző-e, hogy a felszentelt papok vétenek a cölibátus ellen, hogy a szerető nők csalódottak, hogy az esetlegesen megszületett gyermekek sorsa milyen? Hogy lehet egy „őszintén megbánt ballépés" után napirendre térni? A károsult egész életében viseli a keresztet, a pap megbánja és jöhet a következő?...

A megnősült pap ismerősünk nyolcgyermekes családjának életvitele tanúság az Istenhez tartozáshoz, a szeretet megvalósulásához. Mert a néma példa is többet mond, mint a harsogó üres prédikáció. ... A család mellett napra kész felkészültségben van a közösségek szolgálatára. Többször is jelentkezett, de mindig visszautasítást kapott, pedig munkája minősége gyermekein lemérhető. Sajnáljuk, hogy amikor az egyház a hittantanítást szorgalmazza és rábízza még az eddig ateista vállalkozókra is, elfordul a családszerető felszentelt papok hivatásától.

Összefoglalva: ha ilyen közösségvezetők lennének, akkor a család intézménye megerősödne, a világ szeretetben, gondoskodásban gazdagabb lenne. Ezt az életformát nehéz és fáradságos vállalni, de nagyon szép! *(Szilágyi Csaba és felesége)*

2.

Szeretnénk a teljesség igénye nélkül válaszolni a velünk készült „nős papok" interjúhoz érkezett, az áprilisi számban megjelent olvasói levélben szereplő pontokra.

ad 1. ...a hivatást Istentől kapja az ember, a cölibátust pedig a középkorban csatolta az egyház a pappá szentelés feltételéül...

ad 2. Miért feltételezi a ballépések utólagos megideologizálását?! Konkrét példák: Tartja-e fogadalmát az a plébános, akinek személyi igazolványába be van jegyezve a felesége és gyermekei? S az a plébános, akinek két gyermeke a mi gyermekeinkkel együtt jár iskolába? S az a kanonok úr, akinek gyermeke városunkban él? ...

ad 3. Túl egyszerű azt mondani, hogy az a pap, aki nem tartotta be azt, amit vállalt és elkövetett egy ballépést, annak a lelki életével volt baj.

Nem a cölibátus betartásának nehézsége az egyetlen, sőt elsődleges oka a papok nősülésének. Ezek mögött sok külső ok — a 60-as, 70-es évek politikai, társadalmi problémái, a megnyirbált, csak a templomba kényszerített munka lehetősége stb. — található, mellyel vagy párosult, vagy csak később jelentkezett a feleség, a gyermek utáni vágy. Mindezt imádkozva, elmélkedve, Isten akaratát keresve élte át mindegyikünk...

ad 4. A házasság és az egyházi rend szentsége nem zárja ki egymást! Az Isten legnagyobb értékként való tanúsításának a megélése nem a cölebszek privilégiuma, ez minden megkeresztelt ember kötelessége, függetlenül az állapottól...

Meggyőződésünk, hogy nagy szükség van ma olyan családos papokra is, akik házaséletükkel, a gyermekek felelős vállalásával példát mutatnak az anyagias világban.

ad 5. ... Furcsa erkölcs az, amelyik az ún. 'félrelépőkkel' elnézőbb, engedékenyebb, mint a házasságot, gyerekeket vállalókkal. Aki csak 'balralépett', annak megbocsátunk, aki viszont Isten és ember előtt rendezte kapcsolatát, azt egy életen keresztül jogi büntetéssel sújtjuk. ...

ad 6. ... Meggyőződésünk, hogy a házas, a családos életforma sokkal nehezebb, mint a cölebsz élet. (E sorok írójának is 8 gyermeke van, nem hiszem, hogy ez könnyebb élet — akár anyagi, akár lelki oldalról nézzük — mint egy nőtlen ember élete. Van egy 83 éves görögpap atyai barátom, aki 11 gyermeket nevelt fel.)

...A hivatás akkor is hivatás marad, ha ezt egy más — Istentől ránk szabott — életformában akarja teljesíteni az ember.

ad 7. Ebben a pontban egyetértünk.

ad 8. Nem az esetlegesen megszületett gyermekek sorsáért tartjuk felelősnek az Egyházat. Ez félreértés! Elsősorban azért tartjuk felelősnek az Egyházat, hogy azokat a papokat hagyják működni — mint Isten hiteles tanúit — akiknek gyermekük vagy ágyasuk van!

ad 9. Ehhez nincs megjegyzésünk.

ad 10. Természetes, hogy a 'ballépést' elkövetőket sem lehet eldobni, hisz Krisztus a kiszáradt fát sem engedte kivágni. Ennek átgondolása után még furcsább az, hogy a házas életformát élni akaró papokat pedig életfogytiglan száműzni akarjuk. A furcsa erkölcsi értékelést egy konkrét egri egyházmegyés példával szeretnénk illusztrálni. 15 év ballépése után a paptestvérünket elhagyta a fiának az anyja, aki a közös gyerekkel külföldre költözött. A paptestvért, aki másfél évtizeden keresztül élt minden házassági kötelék nélkül — az egyházjog szerint ágyasságban —, az ordináriusa visszavette és jelenleg plébánosként működik. Azokkal pedig, akik Isten és ember előtt vállalva házasságban élnek és a papi hivatásukat így szeretnék teljesíteni, szóba sem állnak.

ad 11. ...Az idézett jézusi szavak egyeseknek szóló utat jelölnek, melyhez az Isten minden bizonnyal meg is adja a kegyelmet. De ezt Jézus mindenkinek — nem csak a papoknak — ajánlotta, főleg nem az apostollá levés feltételeként. Az apostolok, élükön Péter is, nős, családos emberek voltak.

Nem igaz, hogy az evangéliumot csak cölebszként élve lehet hatékonyan hirdetni!

Mellékelten küldjük egy társunk vatikáni fölmentésének másolatát, dokumentumként a vitához. *(Fülep Sándor, Czipó József)*

*

DOKUMENTUM:

Celibátus alóli vatikáni fölmentés

Hivatalosan közlöm, hogy Szentatyánk, II. János Pál pápa kérésére felmentette a papi celibátus alól és egyben engedélyt adott arra, hogy élettársával szentségi házasságot köthessen.

Amikor ezt közlöm, nagyon nyomatékosan felhívom a figyelmét arra, hogy a felmentéshez fűzött kikötéseket, meghagyásokat lelkiismeretesen teljesítse. Ami a házasságkötést illeti, minden nyilvánosság kizárásával, legjobb lenne két tanú előtt, zárt ajtók mögött a szertartást elvégezni.

Egyébként arra törekedjék, hogy minden megbotránkozás és csodálkozás kizárassék.

Melléklem a hivatalos fordítást a Congregatiós leiratról.

Kérem, a házasságkötés helyét és módját jelentse a Püspöki Hatóságnak.

Életükre Isten áldását kérve, maradtam főpásztori áldással. Kelt..... megyéspüspök

* * *

...egyházmegye papja felmentést kért a papi celibátus alól. 19... ...-én, amikor az Istentiszteleti és Szentségek fegyelmének Kongregációja beszámolt az isteni Gondviselés kegyéből II. János Pál pápának, Szentatyánk e kérést teljesítette az alábbi megfontolások mellett.

1. Ez a leirat abban a pillanatban lesz hatályos, amikor az illetékes egyházi hatóság közli ezt a kérelmezővel. E leirat elválaszthatatlanul magában foglalja a papi celibátus alóli felmentést és egyben a klérusi állapot elvesztését. A kérelmező sohasem választhatja ezeket szét úgy, hogy az egyiket elfogadná, a másikat pedig visszautasítaná. Ha pedig a kérelmező szerzetes, akkor ez a leirat a fogadalom alóli felmentést is magában foglalja és ezen felül — amennyiben szükséges — a cenzúrák alóli feloldást is létrehozza.

2. E felmentés megadásának a kinyilvánítását fel kell jegyezni a kérelmező születési helyének kereszteltek anyakönyvébe.

3. Ami pedig az egyházi házasságkötést illeti, az történjék a Codex Iuris Canoniciben meghatározott normák szerint. Az ordinárius gondoskodjék arról, hogy *mindenfajta pompa és külső ünnepélyesség nélkül, zárt körben* történjék.

4. Az illetékes egyházi hatóság, amelynek kötelessége jelen leiratot közölni a kérelmezővel, nyomatékosan hívja fel a kérelmező figyelmét arra, hogy vegyen részt az Isten népe életében új életkörülményeinek megfelelően, példás legyen az élete mások épülésére, hogy így az Egyház kedves gyermeke legyen. Egyben közöltessenek a kérelmezővel az alábbiak:

a/ A pap, aki megkapta a felmentést, ezáltal *elveszti* a klérusi állapottal együttjáró jogokat, méltóságokat és egyházi *állásokat* és a klérusi állapottal összefüggő egyéb kötelességek nem kötelezik ezentúl.

b/ El van tiltva a szent szolgálat gyakorlásától, kivéve azokat, amikről a 976. és 986. kánon 2. par. szól, így *homíliát sem tarthat. Az áldoztatás rendkívüli kiszolgáltatójának a szerepét sem töltheti be. Pasztorális ügyekben sem viselhet irányító megbízatást.*

c/ Ugyanígy nem tölthet be semmiféle állást szemináriumokban és más hasonló intézményekben. Más középfokú tanintézetekben, amelyek egyházi hatóságtól függenek, semmi irányító vagy oktatói állást nem tölthet be.

d/ Az *egyházi hatóságtól nem függő* más felsőoktatási intézményekben szoros értelemben vett teológiai vagy ezzel belsőleg összefüggő tárgyakat nem taníthat.

e/ Az egyházi hatóságtól függő alsófokú tanintézetekben semmi irányító vagy tanítói állást nem tölthet be, hacsak az Ordinárius bölcs megfontolás alapján és minden megbotránkoztatás kizárásával másként nem határozott a tanítói megbízatás terén. Ugyanez a szabály vonatkozik a felmentett papra az *egyházi hatóságtól nem függő* ilyen intézményekben a vallásoktatást illetőleg.

5. *Természetesen* a papi celibátus alól felmentett pap és még inkább a házasságot is kötött pap *köteles távol lakni azoktól a helyektől, ahol előző állapota ismert.* A kérelmező tartózkodási helyének Ordináriusa azonban — ha szükséges — az illető saját püspökének illetve szerzetesi nagyobb elöljárójának meghallgatása után felmentheti az illetőt a leírt eme kitételek alól. Ha úgy látszik, hogy a kérelmező ottani jelenléte nem okoz megbotránkoztatást.

6. Végül a felmentett részére szabjanak ki valami vallásos vagy szeretetcselekményt hálaadásul. Alkalmas időben értesítsék röviden a Kongregációt a leírtak végrehajtásáról és ha a hívek körében valami csodálkozás lenne emiatt, gondoskodjanak ennek bölcs feloldásáról.

Bármi, ami a fentiekkel ellenkező, hatályon kívül van.

Kelt a Kongregáció épületében 1989 ...

Sign.: E. Card. Martinez, Praef. + Lajos Kada, Secr.

Megegyezik e Kongregáció levéltárában őrzött eredeti leirattal. P. Fuzzaroli, off.

Közbenjárás a Bulányi-ügyben

Dr. Seregély István érsek úrnak, Eger

Főtisztelendő Érsek Úr!

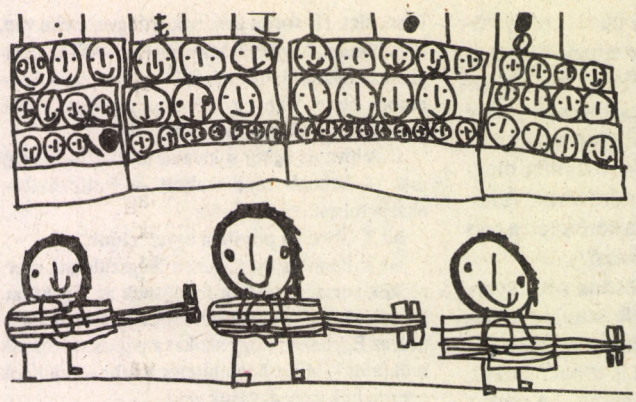
Egyházunk gondja minden katolikus gondja. Egyházunk fájdalma minden katolikus fájdalma. Ilyen fájó seb a Bokor közösség ügye. A legidősebbek közé tartozom — túl a nyolcvanon —, aki tollat veszek a kezembe, remélve, hogy ezzel a gyógyulást segíthetem. Talán nem egészen haszontalan meghallgatni és mérlegre tenni egy idős ember gondolatait. Ezért ütöttem meg egy korábbi levelemben személyes hangot, hivatkozva arra, hogy édesanyám és húgom milyen jó barátnői kapcsolatban voltak Érsek Úr édesanyjával és családjával.

Mint idős ember, jól emlékszem arra a sokkra, ami akkor ért, amikor a szószékről felolvasták a püspöki kar körlevelét arról, hogy az Egyház ellenségeinek minősítik az akkor frissen letartóztatott hitvallókat, akiket azután koncepciós perekben súlyos büntetésekkel sújtottak. Majd közvetlen betekintést nyertem a Bartha Tibor ref. püspök utasítására lefolytatott egyik ref. egyházi koncepciós perbe. Hallottam az Ordas ev. püspök ellen lefolytatott egyházi koncepciós perről. Ismertem a metodista egyházban Iványi Tibor és társai elleni világi és egyházi zaklatásokat. Amikor olvastam a protestáns püspökök külföldi nyilatkozatait a magyarországi teljes vallásszabadságról, jó érzéssel mondtam egy katolikus pap barátomnak: Lékai bíboros nem követi ezeket a példákat. Barátom kétségbe vonta ezt a véleményemet. Sajnos, neki lett igaza.

Jöttek a hírek arról, hogy a mi püspökeink sorozatosan sújtják adminisztratív intézkedésekkel az AEH-AVH által megjelölt legbuzgóbb papjainkat. Azután a Bulányi-per... Bírói szemmel tanulmányoztam az anyagot, hiszen több éven át ítélőtáblai-felsőbírósági bíró voltam. Tipikus koncepciós per volt. Követte a teljes bojkott elrendelése a Bokor ellen... Arról már ne is szóljunk, hogy a börtönt megjárt papjainkkal főpásztoraik jóformán szóba sem álltak.

...Ma az állami szervek sorra-rendre hatálytalanítják az állampárt intézkedéseit, semmisítik meg a koncepciós ítéleteket. Ebbe az irányba mozognak a protestáns egyházak is. ...A katolikus egyházban — sajnos — nyoma sincs az állampárt nyomására tett lépések helytelensége elismerésének. Sőt még méltatlankodnak is a kritika miatt és az üldözöttektől követelik bűnösségük elismerését, hogy ezzel az intézkedések igazolva legyenek. Elégtételadásról csak egyről tudunk: Emődy Lászlótól az érsek távollétében helynöke kért bocsánatot — a temetésén. Erről is csak a Szolgálatból értesülhettünk, mert a hazai katolikus sajtó mélyen hallgatott róla.

De hát mit fáj nekem ez az ügy? — kérdezhetik. Nikodémustól is kérdeztek már

„A Bokor-ünnep egy ötéves résztvevő szemével" (Dombi Márk)

(A Bokor-ünnep május 25-én volt a törökbálinti katolikus templomban. Délután majálissal folytatódott a környező természetben.)

ilyesmit. ...A legfontosabb ok: Jézus Krisztus Urunk missziós parancsának teljesítése. ...A bázisközösségek közül a Bokorral azért kell külön is foglalkozni, mert az elsősorban nem gyerekekkel, hanem fölnőttekkel foglalkozik. ...A Bokor tagjai zömmel diplomások, a katolikus értelmiség színe-java. ...Jézus ebből a korosztályból választotta küldötteit. Ezekhez papjaink nehezen férnek hozzá, mert nem felülről, hanem csak baráti-testvéri alapon közelíthetők meg. De éppen ezek azok, akik meggyőződésükért vállalják az üldözést, kínzást, börtönt is. Miklós Imre kitűnő érzékkel választotta ki a Bokort, mint elsősorban megsemmisítendő célpontot, kihasználva a tekintélyelvű és erőszakos természetű Lékai bíboros ösztönös ellenszenvét minden önállósággal szemben.

Bizonyos vagyok abban, hogy püspökeink nem ismerik a Bokor-irodalmat. Ez szamizdatként, kevés példányban látott napvilágot. ...Nem a Bokor hivatalos tanítását tartalmazzák (ilyen nincs is), hanem a tagok által kidolgozott, megvitatásra szánt írásokat. Ezek egy része a vitatkozások során kipergett a rostán.... az Erény-e az engedelmesség? című írást... a Hittani Kongregáció tévesnek és veszélyesnek minősítette, „úgy, ahogy hangzik". Nem mondta, hogy dogmába ütközne, nem is ütközik. Ha a mindenkori hivatalos felfogást tartjuk egyedül helyesnek, akkor téves és veszélyes minden, ami attól eltér, ha nincs is benne dogmatikai hiba. A koncepciós pereknek, már az ókori pogány proscriptio idején kialakított módszereivel mindent eretneknek lehet minősíteni, ha belemagyarázzuk a tévedéseket. Ez már a Lékai-féle eljárásra vonatkozik.

A Bokor összejövetelein egyesek részéről elhangzanak szélsőséges kritikai megjegyzések. Ez a szabad véleménynyilvánítás velejárója. Ezeket cáfolni kell, ha nem igazak, de nem a fejére ütni az illetőnek, sőt az egész Bokornak. A Bokor tagjai a teljes katolikus hitvallás alapján állanak és eszükbe sem jut, hogy valamiféle új vallást vagy szektát alapítsanak. Életfeladatuknak tartják, hogy az Úr Jézust minél jobban megismerjék, szeressék és az evangéliumot életre váltsák.

A Bokor katolikus értelmiségi vitafórum az Evangélium és az apostolképzés szolgálatában. Erre az Egyháznak nagy szüksége van. A néhány ezer buzgó katolikusra és az intézményre is. Ma különösen, amikor már elegünk volt az elhallgattatásból és a felülről a nyakunkba ültetett parancsolókból.

Nem gondolok arra, hogy Érsek Úr erre a levélre kapásból válaszoljon. Nem is lenne jó. Azért imádkozom, hogy a vázolt gondolatok érlelődjenek, jöjjön el a béke és az emberi szívbe a jóakarat. Beati pacifidi!

Elnézést kérek Érsek Úrtól, hogy türelmét igénybe vettem. Úgy érzem, hogy mulasztással vétkeztem volna, ha hallgattam volna. Imáimba foglalva Érsek Urat és imáit kérve is maradok tisztelettel és szeretettel:

Dr. Balás László, Miskolc...

* * *

Tisztelt Balás László Úr!

F. hó 22-én kelt levelét kézhez vettem.

Amíg Bulányi György atya a Hittani Kongregációval nem rendezi ügyét, addig a Magyar Katolikus Püspöki Kar semmit sem tehet, bármennyire is szeretné rendezni az ügyet.

Eger, 1991. április 25. Tisztelettel: Dr. Seregély István s.k. egri érsek, MKPK elnöke

* * *

(Idős olvasónk a következő kísérőlevéllel küldte a fenti levélváltást:) F. é. április 22-én a mellékelt levelet intéztem dr. Seregély István egri érsek úrhoz. A választ is mellékelem.

Az 'ítéletet' a magyar prímás hozta és a magyar püspökök hajtották végre, mielőtt még a Vatikán nyilatkozott volna. A 'per' jegyzője, Erdő Péter, egyházjogi professzor. Nyilván ismeri az általános jogelveket és ismeri az inkvizíció gyakorlatát is. Rá kellett ismernie, hogy Lékai az inkvizíció forgatókönyve szerint járt el. ... Kizártnak tartom, hogy ha a magyar püspökök kijelentenék, hogy az állampárt nyomására tett intézkedésüket visszavonják, Ratzinger rájuk parancsolna, hogy de igenis, állítsák vissza a Lékai-féle bojkottot...

Érsek úr, tartózkodjék a rágalmazástól!

Kocsi György róm. katolikus pap, iharosi adminisztrátor küldte közlésre alábbi, július 29-én kelt, Dr. Seregély István egri érsekhez írt levelét.

Főtisztelendő Érsek Úr!

Volt szerencsém az Il Regno 1991. jún. 15-i számában adott interjúját olvasni. Itt súlyos rágalmakkal illeti a Bokor nevű bázisközösséget, melyhez én is tartozom.

Azzal vádol bennünket, hogy minket antiklerikális körök szubvencionálnak. Kérem, bizonyítsa eme vádját. Ezzel kapcsolatban viszont tudom, hogy az Ön érseki fizetését, valamint kőszegi plébánosi fizetését 1990 előtt ki szubvencionálta.

Tudom, hogy kőszegi plébánosként a

kommunista rendszertől még konzuli útlevelet is kapott. A 'pro urbe' emlékérmet Kőszegen szintén nem a jobboldali köröktől kapta.

Kőszeg 22-es helynek számított és a társávban helyezkedett el. Itt is csak valakiknek a kegyelméből lehetett plébános.

Köztudott, hogy érsekségére Miklós Imre és az ÁEH ütötte rá a pecsétet. A kommunisták szemében Ön nyilvánvalóan alkalmas embernek bizonyult az egyház elhalasztására.

További súlyos vádja ezen interjúban velünk szemben, hogy „szélsőbaloldalinak" bélyegez bennünket. Paskai érsek még a kommunista rendszer első virágzása idején ellenzékieknek és jobboldaliaknak bélyegzett bennünket. Ön most a 'rendszerváltás' után — úgy tűnik — nem tudja, melyik a jobb vagy a bal keze?

Mindszenty bíboros úr leírja, hogy kik lehettek a kommunista rendszerben püspökök, városi plébánosok stb. Ön a kommunista rendszerben lett városi plébános és érsek.

Walter Kasper rottenburgi püspök nem tartja kizártnak dogmatikailag a nők pappá szentelését. Ön megvádolt bennünket azzal, hogy nálunk asszonyok miséznek a konyhában. Az Ön logikája szerint a rottenburgi egyházmegyében minden nő a konyhájában misézik.

A baloldaliság vádja az Ön szájából igencsak visszásan hangzik.

Érsek Úr vádjai kimerítik a felelőtlen rágalmazás tényét. Eme rágalmaiért polgári bíróság előtt is súlyos árat fizethetne.

Levelemet nyílt levélnek szánom és kérem, hogy a jövőben tartózkodjék a felelőtlen rágalmazásoktól.

Iharos, 1991. július 29.

Tisztelettel: Kocsi György adminisztrátor

Írják meg kifogásaikat

Egy püspöki székhelyen élő olvasónk írja, hogy a templomukban a sekrestyés kitette az ÉV-ot, el is fogyott mind (az emberek szeretnék tudni az igazat), de utána a templomigazgató úr megtiltotta az árusítását. Akinek gonoszak a tettei, nem szereti a világosságot — mondja Jézus (Jn 3,20). Kérjük azokat, akik hasonló helyzetről tudnak, írják meg az ilyen tiltást kiadók nevét és címét, hogy megkérhessük őket egy levélben, írják meg kifogásaikat, amiért az ÉV árusítását megtiltják.

„Kedves Értem vagy!"

Kedvelem lapotokat; ez egy kicsit enyhíti azt a hontalanságot, amiről szólok... Munkátokhoz kívánom azt a mózesi áldást, mely az egyik legtisztább hang az Ószövetségben: hogy Rólatok az Isten arcára ismerjenek.

Üzenet

Hontalan vagyok. (Majd hazatérek.)
Templomokból vérszomjas Atya-képek
kiűznek. Üzend meg:
„A Seregek Urához nincs közöm;
Fogadj szívedbe, s oda költözöm."
(Horváthné Bajai Éva)

„Kedves Értem vagy!"

Nagy érdeklődéssel olvastam az új katolikus szemle számait. Igen érdekesnek, értékesnek tartom a magam szerény véleménye szerint Bulányi páternek a pápáról írt tanulmányait. *(Dr. F. J. ny. unitárius püspök)*

„Kedves Értem vagy!"

Édes Mindnyájatok! Nagyon örülök, hogy itt lehettetek közöttünk. Mihelyt tudtok, küldjetek 35 db ÉV-et és 50 db „Szerelemről" könyvet. Még egyszer köszönjük, hogy eljöttetek ide Erdélybe. *(F. S.)*

„Kedves Értem vagy!"

Köszönöm azt a gondolati gazdagságot, melyet az ÉV-ban felvonultatnak. A viták hangneme tisztelettudó, követésre méltó. Természetesen én sem mindennel értek egyet, de jólesik tapasztalni a „békét minden jóakaratú embernek" stílust. Fáradt, történelmileg meggyötört embereknek elsősorban vigaszt és hitet kell adni közös jövőnk reményében. A jövő alakítható... Árutól roskadoznak az élelmiszerraktárak... a szegények meg 'kukáznak'... csak egy emberi joguk van, a számlát fizetni. Az amnesztia a sokgyermekes, OTP-től gyötört családokra nem vonatkozik... Az újságírók lelkiismeretét terheli, hogy a munkás- és parasztrétegek problémáiról nem szívesen írnak, nem látják az összefüggést nemzeti sorstragédiáink és a munkásság lebecsülése közt. *(Frehr Béla)*

Rehabilitáció?

Halász Endre kényszernyugdíjazott, volt péceli plébános küldte közlésre alábbi, Marosi Izidor váci megyéspüspökhöz írt levelét. A levél oka, az 1991/III. váci egyházmegyei körlevélben megjelent 781a/1991. számú ***névtelen*** *rehabilitáció, a következőképp szól: „...Az egyházi állások betöltéséhez ...és a fölmentésekhez az ÁEH előzetes hozzájárulására volt szükség. ...az állásokba nem mindig a legalkalmasabb személyek kerültek. Az állam... az egyházi hatóságokon keresztül iparkodott akaratát érvényre juttatni. ...a főpásztorok ...a nagyobb bajok elkerülése végett egyes lelkipásztorokat vagy kisebb helyre áthelyezni (pl. Ócsa), vagy pedig nyugdíjazni kényszerültek (pl. Pécel). ...a méltatlanul áthelyezett és nyugdíjazott paptestvéreket jelen iratunkkal erkölcsileg rehabilitáljuk."*

Püspök Atya! Kötelességemnek érzem, hogy a Körlevél rehabilitációs szövegét tisztelettel megköszönjem...

Püspök Atya azonban jól tudja, hogy Pécelen sok ezer ember ezt nem tudja. Sőt ennek az ellenkezőjéről vannak meggyőződve. Hiszen utódom a Képviselőtestület előtt kijelentette, hogy a Kongregáció engem úgyis eretnekké fog nyilvánítani és elfogadtatta velük azt a határozatot, hogy ezt nem várják meg, hanem 1987. szeptembertől nem tehetem be a lábom a péceli templomba. A községben nyilvánvalóan elterjedt, hogy azért kellett nyugdíjba mennem, mert katolicitásom megkérdőjelezhető.

Ez terjedt el az egyházmegyében is és P. Fidél, a kapucinus házfőnök éppen ezért hallani sem akart arról, hogy szokásos évi találkozásunkat most szombaton Máriabesnyőn megtarthassuk.

Nem is beszélve más egyházmegyék papjairól. Szigetszentmiklóson nem engedett esketni a templomában a plébános, mert engem „fegyelmi úton mozdítottak el." De maga Paskai bíboros úr is arra utasította a Szent Kereszt új plébánosát, hogy engem, aki kompromittáltam az egyházat, ne engedjen a plébánián tevékenykedni, ti. a Betániában, ahol bibliaórát tartottam.

Rendszeresen keresztelek péceli gyerekeket Szadán, mert nem mehetek Pécelre. Most kér egy jegyespár, hogy eskessem meg őket Szadán, mert ragaszkodnak hozzám.

Örülnék, ha megtudhatnám, mi lesz „erkölcsi rehabilitációm" következménye. Ha megtépázott becsületünk, mint ahogyan általában ez így szokott lenni, helyre nem is hozható, történik-e valami kísérlet ennek helyreállítására?

Püspök Atyát tisztelettel köszöntöm.

Szada, 1991. május 25.

A jelenlegi péceli plébános a tévé katolikus híradójában is közzétette július elsején, hogy ő egy személyben döntött Halász Endre katolicitásának ügyében. A klasszikus vicc esete („Ha két pápa találkozik, hogy köszönnek egymásnak?") itt Magyarországon most megtörténhet. — a szerk.

Ünnepélyes rehabilitáció

Halász Endre érdekében ragadunk tollat. Valószínű sokan emlékezünk Pécelen Bandi bácsira, aki plébánosként 33 évet töltött aktív munkával itt. Akinek ajtaja éjjel-nappal nyitva állt mindenki számára, legyen az illető katolikus, más felekezethez tartozó vagy esetleg felekezeten kívüli. Sok rászoruló kapott tőle ruhát, élelmet, vigasztaló, lelkesítő emberi szót, meghallgatást, éjszakára bebocsátást. Az Állami Egyházügyi Hivatal nyomására „egyházi érdekből és egészségi állapotára való tekintettel" 1983-ban nyugdíjazták. Szadán fogadták őt be az emberek. Nagyon gyorsan megkedvelték és csodálják a mai napig fáradhatatlan tenni akarását, elfogyhatatlan szeretetét. Az ő érdekében írtuk az alábbi sorokat Marosi Izidor váci megyéspüspöknek. *(Kaszap István)*

*

Kedves Püspök Úr! Örömmel töltött el bennünket az a hír, hogy Halász Endre nyugalmazott plébánosunkat a Római Katolikus Egyház rehabilitálta. Mi, Bandi bácsi hívei és tisztelői szeretnénk ünnepi pillanatokkal emlékezetessé tenni számára ezt az örömhírt. Ennek időpontját **a péceli búcsú napjára** tettük (**október 13**). Szeretnénk, ha ezen a napon mindkét templomban (Pécelen és Szadán) tartana misét Halász Endre, s ott az egybegyűlt hívek előtt elhangozhatna a rehabilitálás ténye, s ez egyben méltó elismerése lenne Bandi bácsi 52 éves papi tevékenységének, kitartásának, emberi jóságának. Ehhez a tervünkhöz kérjük tisztelettel Püspök úr hozzájárulását, segítségét, támogatását. S kérjük egyben, tiszteljen meg bennünket jelenlétével, osztozzon velünk örömünkben.

Tisztelettel Pécel és Szada lakossága részéről: (nevek, címek, aláírások)

* * *

Nagyon sok levelet kapunk és terjedelmes dokumentumokat közlésre. Anyagtorlódás miatt most is jó néhány levél későbbre maradt.

Interjú Éliás József református lelkésszel

Lelkészi tanulmányait az ősi Pápai Református Kollégium Teológiai Akadémiáján végezte. Cegléden volt segédlelkész, majd a Jópásztor Misszió embermentő szolgálat ügyvezetője 1942-től. 1951-ben javaslatot tett egyháza vezetőségének, hogy a kitelepítettek számára is szervezzék meg ugyanazt a mentőszolgálatot, mint amit annak idején a származásuk miatt üldözött egyháztagok megmentésére. E javaslatáért büntetésből egyházmegyei lelkész lett. Évekig el volt tiltva a szószéki szolgálattól. Azután Szigetszentmiklósra, majd Debrecenbe került és lett a debreceni egyetemi református templom lelkipásztora közel 14 éven át. Mindaddig, amíg szembe nem került egy olyan törvényellenes akcióval, amelyben igen magas állami tényezők és igen magas egyházi tényező vett részt. Felfüggesztették, majd 1973-tól rokkantnyugdíjazták és arra törekedtek, hogy elszigeteljék.

— Valamiféle katakomba-csoportok kifejlődtek-e a magyarországi református egyházban az egyházüldözés és a kollaborálás időszakában?

— Nem fejlődtek ki ilyenek a negyvenéves üldözés alatt. Könnyhullatások között kell mondanom, hogy a református egyházi vezetőség és az Egyházügyi Hivatal együttműködése nyomán olyan besúgórendszer alakult ki, hogy senki senkiben nem bízhatott. Mégis voltak azonos reagálások egy-egy sérelmes állami és egyházi aktus nyomán. A magam példájából indulhatok ki. Engem a templom-botrány kapcsán Bartha Tibor 1972. december 13-án felfüggesztetett. Ezután az ország legkülönbözőbb részeiről érkeztek pénzbeli és természetbeni támogatások és most már elmondhatom, hogy a pasaréti gyülekezetben Zalatnay István és Regéczi Nagy László presbiterek gyűjtési akciója nyomán havonta jelentős összeg gyűlt össze azért, hogy minket anyagilag támogassanak. Később, hogy gyermekeink keresőkké váltak, sorban megköszöntük az Úr nevében az adományokat és az adakozást, ezért állt le. Nem alakultak katakomba-csoportok, de egy bizonyos pozitívum a református egyházkormányzat helyes döntése nyomán történt. Ez a döntés Bereczki Albert dunamelléki püspöknek még a — azt kell mondjam — normális, hűséges idejéből származott. Amíg a római katolikus egyházban az államrendszer kezdeményezte a békepapok mozgalmát, a református egyházban Bereczki Albert időben véget vetett ennek; illetve el sem kezdődött, mondván, hogy hivatalból minden református lelkészt a Biblia és a református hitvallások békére köteleznek. Így békepapok nem voltak, de voltak persze a lelkészi karból ún. jelentő emberek, magyarán mondva spiclik.

— A reformáció — úgy tűnik — nem érintette igazán a konstantini fordulat lényegét, az egyház összefonódását a hatalommal. Vannak-e gyökerei a reformátorok tanításaiban az erőszakmentességnek? A magyar reformátusok mennyire tekintik eszménynek az evangélium erőszakmentességét illetve mennyire eszményítik inkább a szent királyok, hadvezérek, erőszakhoz folyamodó nemzeti hősök példáját?

— Igen, a konstantini fordulat lényegét, az egyház összefonódását a hatalommal mint kóros tünetet a reformáció sem orvosolta és nem szüntette meg. Ami pedig az erőszakmentességet illeti, elég utalni a reformáció és az ellenreformáció harcaira. Sajnos egyik egyházi felekezet sem tartózkodott az erőszaktól. Itt csak árnyalatnyi vagy esetleg erőteljesebb különbségek vannak, de bibliai tisztázottság e tekintetben — az erőszak alkalmazása, az erőszakmentesség dolgában — nincsen. Világviszonylatban érvényes ez. Ez a tisztázás ennek az egyházi generációnak a feladata. Erőszakmentesség helyében én azt a kérdést vetném fel, hogy mit jelent, mit tartalmaz a bibliai béke-fogalom, miben különbözik a Biblián kívüli béke-fogalomtól és a bibliai béke-fogalomból milyen konzekvenciák származnak az egyházaknak mint testületeknek és a keresztyén embernek mint egyénnek a magatartására nézve.

— Hogyan látja a kereszténység és a politika viszonyát?

— Ahol két ember van, ott már szükségszerű a politika. Tehát az a kérdés, hogy kereszténység és milyen politika. Amíg az Úr Jézus vissza nem jön, vannak olyan helyzetek, amelyek a politikus számára parancsolóvá tesznek olyan intézkedést, amelyet a keresztyén ember nem vállalhat. Létezhet keresztény politológia, olyan keresztény szempontadás, hogy miképpen viszonyuljunk valamilyen politikai gondolatrendszer világához vagy valamilyen intézkedéshez, de a gyakorlati politika kizárja azt, hogy benne a keresztény ember mint ilyen részt vehessen. A politikus nem mondhatja azt, hogy az egyik intézkedésfajtát vállalom, a másikat nem. A keresztyén ember azonban lehet eklektikus, vagyis azt mondja: Helyeslem és támogatom ezt vagy azt a mozgalmat, gondolatot, de ellene vagyok ilyen vagy olyan cselekvésnek, gondolatnak, gondolatrendszernek. A keresztény ember tehát nem lehet gyakorlati politikus, de a keresztény ember állandó prófétai figyelője a politikának, mint szükségszerű emberi jelenségnek.

— A katolikus tekintélyuralom egyik fő érve, hogy lám, a protestánsok ezernyi kis felekezetre szakadtak. Milyen fokú a protestáns egyházak egysége? Közel van-e a teljes keresztény egység? Milyen lépéseket kellene ehhez megtenniük a protestánsoknak, a katolikusoknak és az ortodoxoknak?

— A Szentírás és főképpen az Újszövetség alapján a kereszténység indulati egység és nem szervezeti egység. „Az az indulat legyen bennetek, amely Jézus Krisztusban." Ez az indulati egység a legcsodálatosabb, a leghatalmasabb jelenség a földi világban. Ennek az indulati egységnek a helyébe a konstantini fordulat előtt már — de attól kezdve különösképpen — jött létre a szervezeti egység fogalma. Ez imperialisztikus fogalom. A kettő különbségére történelmi példa, hogy amikor ugyanannak a római katolikus egyháznak a tagjait más nemzeti érdekeltség motiválta, nem a Krisztus indulata, akkor hiába volt meg a szervezeti egység, hiába volt meg mindeniknek a Vatikántól jóváhagyott klérusa: ellenségek voltak a szónak a legpogányabb, legvadabb értelmében. Jelenbeni példa az, hogy adva van például Észak-Írországban a protestáns, nagyrészt református szervezeti egység és a kisebbségben levő katolikus szervezeti egység. De ezek egymást gyilkolják, mert a szervezeti egységnek semmi köze nincs a Krisztusban való egységhez. Én érzelmileg az ír katolikusok oldalán vagyok református lelkész létemre, mert ott a reformátusok visszaélnek a többségi hatalmukkal.

Ezért én nem is imádkozom semmiféle szervezeti egységért. Én úgy szeretem a katolikus testvéreimet, akiknek az indulata azonos a Krisztuséval, mint a református testvéreimet, akiknek az indulata azonos a Krisztuséval. Akiknek az indulata nem azonos, azok távol vannak tőlem, hiába vannak ugyanabban a református szervezetben. Tehát el kell ítélni — nem elég elfelejteni — a szervezeti egységben való gondolkodást. Ha az indulati egység megvan, akkor a legkülönbözőbb gyülekezetek, felekezetek egymást támogatják és segítik, egymásnak testvérei, egymásnak őrizői.

Az imperialisztikus egységgondolat olyan domináns — katolikus és protestáns oldalon egyaránt — hogy én úgy érzem magam, mint az a Keresztelő János, aki pusztába kiáltó szónak tartotta azt, amit hirdetett. De hát nem tehetek egyebet. A bibliai valóság erre kötelez.

— Mi a véleménye a Bokor katolikus bázisközösségről, amely az ökumené szempontjából bizonyára a legnyitottabb közösségcsoport a magyar katolikus egyházban?

— Teljesen egyetértek a kérdezővel, ez a bázisközösség úttörő többek között abban is, hogy az ökumené szempontjából a legnyitottabb. De miért olyan nyitott? Azért, mert a bázisközösség tagjait az az indulat tölti be, amely a Krisztus Jézusban van.

Tehát ez itt a megoldás kulcsa.

— A protestáns egyházakban sem a házasok, sem a nők nincsenek kizárva a papságból. Mennyire valósul meg az, hogy mindenki hivatott Jézusnak tanítványokat nevelni?

— Ez tulajdonképpen két kérdés. Az egyik a papságból való kizárásra vonatkozik. Kicsit meg kell magyaráznom a bibliai protestáns egyetemes papság fogalmát. Mindenki, aki az imádságában, hogy így mondjam, Krisztust emeli fel az Atya felé, azt az aktust végzi pneumatikusan, szellemileg, amit az oltár előtt a katolikus pap. Mivel azonban nincs külön papi rend, mivel ezt egyetemesen mindenki végezheti, aki hisz a Krisztusban — ezért beszélünk mi egyetemes pap- »

« ságról. Más dolog a „poimén”, a lelkipásztor fogalma, aki élethivatásszerűen presbiter, vén, gyülekezeti vezető, aki a gyülekezetének szolgál igehirdetéssel, tanítással, lelki gondozással, szeretetmunkával, szeretetmunka irányításával stb. Ebből kizárni nem lehet sem férfit, sem nőt, mert meg van írva, hogy Krisztusban nincsen sem zsidó, sem görög, sem szolga, sem szabad, sem férfi, sem nő, mert ti mindnyájan egy vagytok a Krisztusban. Aki ezzel a kegyelmi ajándékkal rendelkezik, ehhez az ismereteket megszerzi, akinek a kegyelmi ajándékát a gyülekezet felismeri, az végezheti ezt a szolgálatot. A belső elhívás az, amikor valaki személy szerint kap elhívást Istentől, hogy ő pásztor legyen. De tévedhet is. Hogy valóban Istentől kapott-e elhívást, az abban mutatkozik meg, hogy ezt a „poiménságát” a gyülekezet felismeri és elhívja őt a poiménszolgálatra. Ez a külső elhívás. Mennyire valósul meg az, hogy mindenki hivatott Jézusnak tanítványokat nevelni? A tanítványoknak az a természete, hogy társakat, új tanítványokat szereznek. Ez a folyamatos keresztyén életvitel része. •

Csapody István

Temetés után

Felhőszakadás és égiháborúk, érzelmi viharok és helyi jégverés kísérte a száműzött bíborost, amint Nagy Lajos királyunk alapította máriacelli kegytemplom kriptájából halott porában érseki székvárosába hazaérkezett.

Mire e fölemelő gyászban a valószerűtlenül diadalmas menet célba ért, és az újratemetésnek, ezen igazságosztó végtisztességnek ideje beteljesedett, a szétfoszló felhők szűrt fényében előtűnt a bazilika az esztergomi Várhegyen. Kupoláival és lenyűgöző épülettömbjével úgy ülte meg a sziklát, mint messze tekintő őrhely, bevehetetlen bástya, rendíthetetlen vár, az állandóság és erő, a kereszttel koronázott győzelem jele. Mint maga a száműzött bíboros.

Most egy emberi méltóságában porig alázott, meggyötört, kiebrudalt, övéitől is cserbenhagyott pap magasztosult föl a történelem ítélőszéke előtt. Méltán hangzott fel a Te Deum, a történelemben állandóan jelenlévő Isten dicsérete! Mégis hiányzott egy szó, egy gesztus, amelyet hívő katolikus magyarok ezrei itthon és külföldön óhajtva vártak. A megkövetés, a bocsánatkérés, a hibás döntés fölötti sajnálkozás szava.

Mert Mindszenty József nem akkor vette vállára igazán élete legnagyobb keresztjét, amikor 1971. szeptember 28-án az amerikai és vatikáni diplomácia nyomására hazája elhagyására kényszerült, hanem 1974. február 5-én, amikor kirakatperének negyedszázados évfordulóján a Szentszék üresnek nyilvánította érseki székét (sede vacanti) és megfosztotta főpásztori joghatóságától. Ez a macchiavellista intézkedés, a Casaroli-féle ún. keleti egyházpolitika keserű gyümölcse mélységes megdöbbenést keltett, mert azt a látszatot keltette, hogy maga az Anyaszentegyház is az ateista államhatalomnak ad igazat bíbornokának keményvonalas magatartása ellenében. Az intézkedés az ügyeskedők kezére szeretett volna járni abban, hogy megfossza a hős lelkű papot a mártírium glóriájától és keserűséggel töltött el mindenkit, aki tudta, hogy 1971. október 23-án Rómában VI. Pál pápa személyesen biztosította bíborosát, hogy „mindig esztergomi érseknek és Magyarország prímásának tekinti”. Ezt a cserbenhagyásos gázolást, amelyet a civil életben szószegésnek hívnak, a magyar katolikusok akkor sem feledhették, amikor Agostino Casaroli c. érsek, bíboros államtitkár a hercegprímás második utódja jelenlétében megáldotta Esztergomban a Mindszenty Józsefről elnevezett teret, s akkor sem, amikor a koporsó előtt állva a mostani pápa, II. János Pál nunciusának, Opilio Rossi bíborosnak szózatát hallgatták. A miseliturgia szavaival élve „méltó és igazságos, illő és üdvös” lett volna hallani az engesztelő „mea culpa” szavait.

És a Várhegy oldalán álló gyászolóknak, a televízió képernyője előtt ülő százezreknek hiányzott a miseliturgia másik mozzanata is: a „non sum dignus”, a „nem vagyok méltó” önvallomásos magatartása. A stílusérzék teljes hiányára vallott, hogy a temetés főcelebránsi tisztét az a Paskai László bíboros, esztergomi érsek látta el, aki csendes forradalmunk beteljesedéséig sohasem mulasztotta el az állam és egyház jó kapcsolatát dicsérni, aki nagy elődjét csak kárhoztatni tudta korábban, aki Rákosi és Kádár helyett a magyar katolikus egyház gúzsbakötéséért Mindszenty Józsefet okolta.

A bolsevista pártállam nemcsak a klérust, a hívő civil társadalmat is megtaposta, üldözte, perifériára szorította. Akik állva maradtak, már nem a félfeudalista akol bégető báránykái, hanem felnőtt keresztények, „Isten szent népe”. S ez a nép nem neobarokk és szervilis tekintélytiszteletteel tekint pásztoraira, hanem elvárja tőlük is a teljes igazság kimondását, a bűnvallomást, a konzekvenciák levonását a hierarchia csúcsától a békepapmozgalom legalsó bugyraiig. Kiengesztelődés csak így lehetséges, a halott bíboros emléke erre kötelez, ez a megújulás és megigazulás egyetlen lehetséges útja! •

Szívesen fogadjuk azok jelentkezését, akik az „Érted vagyok” terjesztésében részt akarnak venni. Eladott példányszámtól függően magas (7-12 Ft) terjesztői jutalékot adunk.

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát. Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat. Köszönjük az adományokat és a terjesztők munkáját.
A lap esetleges jövedelmét a Család Alapítvány szociális célokra fordítja.

„Érted vagyok” (Exodus 3,14)
Közösségi és családi folyóirat

II/4. (8.) szám. Megjelenik kéthavonta.
Szerkeszti a Szerkesztőbizottság
Főszerkesztő: Simonyi Gyula
Főszerkesztő-helyettes: Garay András
Lapalapító: **Család Alapítvány**
Számlaszám: 202-10809
Magyar Hitelbank Rt. Bp.V., Széchenyi tér 5—6.

Aki 4000 Ft támogatást ad a Család Alapítvány számlájára, annak **állandó tiszteletpéldányt küldünk.** Az Alapítványnak adott összeg **az adóalapból levonható!**
Nyugatra 200 DM vagy nagyobb támogatás esetén küldünk állandó tiszteletpéldányt.

Felelős kiadó: Bisztrai György, IROTRON Kft.
Kiadóhivatal: 1476 Budapest Pf.40.
Szerkesztőség: 8003 Szfvár Pf.7.

A lap az **„Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok”** (Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl.
Minden írásért szerzője felelős és nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.
Az „Érted vagyok”-ban közölt anyagok (a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.
Kéziratokat nem őrzünk meg s nem küldünk vissza.
Környezetkímélő papíron jelenik meg.

Készíti a Vörösmarty Nyomda
Felelős vezető: Papp Károly igazgató
Cím: Székesfehérvár, Irányi D. u. 6. 8000
ISSN: 0865-8021

Előfizetés és terjesztés:
8003 Székesfehérvár, Pf. 7.
Előfizetést rózsaszín postautalványon a 8003 Szfvár Pf.7. címre, vagy átutalással az Irotron MHB 202-17820 számlaszámára lehet küldeni. Kérjük, az utalvány középső, Szelvény ill. Értesítés részén a név és cím olvashatóan, pontosan legyen rajta és a hátán, a közleményben világosan legyen leírva, hogy a pénzt a feladó mire küldte.

Előfizetési díj 1991-re (postaköltséggel):
belföldre 210 Ft;
szociális előfizetés (nagycsaládosok, mozgássérültek, hallássérültek, diákok, hetven éven felüliek és állami gondozottak számára) 150 Ft (postaköltséggel együtt), egy címre előfizetett legalább 15 példány esetén 90 Ft;
itthon előfizetve Romániába, Szovjetunióba, Csehszlovákiába és Jugoszláviába 210 Ft;
egyéb **külföldre** 1200 Ft, nyugaton 29 DM.
A konvertibilis előfizetési díjak az ESP indiai keresztény iskolát támogatják.
Romániai előfizetés (postaköltséggel) 1991-re 120 lej a Marosvásárhelyi Római Katolikus Plébánia címére: Parochia Romanu Catholica, Ilonka Géza, Tirgu Mures, str. P-ta Tranda Firilor Nr.61. Jud.Mures Cod.4300.
A romániai előfizetési díjakat a Család Alapítvány az ottani rászorulók megsegítésére fordítja.
A Magyar Posta is terjeszti.

„Érted vagyok” (Exodus 3,14)
Bimonthly newspaper of „Family Foundation” for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education, and radical renewal movement in the hungarian catholic church.
Editor: SIMONYI Gyula.
Address: H-8003 Székesfehérvár, Pf. 7. Hungary
Made on recycled paper.
The materials published by the „Érted vagyok” can be re-published free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentory copies in case of re-publication.

Erdélyi papok levele a csángómagyarokért (8. old.)

TARTALOM

Pápalátogatás

A lengyel egyházról Jacek Wegner cikke és hírek 2

Csapody István: Temetés után 31

Ökológia

Dőry István: Környezetbarátság (lelkigyakorlatos előadás) 3-5

A gyermekek szava a Környezet és Fejlesztés Világkonferencia előtt! . . . 3

Megalakult a Gaja Környezetvédő Egyesület 4

Garay András: Mézesmadzag — ezúttal délen (autópálya helyett vasútat) . 6

Az ENSZ élelem-szervezete az éhezést növeli? (Nyílt levél a FAO-hoz) . . 7

Erdély: „...mindegyik az anyanyelvén..." (kilenc pap levele a csángókért) 8

Ökumené

Tőkés László látogatása közösségünkben 9-10

Hitvallás és árulás (emléktábla az ÁEH volt székházán) 11

Interjú Éliás Józseffel 30

Ölelj, ne ölj: Lelkiismereti tiltakozók nemzetközi találkozója 12

Novella: Ez is teljes élet (befejező rész) 13-14

Kották: Szentgyörgyi Albert zsoltárai (anyagtorlódás miatt folyt. köv.)15-16

Gyerekeknek Moha mese: A folyton kérdező Ugri Bugri 17-18

Harmadik világ: Kolduló egyházból segítő egyház legyünk 19-20

Szolidaritási levlap: idős hitoktatónő és egy püspök érdekében . . . 19-20

Engedelmesség: Stauffer írása anyagtorlódás miatt köv. számunkban jön

Leveled jött Istentől: Vasárnapi elmélkedések 21-23

Életközösség falun: A Bányai Közösség 24-25

Kedves Értem Vagy! Olvasóink leveleiből és dokumentumaiból (benne: vita a papi hivatásról; közbenjárás a Bokor érdekében; rehabilitáció?) 26-29

Szeibert András: Jószolgálati utunk Hollandiában 14

Címlapembléma: Magyar Mihály, rovatemblémák: Garay Dóra.

Rendelhető könyvek

az ÉV szerk, 8003 Szfvár Pf. 7. címen (utánvéttel küldjük):

***Simonyi Gyula: Szerelemről** fiataloknak, házasoknak, szülőknek (három tanulmány egy kötetben, 110 Ft)*

Egyházfórum könyvek:

1. Tatjána Goricseva: Istenről beszélni veszélyes (120 Ft)
2. Jerzy Popieluszko (50 Ft)
3. Bulányi György: Egyházrend * Erény-e az engedelmesség? (120 Ft)
4. Gerhard Lohfink: Milyennek akarta Jézus a közösséget? (120 Ft)
5. Zulehner - Fischer - Huber: „Népem lesztek" (120 Ft)
6. Rudolf Schnackenburg: Krisztus követése ma (120 Ft)
7. Rahner: Hit, szeretet, remény (290 Ft)
8. Virt László: Katolikus kisebbség Erdélyben (150 Ft)

***Megérett az idő** (ökológiai olvasókönyv, 128 Ft)*

*Soha ki nem alvó tűz (**Roger testvér imái, Taizé**, 78 Ft)*

***Bulányi György** piarista szerzetes könyvei:*

Keressétek az Isten országát (Evangélium magyarázat, négy kötet, 576 Ft)

Merre menjek? (***Evangéliumról fiataloknak***, 160 Ft)

Erény-e az engedelmesség? * Egyházrend (Egyházfórum könyvek, 120 Ft)

*A második hullám (**Válogatás a Bokor 1971-1976 évi szamizdat írásaiból, 110 Ft**)*

***Magyar katolikusok szenvedései** 1944-1988 (Havasy Gyula nagysápi plébános dokumentumgyűjteménye, 230 Ft)*

S természetesen az Érted vagyok (korábbi számok is).

Umweltschutzpapier – Papier recyclé – Recycled paper – Carta ecologica – Genbrugspapir

Újrapapírra készül

Kringlooppapier — Resirkulert papir
Uusiopaperista — Återvinningspapper